

The background of the entire page is a photograph of a blue-painted wooden wall. The wall is made of vertical planks. There are two windows, each with a blue wooden shutter. The plants at the bottom are green and leafy, with some small white flowers. The text is white and located in the upper left quadrant.

Blå Cykel Kafé

- En plats i rörelse

AAHM01: Examensarbete i arkitektur
Degree Project in Architecture, LTH 2023
The Blue Bicycle Café: A Place in Motion
Vera Bergström
Handledare - Martin Svansjö
Examinator - Lars-Henrik Ståhl

DET BLÅ CYKEL-CAFÉT

- En plats i rörelse

Abstract

On the southern side of Lomma, along the dunes in the shallow bay, stretches Öresundsparken. A short walk from Alnarp between fields waving in the wind. On the other side, Malmövägen makes its way along the coast.

Behind four upright flagpoles lies a bright blue road cafe. The sign is still there but the windows are all closed off. Between the tiles, slim birches are beginning to grow.

The sound of loud cars on one side, quiet bird watchers on the other.

In the summer, the park is populated by campers under the large pine trees. Along the beach, people walk their dogs. Groups gather around the fireplaces, listen to music and socialize towards sun-down.

The project focuses on Öresundsparken and Blå caféet up on the hill at its southern corner. A place with a unique location and strong qualities such as good ecological values and a view over the sea. At the same time, its character, use and context are vague and fragmented.

-How can this place be developed together with its context
- time, landscape and people to open up, connect and activate the park?

This work focuses on the cyclist and suggests a new bicycle café that ties the place together. It connects the regional bicycle paths that activates the place as well as the surroundings through movement. This also recreates the former entrance to Lomma that it used to be.

Tack till Annika Persson och Andrew Becker på Lomma kommun för text, kart- och ritnings-material, Börje Jeppsson för fantastiska fotografier, Eva Wrede för fina böcker om Lomma, Hembygdsföreningen i Lomma för information om och bild på caféet, Stefan Rengfjord för glass och samtal samt Malin Reimerthi på Lomma bibliotek för utställningen.

Tack till min handledare Martin Svansjö för all inspiration.

Sutligen, stort tack för allt stöd och uppmuntran från familj och vänner.

Det blå cykel-caféet: En plats i rörelse
The Blue Bicycle Café: A Place in Motion

AAHM01 : Examensarbete i arkitektur
Degree Project in Architecture, LTH 2023

Författare: Vera Bergström
Handledare: Martin Svansjö
Examinator: Lars-Henrik Ståhl

LUNDS
UNIVERSITET

Inledning	8
Frågeställning	9
Metod	10

I. Öresundsparken: Analys

Valet av plats	14
Mötet med parken	21
Landmärken och gränser	21
Kaninlandet	24
Den lysblå fasaden	26
Landskapet från ovan	33
Lomma bugt	48
Parken tar form	53
Lomma södra	64
Situationsplan 1989	67
Naturreservat 1, 2, 3	70
Öresundsparkens naturreservat	70
Parkunderhåll	70
De gamla fiskestugorna	75
Karaktärer	77
Användare	80
Blå caféet	83
Byggnadens delar	101

II. Det blå cykel-caféet: Design

I rörelse	... 106
Skånes cykelleder	... 108
Turister och pendlare	... 108
Supercykelvägar	... 108
Cykelsekvens	... 111
Frekvens	... 115
Min upplevelse	... 115
En samlingspunkt längs vägen	... 115
Cykeln som bruksföremål	... 122
Färg	... 122
Lyft blicken	... 124
Länken genom parken	... 128
Från fält till sund	... 137

III. Diskussion: Reflektion

Arbetsgång	... 156
Diskussion	... 156
Utblick	... 156
Referenser	... 157
Bilder	... 158

Inledning

I södra utkanten av Lomma, längs den långgrunda bukten sträcker sig Öresundsparken. På andra sidan svänger Malmövägen över landskapet.

En kort promenad från Alnarp mellan böljande fält. Bakom fyra upprätta flaggstänger ligger ett ljusblått vägcafé. Skylten finns kvar men fönstren är igenspikade. Verksamheten satt på paus. Mellan platsättningen börjar smala björkar tränga upp.

Ljudet av svischande bilar på ena sidan, tysta fågelskådare på andra.

Framåt sommaren befolkas parken av husbilar under tallarna. Utmed stranden promenerar folk och hundar. Vid grillplatserna samlas par i skymningen, lyssnar på musik och umgås.

Detta arbete utforskar Öresundsparken och Blå caféet för att ge ett förslag på hur de skulle kunna utvecklas tillsammans.

Frågeställning

Projektet utgår från Öresundsparken i Lomma, med fokus på området kring Blå caféet på kullen i dess södra utkant. En unik plats med goda naturvärden, utblick över havet och närhet till Lomma, Alnarp och Malmö. Trots det är dess karaktär, användning och sammanhållning avslagen och spretig.

- Hur kan denna plats utvecklas i samklang med sin kontext
 - tid, landskap och människa för att öppna upp, knyta samman och aktivera parken på nytt?

Metod

Jag har använt mig av platsbesök, fotografi, litteraturstudier, samtal, text, skiss och modell för att försöka förstå platsen. Genom arbetet har jag utgått mycket från mig själv och mina upplevelser. I den kreativa processen har jag arbetat med text, skiss, modell och bild. Arbetet avslutas med en mindre utställning på Lomma bibliotek för att återknyta ämnet till människorna, platsen och samtiden.

1. ÖRESUNDPARKEN

- Analys

Figur 1. På Skånes sydvästra sida, längs den långgrundna bukten vid Lommas södra utkant ligger Öresundsparken.

Valet av plats

Jag har alltid känt en stark dragning till havet. När jag ser ut över vattnet infinner sig ett inre lugn. Det är stort, vilt och långt bort. En känsla av att vara stor och liten på samma gång.

Därför ville jag arbeta med en plats som har tillgång till breda vyer och närhet till vatten - där det finns utrymme för lugn och avskildhet.

Jag ville också arbeta med en plats med starka naturvärden. Där livets litenhet finns närvarande och tiden gör sig påmind.

Samtidigt ville jag knyta an till det vardagliga. Med närhet till större samhällen och goda kommunikationer.

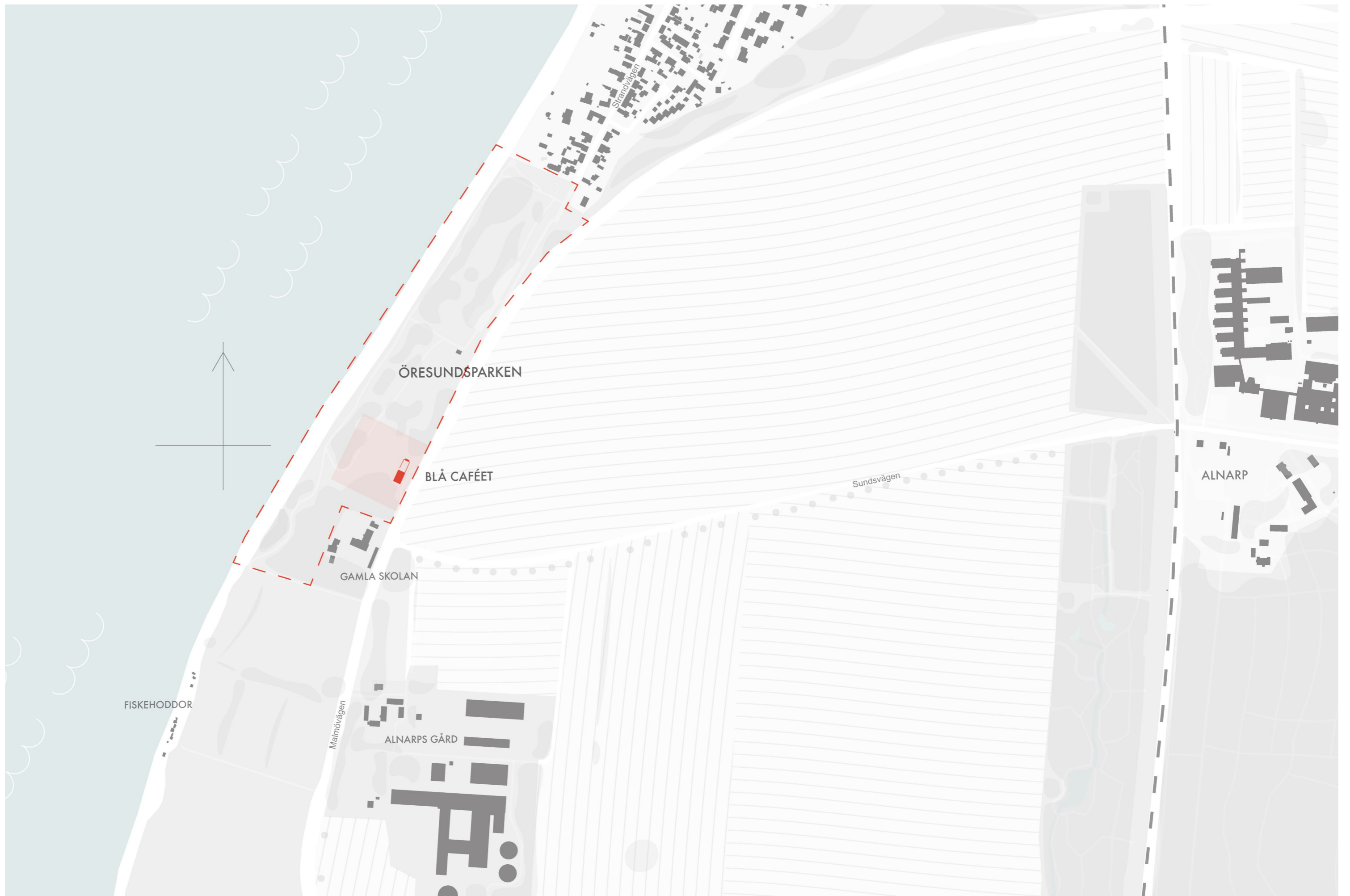
För att arbeta nära platsen under projektet valde jag att titta i mitt närområde.

Efter en stunds letande och prövande insåg jag att avstånd upplevs väldigt olika. Vad som känns nära påverkas av vår relation till platsen. Därför tog jag slutligen fram en karta över Skåne och kände mig fram.

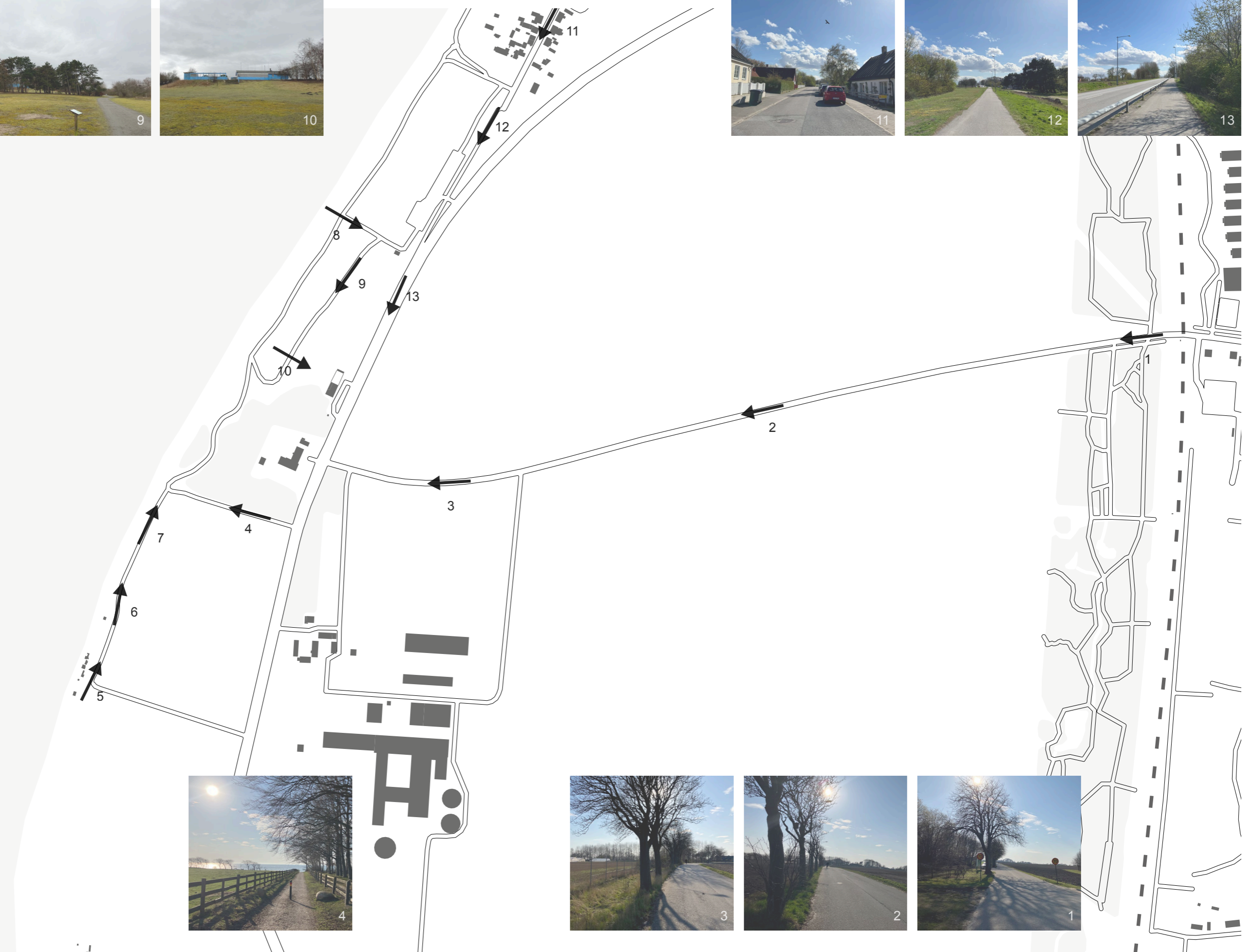
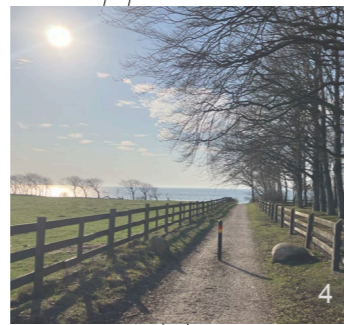
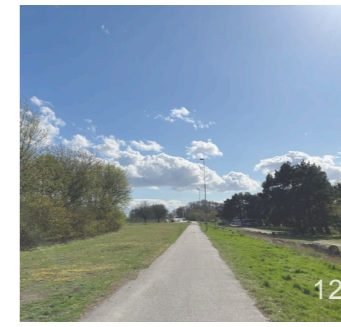
Så hittade jag Öresundsparken - ett grönområde mellan Alnarp och Lomma. Här finns både vatten och breda vyer, närhet till flera större orter - arbetsplats, skola och bostad samt goda kommunikationer. Dessutom visade sig det blå caféet sitta på en intressant historia som kändes spännande att ta sig an.

Figur 2. Grön åker, flaggstänger och det gamla vägcaféet.

Figur 3. Öresundsparken - mellan Malmö, Alnarp och Lomma. Streckad röd linje visar parken, ljusröd markering arbetets fokus-område och klarröd markering cafébyggnaden.

Figur 4. Rumssekvenser
 1-4 Från Alharp ner mot havet
 5-7 Från fiskestugorna upp mot parken

8-10 Från havet upp mot caféet
 11-13 Från Lomma upp mot Malmövägen

Mötet med parken

Öresundsparken tar vid utefter Lommas södra utkant och fortsätter sedan söderut. Området gränsar mot den långgrundna stranden i väst. Sandbankar bildar egna öar utmed viken. Mot öst går Malmövägen, trafiken är påtaglig med en hastighet på 70 km/h. Parken tillsammans med arbetets fokusområde är utmarkerade på situationsplanen på sida 17.

Lommas tidigare huvudgata - Strandvägen sträcker sig genom staden för att sluta i en vändplats strax norr om parken. Den tidigare infarten till Lomma stängdes på 70-talet för att minska biltrafiken genom bostadsområdena (Bahr et al., 2017, s. 4). Ersatt av en större väg runt samhället. Med det förflyttades handeln och stadens centrum så småningom norrut. En gång- och cykelväg fortsätter dock rörelsen i riktning upp mot parkens södra höjd.

Under de höga tallarna i parkens mitt ligger en stor parkering. Här finns en offentlig toalett med utskjutande tak med information om växt- och djurlivet i parken. Från parkeringen leder en stig rakt ner mot vattnet och strandpromenaden.

Där stigen möter stranden finns en grillplats där mindre grupper ibland samlas framåt skymningen. Bakom buskaget vid toaletterna finns ytterligare en grillplats. Parkens bänkar tycks alla vara riktade efter solen. Utöver dessa skapas även spontana platser utmed strandkanten.

I södra delen av parken ligger Alnarps gamla skola, idag ombyggd till bostadsrätter. Här har även tillkommit fler hus i modern stil. Denna del är avgränsad från de övriga parken med staket och framstår som en privat del. Samtidigt sträcker sig de höga bokträden över denna gräns.

Intill Alnarps gamla skola ligger det gamla vägcaféet. Ett lågt hus i blått. Grunden är låst och fönstren igenspikade. Utanför står alltid ett gäng bilar parkerade. Ofta har de med sig sina hundar för att gå en promenad.

Strandpromenaden följer strandvallen för att sedan vika av uppåt mellan träden och svänga upp mot bilvägen. Träden och buskarna ger stigen rygg. Ett par bänkar är placerade med jämna mellanrum. Här vänder många och går tillbaka samma väg.

En liten stig leder vidare längs vattnet upp mot en höjd intill en stor pil. Övanför står en rad av omkullblåsta körsbärsträd. Här är en vacker stilla vy över sundet. Någon har placerat ut ett par möbler som markerar platsen.

Bakom höjden står ett par fiskestugor och blickar ut mot sundet. Hemsnickrade slott av flytved, upp- och nedvända cyklar som staket och trädgård av krattad sand. Vägen fortsätter sedan upp mellan hagarna. Intill det sista huset står alltid en fin bil parkerad.

Härifrån kan man hoppa en bit på stenarna innan varningsskyltar för skjutfältet dyker upp. Om man stannar upp och lyssnar kan man höra skotten från klubben längre bort, innan kohagarna.

Mycket av de andra stråken är vaga. En smitväg leder bakom caféet - förbi volleybollplanen ner mot vattnet. Andra breder ut sig i gröningar. Skyltar är placerade sporadiskt, på andra sidan gräsmattan från stigen. Här och var finns spår från spontana aktiviteter.

Uppslaget på sida 19 visar fyra sekvenser till och genom parken. Den första visar promenaden från Alnarp mot havet, böljande breda åkrar på var sida och rygg av stora kastanjer, bilden på sida 15 är tagen härifrån. Nästa sekvens visar vägen från fiskestugorna upp mot Lomma, utmed hagar och strandängar. Därefter följer stigen från havet upp mot caféet och slutligen vägen från Strandvägen upp mot Malmövägen.

Landmärken och gränser

För att skapa en övergripande bild över området tecknade jag en enkel Lynch-studie. Se bild till höger.

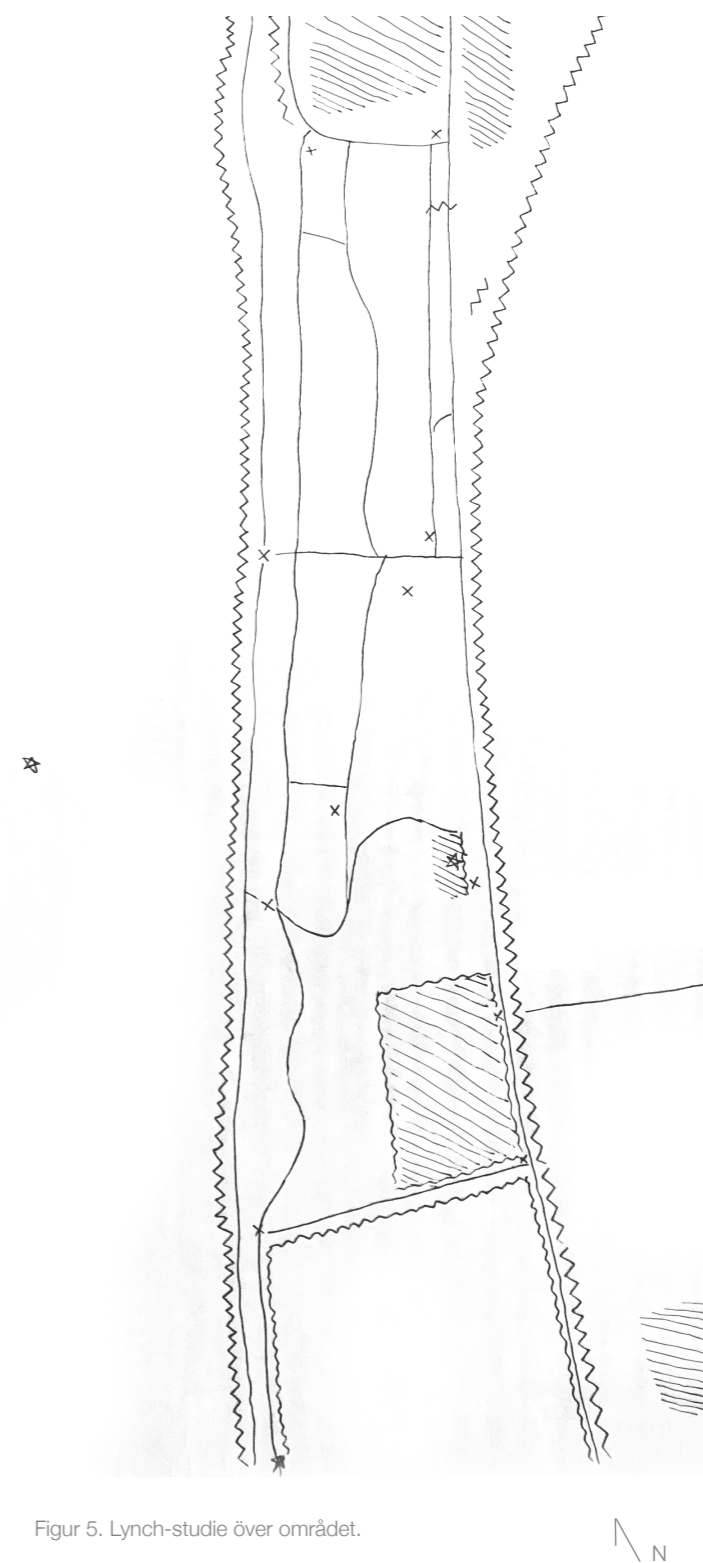
Här finns tre landmärken - caféet, kullen söder om parken och havet.

Lederna är fokuserade till gång- och cykelvägar samt de tydligaste stigarna. En del av dessa är dock mindre tillgängliga, såsom stigen söderut från parken.

Noderna är placerade vid korsningspunkter och samlingsplatser där människor ofta stannar upp. Det finns fler samlingsplatser utmed stranden som jag upplever mindre exakta som inte är markerade.

De största gränserna är bilvägen och vattenlinjen. Mindre gränser är staket runt hagar, caféet, trädgårdar och vägspärrar. Vegetationen kan också ses som visuella gränser, men är inte markerade här.

De största distrikten utgörs av bostadsområdet norr om parken, området för Alnarps gamla skola och gården öster om vägen. Caféet är också markerat som ett eget avgränsat område.

Figur 5. Lynch-studie över området.

- ☆ Landmärke
- Led
- × Nod
- ~ Gräns
- ▨ Distrikt
- ▨ Led

Figur 6-7. Blå caféet uppe på kullen, bakom tallarna.

Kaninlandet

Jag tar bilen för att åka och titta på det blå caféet. Jag har en rad bilar bakom mig och kör förbi avfarten för att vända lite längre fram. Ställer mig sedan under tallarna, vid den norra parkeringen i stället. Låser bilen och går mot caféet.

Något av det första som slår mig är de svarta hål i marken som märker platsen. Om du någon gång sett en gräsmatta dissekerad av mullvadar, är det här ganska snarlikt. Sedan ser jag kaninerna. De knaprar gräs i små grupper, skuttar iväg när jag kommer för nära.

Jag tänker på *Den långa flykten* av Rickard Adams (1972) som länge legat oläst på mitt nattduksbord. Nu i garderoben. En berättelse om en koloni kaniner och deras jakt på ett nytt hem. Han målar deras liv ovan och under jord.

Jag har aldrig sett vilda kaniner på så nära håll. Jag har heller aldrig sett sådana mängder av kaninflockar. I stan har jag fått höra att alla är sjuka och blinda. Ofta sitter de ensamma på tomma gräsmattor mellan husen. Här är de fria och överallt. De har tagit över naturreservatet som nu är ett kaninland.

Bakom tallarna skymtar den klarblå byggnaden uppe på kullen. Som ett monument från en tid som inte alls var länge sedan. En glass. Ett tomrum. Trampar vatten. På baksidan kliver folk in genom öppna fönster.

Figur 8. Trappan från innergården ner mot parken.
Figur 10. Fasad mot åkern i öst.
Figur 12. Fasad mot parken i väst.

Figur 9. Fasad mot innergården i norr.
Figur 11. Vy från innergården mot vattnet.
Figur 13. Sydvästra hörnet, igensatt kiosklucka.

Den lysblå fasaden

Jag tar mig upp för gräskullen, mot trappan som börjar och slutar i ingenting. På andra sidan skymtar bilarna som vakar över huset genom den låsta grinden.

Varje gång jag haft turen att hitta och få upptäcka en övergiven plats har jag fyllts av en känsla av frihet. En spänning i luften öppnas upp till ett frirum. Jag erövrar det i sinnet. Sedan är det som att jag blivit lite starkare. Livet lite mer spännande.

Filosofen Georg Simmel beskriver ödets charm i *The Ruin* (1911). Där naturen tagit över det människan lämnat uppstår en säregen samklang mellan två världar.

"[...] the work of man appears to us entirely as a product of nature."
(Simmel, 1911. s. 381)

"[...] the ruin orders itself into the surrounding landscape without a break, growing together with it like tree and stone [...]"
(Simmel, 1911. s. 383)

Detta är på många sätt en övergiven plats. Men det finns också många träd som håller den tillbaka. Skylten längs vägen står kvar. På Facebook står det - tillfälligt stängt. När jag nämner caféet i samtal vet de flesta vad jag pratar om. Berättar om när de var här, hur de lunchade och kanske dansade någon gång.

Sedan jag besökte platsen sist har ett av fönstren brutits upp. Jag kikar försiktigt in. Varje glas är konsekvent krossat. Utspritt över golvet. Alla dörrar uppbrutna. På andra sidan står källaren på vid gavel. Någon har gått rakt igenom huset. Eller så är den kvar därinne. Jag räknar pelarna i salen och tecknar av siluetten i min anteckningsbok.

Intill stuprännan väver en smal björk. Hämningslöst har den brutit sig genom grunden och blivit en del av fasaden.

Fina linjer visar var armar en gång sträckts efter glass och varmkorv. Handduken runt axlarna, hyn fortfarande fuktig. Ser världen genom kysande ögonfransar. Springer ner, upp, runt, och tillbaka. Dag blir kväll och kväll blir till en ny dag.

Gröna blad blommar ut över det svarta papptaket.

"[...] between the not-yet and the no-longer"
(Simmel, 1911. s. 382)

"Its object fuses the contrast of present and past into one united form [...]"
(Simmel, 1911. s. 385)

Mot gaveln är dörrarna igenbommade. Också målade i blått.

Jag tittar upp mot de svarta övervakningskamerorna. Tänker en stund. Går sedan vidare mot parkeringen.

Där står fyra flaggstänger på rad. Bilarna susar förbi. Bullret är dånande och de kör nära nära. Som provocerade av hastighetsbegränsningen. Jag undrar hur cyklisterna vågar dra sig längs kanten. Kanske hör de inte. Kanske känner de sig säkrare på cykel.

Ett antal skyltar står utplacerade på gräsmattorna. En uppbränd trästock fungerar som bänk framför grillen.

I södra utkanten sitter ett par fågelskådare och tittar ut mot horisonten genom stora objektiv.

Den ljusblå fasaden lyser upp sundet. Under tiden vi väntar på något vi inte vet.

Figur 14. Vildvuxen fläderblom intill dansbanans scen.

Figur 15. Uppbrutet fönster på nordvästra gaveln.
Figur 16. Taggar och nyponros vid förrådet.

Figur 17. Linjer från tidigare fönster.
Figur 18. Ängsblommor på norra sidan.

Figur 19. Modell från ovan, belyst med eftermiddagsljus. Till vänster syns strandängarna, följt av hästhagarna och Öresundsparken till höger. Ovanför svänger Malmövägen intill den mjukt böljande åkermarken.

Landskapet från ovan

För att lära känna landskapet byggde jag en stor modell över parken med anslutande kontext i en översiktlig skala på 1:750. Genom att ljussätta den på olika sätt kunde jag också använda modellen till skuggstudier. Bilden på föregående uppslag visar modellen i sin helhet, belyst med ett lågt eftermiddagsljus.

För att förstärka parkens långsmala karaktär utgörs kuststräckan av den långa sidan i modellen. Jag tyckte att det var viktigt att få med lederna som knyter parken söderut samt en bit av kohagarna man ser härifrån. I norr avgränsas modellen av bostadsområdet. En bra bit av fälten ovanför parken finns med. Större utrymme ges vattenspegeln där landskapet förlängs mot horisonten.

Landskapet är uppbyggt av grå och vit kartong, med hus av frigolit och papp, träd av torkade blommor och vägar tecknade i blyerts. Ett par bilder från processen syns på motstående sida. Träden var det moment som tog mest tid, men också det jag tyckte gjorde mest för den upplevda rumsligheten. Tillsammans med byggnaderna satte de skalan på modellen.

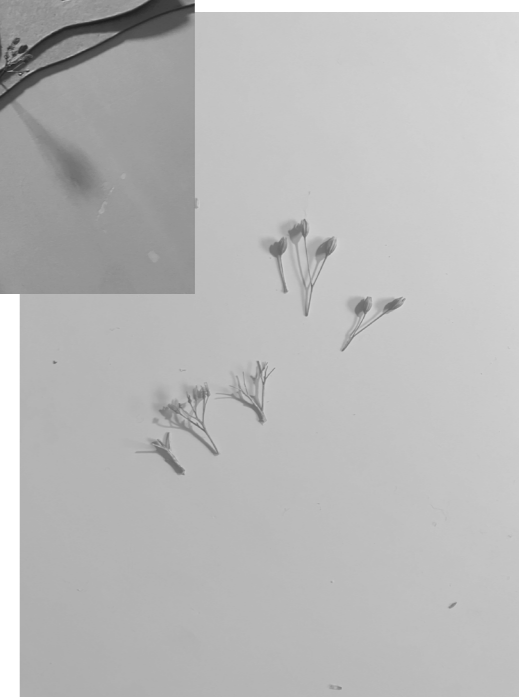
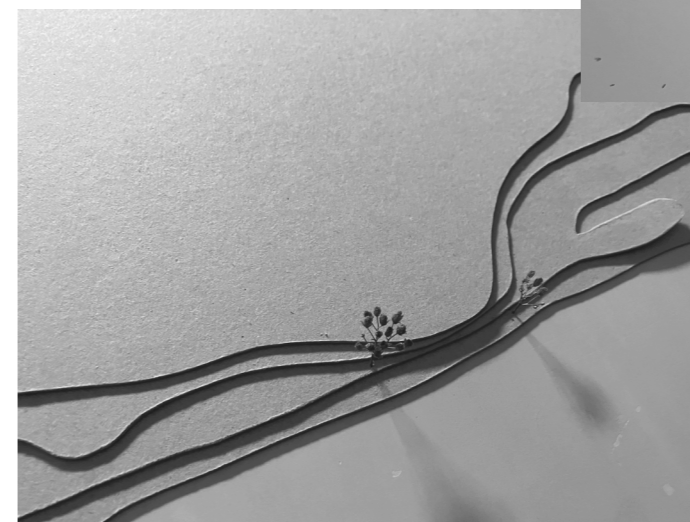
Kustlinjen har en naturlig form och höjer sig försiktigt i en låg strandvall. Söderut reser sig marken upp mot gården för att sedan plana ut i stora, böljande åkermarker. Dessa speglar vattnets horisontella linje i tid och rum.

Topografin avskärmar parken visuellt och ljudmässigt från vägen och vänder den mot havet. När solen går ner i vattnet framåt kvällen blir dess dragning ytterligare förstärkt där världen skiftar i varma färger.

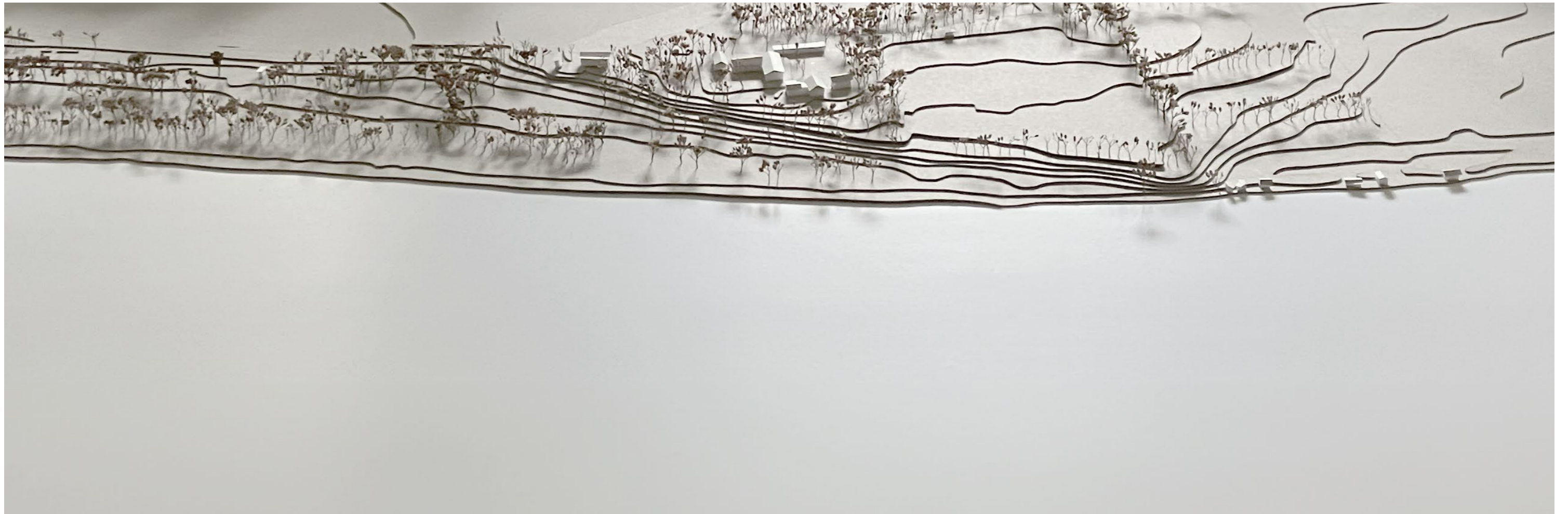
Växtligheten ger parken struktur och fungerar rumsbildande. Det delar upp området i sekvenser som förstärker dess karaktär, funktion och riktning. Utmed strandpromenaden ger träden rygg mot parken. I södra delen av parken flätar trädkronorna ett högt tak. Vid vägen formar de en hög mur.

Höjdskillnaden upplevs särskilt brant framför cafét fram till fiskestugorna. På nästa uppslag syns ett utsnitt över området sett från vattnet, belyst med ett förmiddagsljus - cafét och Öresundsparkens bostadsrättsförening i mitten och de små fiskestugorna till höger.

Detta blir speciellt påtagligt där topografin och vegetationen samverkar. Bilderna på sida 37 och 39 visar ett utsnitt över området vid cafét från ovan, belyst med förmiddagsljus. Framför cafét ramar träden tillsammans med huset in slutningen och formar en amfiteater med sundet som skådespelare.

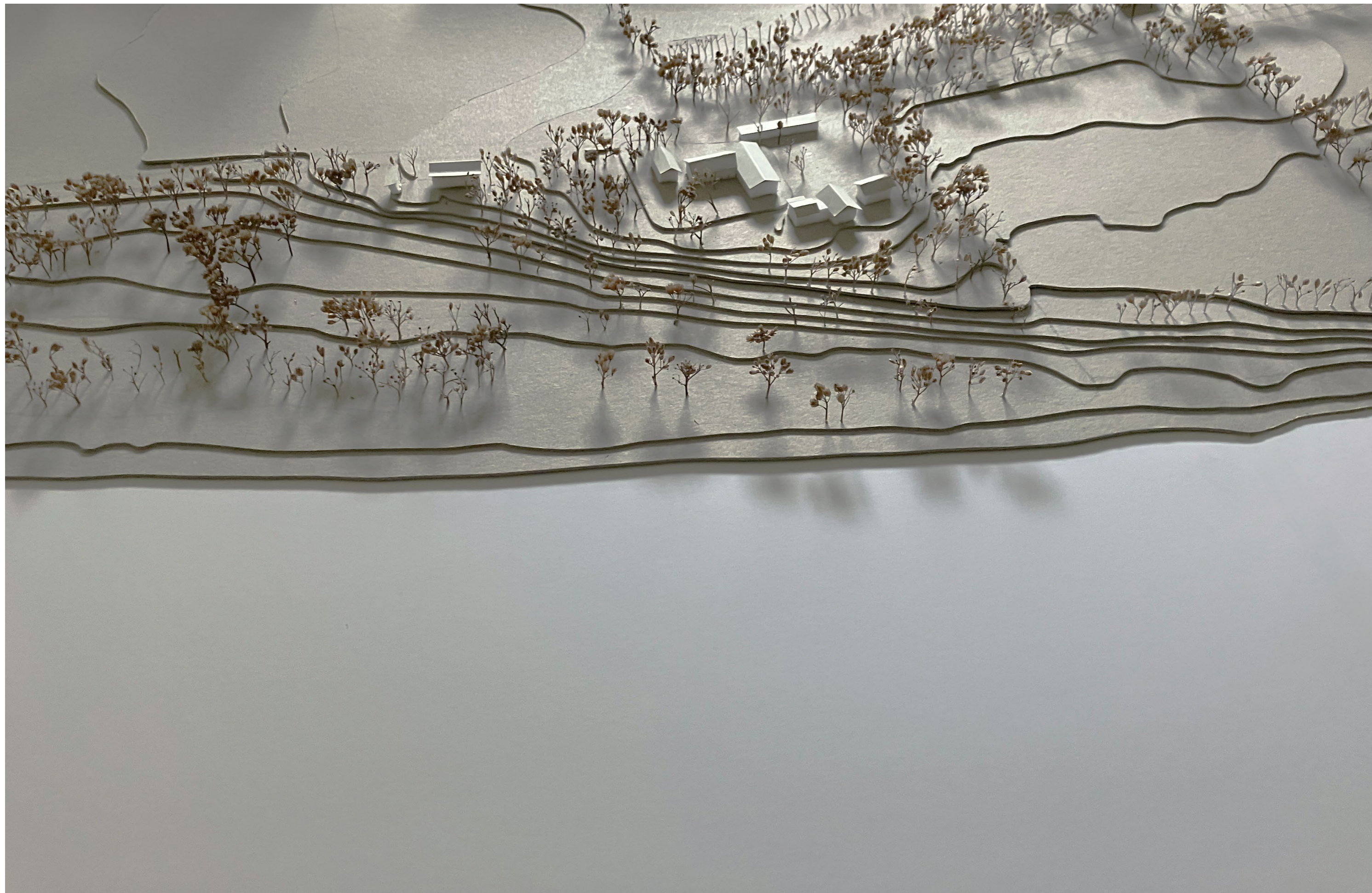
Figur 20-23. Process - landskap i grå kartong och träd av fjollårets torkade blommor.

Figur 24. Modell snett ovanifrån, Belyst med förmiddagsljus. Till vänster syns parken med sin täta vegetation följt av hästgarna och fiskestugorna längs stranden.

Figur 25. Utsnitt av modell från ovan, belyst med förmiddagsljus. Topografin höjer sig upp mot det mjuka åkerlandskapet och delar in platsen i två övergripande rumsligheter - hav och land.

Figur 26. Utsnitt av modell snett ovanifrån från vattnet, belyst med förmiddagsljus. Slutningen vänder parken mot vattnet och formar en amfiteater, förstärkt av växtligheten.

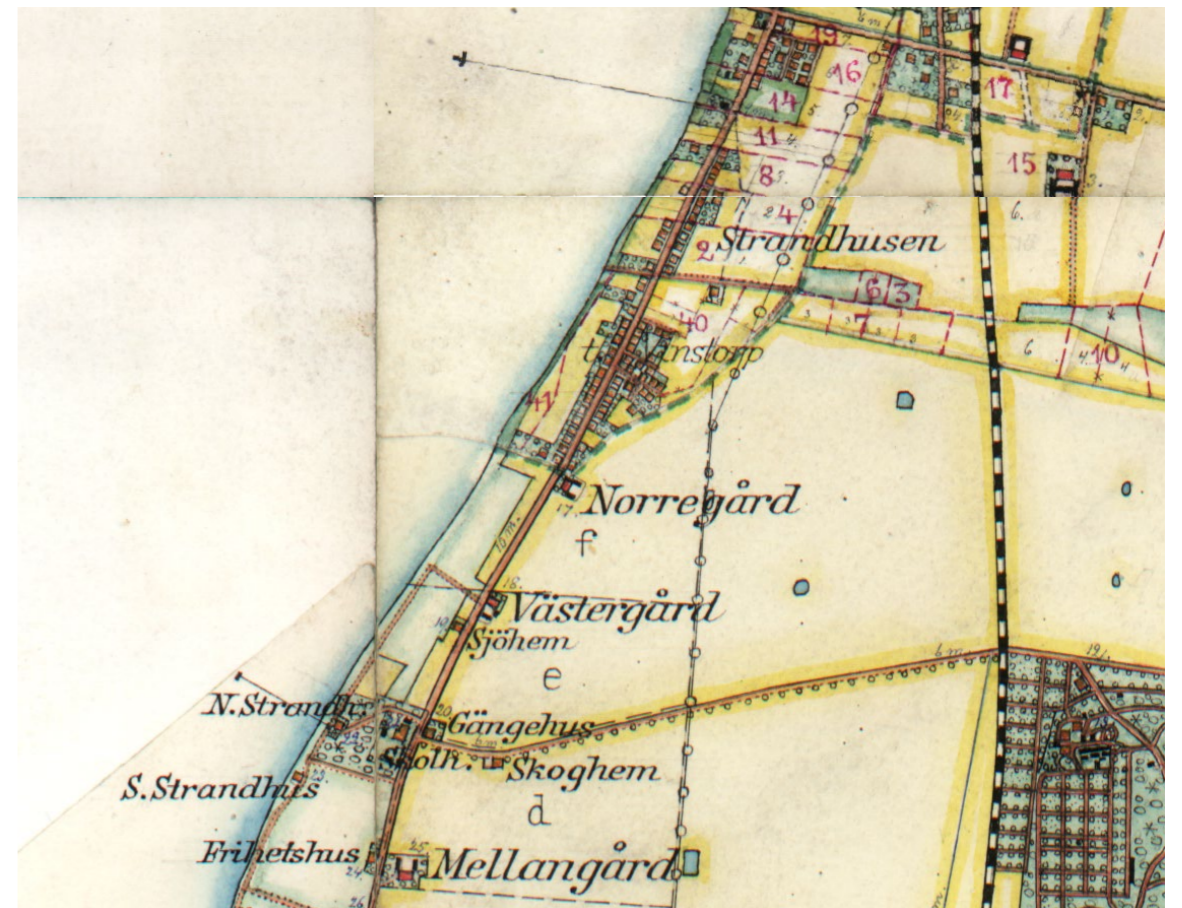
Figur 27. Lommabukten i Öresund, mellan Malmö och Landskrona, på andra sidan vattnet skymtar Köpenhamn. Område markerat med röd cirkel. Generalstabskartan 1860.

5000 m
1:100000

Figur 28. Järnvägen knöt samman Lomma med Malmö och satte orten på kartan och präglade dess utveckling. Samhället formades dessutom efter vattnet och den gamla huvudgatan.
Häradsekonomska kartan 1910-15.

ca 2250m
ca 1:45000

Figur 29. Längs vägen låg flera mindre gårdar, varav Västergård var mest central. Härifrån ledde en stig mot vattnet och vidare söderut. En bit norr om parken låg ett kallbadhus. Allén kopplade den gamla skolbyggnaden till den nya Alnarpsparken i nedre högra hörnet.

ca 300m
ca 1:15000

Figur 30. Området planterades och blev en sammanhängande park. Den ramades in av bostadsområdet i norr, åkern samt gårdarna i öst. Ekonomiska kartan 1970.

Figur 31. Om man tittar närmare är Öresundsparken med friluftsbad och tältplats utmarkerade. Öster om vägen ligger Mellangård och Västergård.

200m
1:10000

Figur 32. Fiskare hänger nät vid strandkanten. Strandmotiv vid Lomma, vykort från 1930-tal.

Figur 33. Långgrund badande. Lomma strandbad, vykort från 1950-tal.

Lomma bugt

Lomma har en lång historia som fiske- och jordbruks-samhälle innan industrin sedermera tog över. Höje å sträcker sig genom staden och utmynnar i Lomma hamn. Bukten tillsammans med ån bildar ett naturligt hamninlopp som troligen haft stor vikt för näringen. På gamla bilder kan ses att det tidigare funnits otaliga fiskestugor längs vattenkanten. Kuststräckan har också varit ett aktivt fiskeläge. Övre bilden visar ett par fiskare i motljus vid strandkanten på 1930-talet.

Idag finns bara enstaka fiskestugor kvar, ett par av dem strax söder om Öresundsparken. De står farligt nära vattenlinjen, upphöjda på en gjuten grund om knappt en meter. Framför stugorna syns lämningar från gamla bryggor. Bakom dem står gamla ställningar som använts för att hänga nät.

I facebookgruppen "Lomma på 60-talet, det var då" som samlar gamla bilder och historier läser jag att det senast bodde en gammal fiskare som kallades Vråken i Västergården, öster om vägen från parken (Persson, 2021). Härifrån leder en stig ner mot vattnet som skulle kunna förklara detta. Se figur 29 på sida 44.

Lommabukten har med sin långgrundna och lättillgängliga strand också varit en aktiv badort. På den nedre bilden till vänster syns ett av många fotografier på sol- och badande besökare en vacker sommardag. Hit reste bland annat både Lunda- och Malmöbor.

Tidigare låg ett saltsjöbad intill Strandhusen (Wrede 2017, s. 98). Bryggan syns på *Häradsekonomiska kartan* från 1910-15 på sida 44.

Numera har badandet flyttats upp mot hamnen och den norra stranden. Ett par enstaka badare går dock att finna söderut ibland tillsammans med ett par badande hundar.

Resterna från en stengrund tyder på att det tidigare funnits en brygga i mitten av Öresundsparken. Den syns även markerad på den *Ekonomiska kartan* från 1970 på föregående uppslag.

Stranden har en naturlig form. Oftast blåser det pålandsvind från Öresundsbron i väst. Tack vare buktens skyddade läge är vattnet ofta relativt lugnt och värms snabbt upp. Vilket skulle kunna vara en av anledningarna till dess popularitet. Det kan dock upplevas stillastående. Kanske tydligast vid Lommas norra strand.

De senaste åren har vattenkvaliteten försämrats. Sedan 2022 avråder kommunen från bad vid hamnen (Havs och Vattenmyndigheten, U.å.). Trots det ses en del badare och vatten-sportare. Vid närliggande badplatser är vattenkvaliteten bättre. Jag har dock inte hittat några uppgifter om vattenkvaliteten kring den södra delen av Lomma.

Den gamla huvudgatan, numera Strandvägen sträcker sig längs kusten och kopplar samman dess samhällen. Den kantas av tätt byggda gatuhus och kom att bli en aktiv handelsgata. Bilden nedan är från 1925, tagen i början av vägen.

Idag har stadens centrum förflyttats norrut och den södra delen är inte längre lika aktiv. De som vistas här gör det ofta planerat då det inte finns några särskilda målpunkter. Rörelsen är fokuserad till strandstråket för promenader, joggare, cyklister och hundar. På östra sidan hålls bil- och cykeltrafik i högre hastigheter.

Figur 34. Strandhusen utmed Strandvägen i Lomma. Fotografi från 1925.

ca 1940

1962

2004

2010

Figur 35-38. Fyra flygbilder visar områdets utveckling från 1940-2010. Jordbruket får nya linjer och Alnarp expanderar. Från ingenting planteras Öresundsparken och knyts samman med anslutande grönområden. Kustens långgrundna karaktär syns genomgående.

Parken tar form

På gamla kartor kan tydas att området för Öresundsparken och söderut fungerat som ängs- och betesmarker under 1700-1800-talet.

Under skiftesreformerna delades marken in i mindre gårdar. På *Häradsekonomska kartan* från 1910-15 på sida 43 syns Södergård, Östergård, Mellangård, Västergård och Norregård. Gårdarna uppfördes som arrendegårdar till Alnarp kring 1860 (Wrede, 2017. s.122).

I södra delen av parken, i linje med Sundsvägen ligger Alnarps gamla skola. Denna plats planterades med bokträd i samband med att parken bildades vid slutet på 1800-talet. Senare kom byggnaden att användas som elevhem. Den övre bilden till höger visar den uppväxta skogen.

Kommunen köpte mark från Alnarp 1949. 1950 startade Lomma södra camping (ibid). I anslutning till campingen uppfördes Öresundscaféet 1956. Verksamheten arrenderades ut och drevs som ett familjeföretag fram till slutet på 1980-talet.

Utmed vägen planterades en allé kring 1950, som senare försvann.

När campingen stängdes uppfördes ett flyktingboende i södra delen. Detta var aktivt i något år.

1989 gjordes parken om till ett rekreationsområde (Bahr et al., 2017. s.4). Miljön skulle efterlikna platsens tidigare liv som betesmark med ny vegetation och promenadstråk. Sedan dess har området främst fungerat som fritidsområde. Den uppväxta parken syns på den nedre bilden till höger.

Cafét fortsatte att drivas och såldes 2010 till en privat ägare (Hagenblad, 2014). Därefter drevs caféet i ett par år innan det så småningom stängde 2018.

Alnarps gamla skola renoverades och delades upp i bostadsrätter 2011 (ibid). Det kompletterades med ytterligare byggnader i modern stil.

Parken blev tack vare sina höga naturvärden naturreservat 2017. Det angränsande marina naturreservatet Strandhusens revlar tillkom 2018.

Under tiden har caféet stått tomt. 2023 inlämnades en bygglovsansökan om en ny restaurang i dess ställe.

Bilderna på sida 49-50 visar områdets utveckling från 1940 och framåt. Gårdarna blir färre och större, jordbruket får nya linjer och Alnarpsparken expanderar väster om järnvägen. Öresundsparken planteras och växer samman med angränsande grönområden. Det långgrundade vattnet är konstant föränderligt.

Figur 40-41. Den nu uppväxta parken. Vindskyddad, naturskön och varierad miljö. Från öppna grusstigar till hemliga smitvägar.

Figur 42. Lomma södra camping. Till höger Alnarps gamla skola och bokskogen, därefter Västergården bland omgivande åkrar utmed den gamla allén. I bakgrunden tar Lomma vid. Ett par uppkörda vägar ordnar det öppna campingområdet med ett par tält och bilar. Vykort från 1950-tal.

Figur 43. Lomma strandområde. Bilden är tagen från sydost mot havet och Lomma. I förgrunden syns ett planterat fält, längre bort ett par tält. Vid horisonten skymtar Öresund. Vykort från 1950-tal.

Figur 44. Cafét med uteservering, kiosk och flaggstång, 1966. Svart fasad. Till höger syns en smal upptrampad stig mot sluttningen i riktning mot havet.

Figur 45. Färgglada tält och bilar mellan buskagen under molnig himmel. Vykort från 1950-tal.

Figur 46. Öresundsparkens camping, 1960-tal. Bild från caféts terrass.
Till höger syns Stefan Regnfjord, en av sönerna till familjen som drev verksamheten.

Figur 47-49. Kräftskiva på campingen.
Personliga bilder från Börje Jeppson, ca 1950-tal.

"Började campa på lomma södra i litet tält
tror det var 1954. Sen kom ju hustälten och
senare husvagnarna. Hittade lite bilder."
– Jeppson (2023)

Figur 50-58. Fler bilder från livet på campingen.
Personliga bilder från Börje Jeppson, ca 1950-60-tal.

Figur 59. Midsommar på campingen, 1983.
Ytterligare bilder från Börje Jeppsson.

”Har kommit till husvagnstiden. Man bodde lite bekvämare men det ändrade på mycket. Tälten var alltid öppna utom på natten. Husvagnen gick man in och stängde dörren lite av gemenskapen försvann.”
– Jeppsson (2023)

Figur 60-67. Fler bilder från campingen, ca 1980-tal.

"Det närmar sig slutet på campingen. Tänk vad man kunde på den tiden. Så var det att packa ihop och lämna plats för flyktinförläggning. Vi hade kämpat för att få lampor i gångarna men förgäves.

När flyktningarna kom blev det el vatten och avlopp. Detta bisamhälle var byggt under ett litet campingbord en biodlare hämtade. Året är 1989" – Jeppsson (2023)

Figur 68-72. De sista bilderna från campingen av Börje Jeppsson, 1980-tal.

Lomma södra

1950 startar Lomma södra camping. Under sommartid fylls området av bilar, tält och besökare. Se bilder på sida 55-56. Första bilden är ett vykort över området från ovan.

Campingen består av ett stort öppet fält med ett par buskage, ordnat efter ett par uppkörda vägar. Till höger syns bokskogen och Alnarps gamla skola. På andra sidan vägen Västergård och den nyplanterade allén. Vägen fortsätter in genom Lomma. Nästa bild visar platsen från sydost, i bakgrunden syns havet. Nedre bilden till höger visar de färgglada tälten och bilarna på närmre håll.

Öresundsparkens café uppfördes 1956. Caféet beskrivs som en central samlingsplats, inte minst för barnen. På Facebook läser jag om flipper, tidningsförsäljning, fika, glass, plockgodis, vårrullar med soja och midsommarfirande. En skriver "[...] ibland var man där från 10 när dem öppnade till stängning. Var bara nere i husvagnen och käkade middag. Ja många härliga minnen härifrån och caféet var en väldigt speciell plats" (Jeppsson, 2023). Bilden på sida 56 visar byggnaden år 1966. Fasaden var då svart med vita detaljer, uteservering och kiosk.

En av de som växt upp på campingen är Börje Jeppsson. Hans föräldrar skötte cykelparkeringen vid herr- och dambadet i Lomma, se bilder på nästa uppslag (Jeppsson, 2023). De kom hit kring 1954 och spenderade sedan sina sommar här. Se bilder på nästa sida. Bilderna på sida 59-63 följer livet på campingen. De första bilderna från 1950-60-tal föreställer ett kalas, följt av ett par bilder från vardagslivet - med bad, kompisar, frukost, spel, föräldrar och fika.

Framåt 70-talet gjorde husvagnen intåg med en högre standard och fler bekvämligheter. Jeppsson beskriver hur det förändrade det sociala livet (Jeppsson, 2023). När man stängde dörren om husvagnen stängde man också ute en del av gemenskapen.

Fotografierna ger dock bilden av ett fortsatt socialt liv på campingen in på 80-talet. Varje år anordnades bland annat midsommarfirande. Bilden på sida 61 visar en festlig lunch mitt på stigen mellan tomterna. Bland resten av bilderna skymtar fler midsommarstänger, snaps och dans.

Vid slutet på 80-talet stängde campingen. Jeppsson skriver, "Tänk vad man kunde göra på den tiden." (Jeppsson, 2023). Kanske är det just gemenskapen de byggt upp genom åren han syftar på.

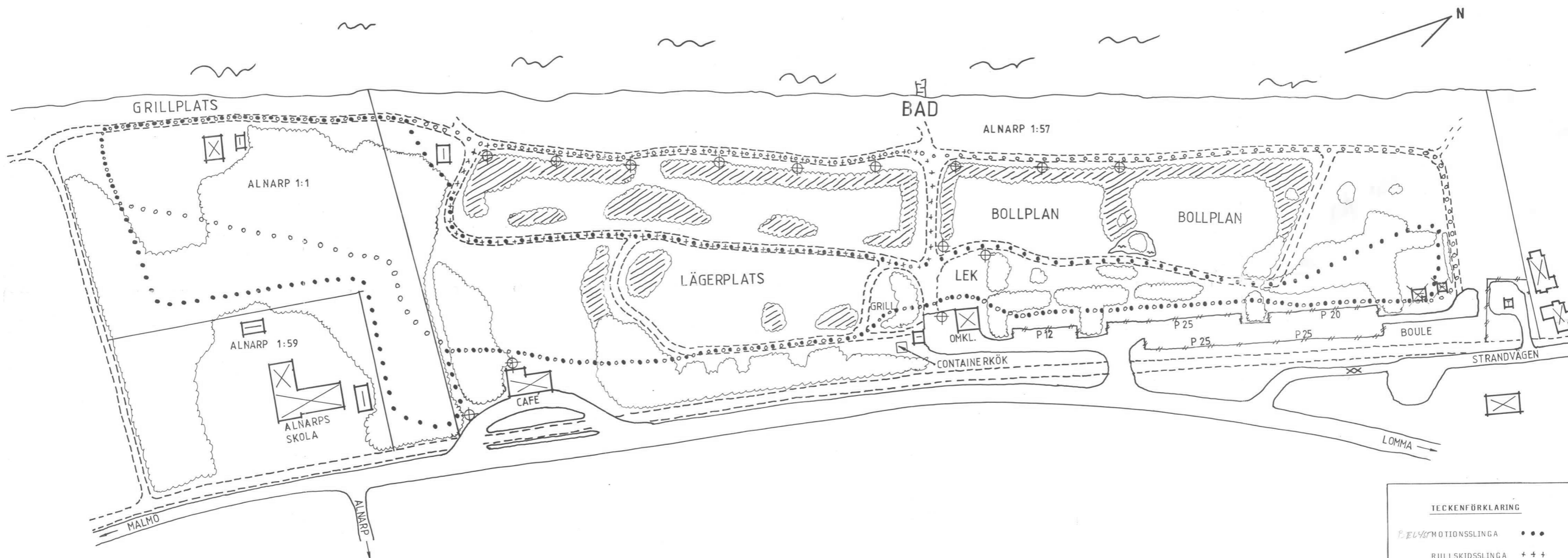
Jag besökte Stefan Rengfjord i glasskiosken i det gamla tullhuset i Lomma i slutet av sommaren. Hans föräldrar drev campingen från 1963 till -89. Jag beställde en glass och ställde ett par frågor. Han berättade att hans föräldrar drev flera företag i Lomma och att campingen var ett av dem (Regnfjord, 2023). Han säger att det tyvärr inte finns så många bilder från caféet, men att en av dem där han är med sitter uppsatt vid den nya järnvägsstationen. Vykortet från 1960 på sida 57 föreställer två pojkar på caféets terrass framför campingen och havet. Han förklarade att caféet var beroende av campingen och att det inte går att driva utan den.

Figur 73-74. Cykelparkeringen vid herr- och dambadet i Lomma med plats för ca 500 cyklar, ca 1950-tal.

Figur 75. Cykelparkeringen vid familjebadet i Lomma med plats för över tusen cyklar, 1940-tal. En av bilderna vid fotoväggen vid den nya järnvägsstationen.

Figur 76. Öresundsparken, situationsplan från 1989.

Situationsplan 1989

Vid slutet på 1980-talet planerades området om. Parken planterades med naturlig vegetation som skulle efterlikna platsens tidigare liv som betes- och ängsmark. Det delade också in ytan i mindre rum och skyddade från västanvinden. Enligt kommunens "Skötselplan för naturreservat Öresundsparken" (Bahr et al., 2017, s. 4) grävdes också en mindre damm här, som försvann kort därpå.

Programmet ovan är fokuserat på rekreation - motion, sociala och avkopplande aktiviteter. Utmarkerade funktioner är grillplats, lägerplats, bad, bollplan, lek, boule och parkering. Stigarna är indelade i motionsslinga, rullskidsslinga och naturstig. Parken fick också belysning.

Flera mindre byggnader finns med på planen. I södra kanten Alnarps skola med uthus, följt av cafét, omklädnings och kök. De andra husen skulle gissningsvis kunna ha tillhört campingen eller vara gamla fiskestugor.

Bilvägen är omdragen runt samhället, kompletterad med en gång- och cykelväg mot Strandvägen. Parkeringen vid cafét är utformad som en sväng. De större stigarna följer stranden och tillbaka genom parken. Dessa knyts samman med flera mindre stigar.

Efter att campingen lade ner uppfördes en flyktingförläggning i södra delen av området som var aktiv under något år (ibid.). Sedan har parken framförallt använts som fritidsområde. Den stora parkeringen och lägerplatsen antyder dock att dessa funktioner fortfarande levde kvar. Den stora parkeringen används än idag flitigt av husbilar under sommaren.

TECKENFÖRKLARING	
ELVÄRMOTIONSSLINGA	•••
RULLSKIDSSLINGA	+++
NATURSTIG	○○○
BEF. VEGETATION	☁
NY VEGETATION	⊗
BEF. BELYSNING	⊕

1986-89 180 1989/89
 ANNA BERGLINSSON
 Byggnadsarkitekt

Lomma Kommun
 Byggnadsnämnden
 1989-02-13
 Dnr: Filr:

Figur 77-78. Naturligt formad strand, vall och promenad mot Lomma.

Naturreservat 1, 2, 3

2008 bildades naturreservatet *Södra Lommabukten med Tågarpsbed och Alnarps fälad* sydväst om Öresundsparken (Länsstyrelsen i Skåne, 2008), se karta till höger. Det omfattar ett större vattenområde och en del land. Avgränsat av Lomma skytteförening i norr, Malmövägen i öst och Spillepeng (fritidsområde och soptipp) i söder. Landområdet består av strandängar och hagar för betesdjur.

2017 gjordes Öresundsparken till naturreservat (Bahr et al., 2017), se karta till höger. Förutom naturskydd innefattar det även rekreativa upplevelsevärden.

2018 bildades det marina naturreservatet *Strandhusens revlar* väster om parken (Palmu, Björn, 2018), se karta till höger. Det omfattar ett större vattenområde.

De tre naturreservaten gränsar till varandra och fokuserar tillsammans på djur- och växtlivet vid kustremsan. Kommunikationen häremellan begränsas till stor del av skytteområdet och förskjuts mot Malmövägen.

Öresundsparkens naturreservat

Naturreservatet begränsar utbyggnaden av Lomma som här övergår i strand, innan Malmö tar vid. Syftet med Öresundsparkens naturreservat beskrivs i en artikel i *Sydsvenskan 2017 - "Mörkret, stjärnhimlen och fladdermössen ska skyddas i nya naturreservatet Öresundsparken"* (Ivarsson, 2017). Området har starka naturvärden av olika karaktär. Här finns ett särskilt starkt fågelliv som kommunen vill skydda. Samtidigt finns här också starka kulturella och rekreativa värden.

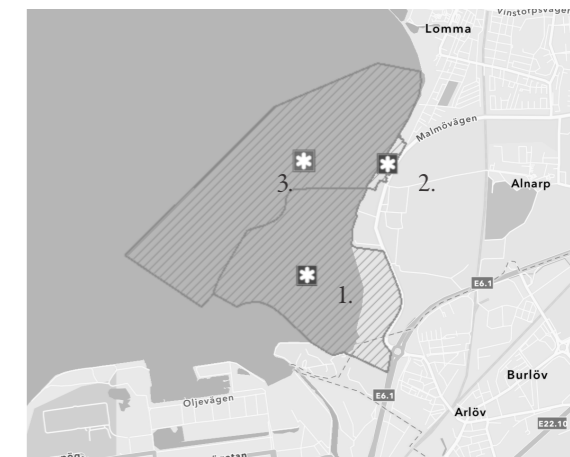
"Parken ska bli naturreservat både för att bevara den biologiska mångfalden och för att ge möjlighet till naturupplevelser.

– Fladdermöss är väldigt känsliga för belysning. Men vi vill också bevara mörkret för att människor ska kunna komma hit och ha en mörk strandupplevelse. Här kan man uppleva stjärnhimlen och havet. Det finns utrymme för många olika sinnesupplevelser inom det här området, säger Adam Bahr.

– På stranden vill vi att naturens krafter ska få råda. Det är en naturligt eroderad strandremsa, där sand och tång hela tiden spolats bort, förflyttas och stranden ändrar utseende, säger han.

När Öresundsparken blir naturreservat ska det vårdas ömt och försiktigt. Den gamla asfalterade cykelvägen ska bytas ut mot stenmjöl. Och ängsmarkerna ska slåttras för att bevara rikedomerna av olika blommor." (Ivarsson, 2017)

Området är planerat för att efterlikna de ängs- och betesmarker som tidigare varit här. I kommunens skötselplan beskrivs att marken kan användas som gröningar eller betesmarker. Betesmarker har ofta hög biodiversitet och starkt värde som kulturlandskap.

Figur 79. De tre intilliggande naturreservaten.
1. Naturreservat *Södra Lommabukten*
2. Naturreservat *Öresundsparken*
3. Naturreservat *Strandhusens revlar*

Vegetationen avskärmar mot västanvinden och skapar rumsligheter. I artikeln beskrivs även mörkrets verkan tillsammans med naturens varande (ibid).

På nästa sida visas de naturmiljöer som präglar områdets olika delar tillsammans med en lista på de största kvaliteterna som präglar parken, indelade i kulturhistoriska, biologiska, rekreativa och kommunikativa värden. Följt av de brister jag noterat.

Parkunderhåll

Stora delar av parken upplevs bortglömda. Stigarna har börjat flyta ut. Här och där finns informationsskyltar och anvisningsskyltar som tycks placerade lite mitt i. På stranden ligger gamla betongblock. Detta kompletteras med nya grillplatser och möbler av besökare.

Jag frågar mig om bevarande och mörker kan förväxlas med något annat. Där naturen ska sköta sig själv kanske platsen också riskerar att förbises. Där skymning riskerar att övergå i baksida.

Jag läser om en urartad Facebook-fest som arrangerades här en natt i maj 2015 (M Karlsson, 2016).

Jag hittar en rapport från ett exjobb som behandlar (o)tryggheten i området från 2023 - "*Skötselns roll för ett samspel mellan trygghet och biologisk mångfald i samhällsnära naturreservat*" (Svensk). Här poängteras särskilt bristande belysning, sikt och underhåll.

Jag funderar också över bullret från bilvägen. Det går inte att inte göra det. Kan det vara vilken ljudnivå som helst vid ett naturreservat? Har inte det påverkan på djurlivet? Eller har det kanske mest påverkan på oss människor? Bakom kullen avskärmas ljudet lite. Men mot sidorna färdas det rakt över fälten.

Figur 80. Öresundsparkens naturreservat med dess olika naturmiljöer.

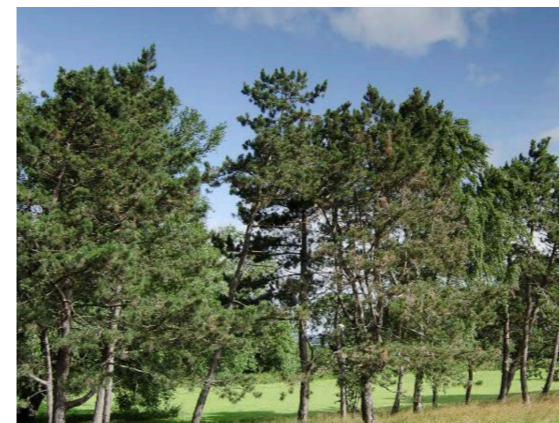
Figur 81. Havsstrand

Figur 82. Park och trädgård

Figur 83. Ängs- och betesmark

Figur 84. Skog och träd

Kulturhistoriska värden

- Hög vegetation
- Beteslikt uttryck
- Naturlig kuststräcka
- Camping- och badområde
- Fiske och hoddor
- Entré till Lomma
- Strandvägen - Malmövägen

Biologiska värden

- Hög biodiversitet
- Stor variation av naturmiljöer
- Stor area
- Relativt avskilt område
- Sammanhängande grönområden

Rekreativa värden

- Aktivt fågelliv
- Campingplats
- Gång- och cykelstråk
- Skyddad miljö
- Strand
- Samlingsplatser: bänkar, grillplatser, volleybollplan & gröning
- Breda vyer

Kommunikativa värden

- Stor parkeringsplats
- Närhet till Lomma och Alnarp
- Närhet till tågstation
- Busshållplats för tidigare bussled
- Cykelled
- Goda kommunikationer till Arlov och Malmö

Minus

- Buller från bilväg
- Inget regnskydd
- Dålig vattenkvalitet?
- Otydlig information och användning
- Spretig karaktär
- Privatisering av fastigheter
- Bristande underhåll på delar
- Bristande kommunikationer och sammanhållning

Stuga nr 5

Stuga nr 4

Fd. stuga nr 1

Stuga nr 2

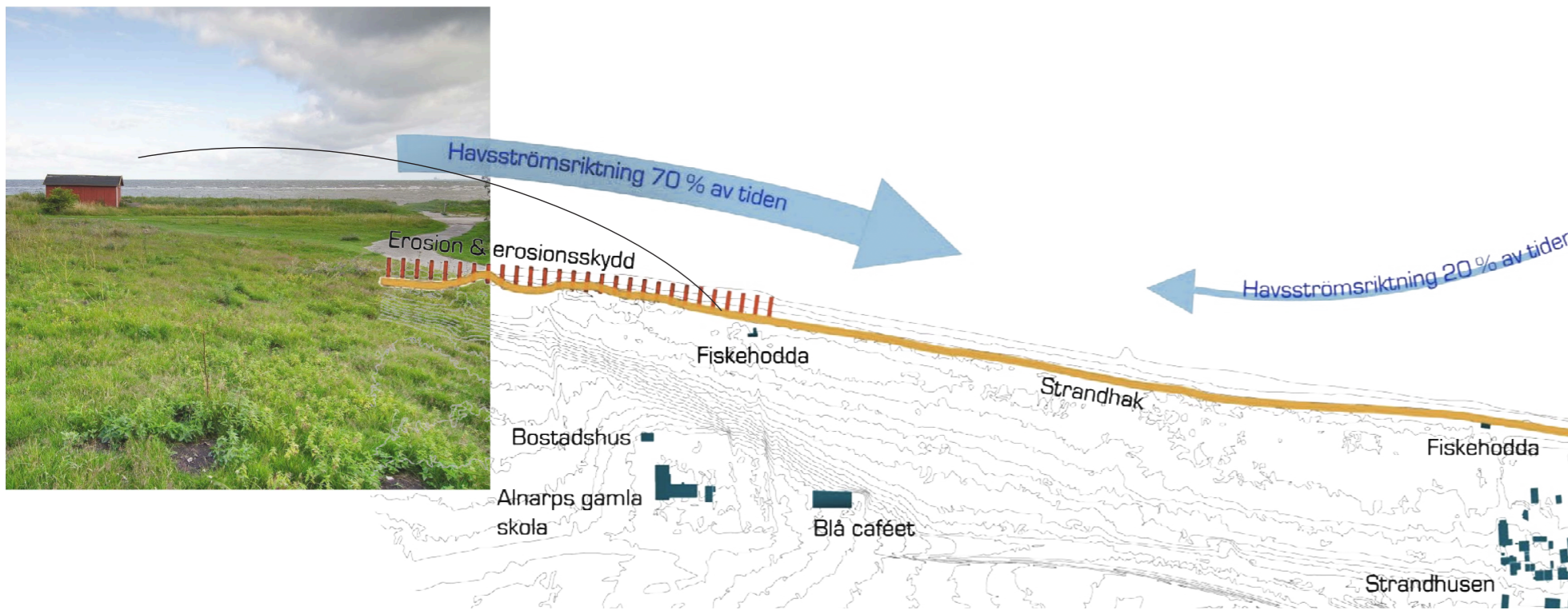
Stuga nr 1

Stuga nr 3

Figur 85-96. De fem fiskestugorna söder om parken, alla i egen stil. Bilderna är ordnade från norr till söder, markerade med stugornas husnummer. Under arbetets gång hann de bli fyra, den sista brann upp i augusti 2023. Gamla stolpar där bryggor varit. Fiskebåtarna tycks fortfarande användas. Stigen har blivit ett dike.

Figur 97. En av fiskestugorna som funnits inom området för Öresundsparken. Intill korsningen upp mot parken. Bilden är från 2017.

Figur 98. Karta från 2011. Intill strandkanten syns två fiskestugor markerade. En framför caféet och en vid Strandhusen. Idag syns inget spår av dem, troligen har de försvunnit med tiden.

Figur 99. Rödmålad fasad med vita detaljer. Den gamla vinschen användes för att dra upp båten på land.

De gamla fiskestugorna

Strax söder om Öresundsparken, efter den stora pilen gömmer sig en rad fiskestugor (fiskehoddor på skånska). De är alla i olika stil och ser ut att vara byggda och tillbyggda för hand. Noggrant markerade med husnummer från 1-5. Bilderna på föregående uppslag visar stugorna i ordning från norr till söder.

De står alldeles intill vattenkanten, upphöjda en knapp meter på en gjuten grund av sten och betong. Mellan stugorna ligger båtar upplagda. Gamla trästolpar visar var gamla bryggor varit. Efter mina besök på platsen har jag från håll sett att de fortfarande verkar vara i bruk.

På gamla foton ser de ut att ha varit här sedan åtminstone 1960-tal. Kommunen beskriver stugorna som pittoreska och att de, tillsammans med de betade strandängarna bör bevaras (Malmö Kulturmiljö, 2005).

"Hoddorna bör bevaras. Det är framförallt hoddorna som typ som är värdefulla. Detta innebär att en hodka kan flytta inom området. Någon enstaka hodka kan tänkas bli avlägsnad och nya hoddor kan komma till. Hoddorna ska ha små dimensioner, de får ej byggas till. Taken bör vara sadeltak eller pulpettak, och fasaderna ska vara klädda med träpanel. Hoddorna ska ligga på ofri grund och inte ha några trädgårdar. Kontakten med havet ska bibehållas."

- Malmö Kulturmiljö (2005, s. 66)

Den första är i gränat trä, staket av pinnar, upp-och-ner-vända cyklar och tångvallar. Fören formad som en båt, dekorerad med ankare. En annan är en sluten låda, med stränga luckor för fönstren, krattad sand som trädgård.

Den sista stugan står öppen. Ofta står här en bil parkerad. På verandan står klaffstolar, en murad spis av gult tegel. Möblerad med udda stolar. Målad med svart grafitti. I slutet av sommaren brann den ner. När jag en dag besökte platsen möttes jag av en kolnad ruin.

Det har funnits fler fiskestugor i området. Gamla fotografier visar ytterligare stugor mellan de befintliga. Kartan ovan från 2011 visar två fiskehoddor, en framför caféet och en intill Strandhusen.

Den tidigare finns med på ett par bilder i kommunens skötselplan. En L-formad stuga med rödmålad fasad, vita knutar och svart tak. Se bild ovan. Vinscher drog upp och ner båtarna ur sjön, se bild till höger. Därefter förföll stugan och försvann, liksom de andra.

Dess utsatta läge vid vattnet kan vara en orsak. En annan att det inte funnits en tillräckligt tydlig bevarandeplan.

lager

temporalitet

vilt

stolthet

färg

ordning

fält

sund

Figur 100-107. Karaktärer i området.

Karaktärer

Det finns många intressanta aspekter som präglar platsen idag. Jag valt ut några som jag tycker är viktiga.

Här finns många fina lager. Ofta har man använt det som finns och lagt till det med tiden. Detta syns bland annat i caféets utbyggnader, lagningar i staket och upptrampade stigar.

Här finns många spontant skapade platser. Där besökare placerat ut möbler, byggt grillplatser och fiskestugor.

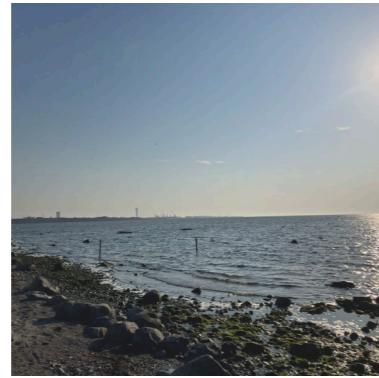
Platsen har också en växande vild karaktär som framförallt representeras av parkens växtlighet.

Framför caféet står inte bara en, utan fyra flaggstänger på rad. Tillsammans med den klarblå färgen inger det ett mått av stolthet.

Den distinkta färgen är väldigt karaktäristisk. Den finns även med i namnet och är en stor del av byggnadens identitet. Här tillkommer också nya färger såsom rött där byggnaden målas om.

Parken präglas även av ordning - avspärningar, förbudsskyltar och övervakningskameror. Här finns ett rätt och fel, låsta grindar och anvisande. Detta krockar samtidigt med parkens till synes otydliga struktur. Och övertas av alternativa vägar, där dörrar bryts upp, nya texter tecknas och naturen tar över.

I bakgrunden breder fälten, havet och stranden ut sig. De har en konstant storhet. Men fylls ständigt av ny kraft, nytt liv och reflektion.

- Campare
- Cyklist
- Fiskare

- Badare
- Motionär
- Kanin

- Grillare
- Sportare
- Fågelskådare

Figur 108-116. Spår från parkens olika användare.

Användare

Parken har många olika användare. Här är några av de jag mött under mina besök.

Framåt sommaren fylls parkeringen av stora, vita husbilar under de höga tallarna. De reser långväga och har med sig sitt hem. Stannar en kortare eller längre tid. De håller sig ganska mycket till sitt. Då och då syns någon utanför sin vagn, ute i parken eller på stranden. Över året kommer det och går ett par husbilar.

Stranden är inte lika aktiv som i norra Lomma. Ibland ligger här någon och solar efter ett dopp.

Vid grillplatserna samlas ofta mindre grupper. Här och var tänds också mindre eldar. En del har med sig kassar med mat och verkar vara återkommande besökare. Andra enklare fika. Någon knäcker kanske en energidryck eller en öl. En del samlas kring maten, samtal och musik. För andra är platsen en målpunkt. Andra sitter på rad och tittar ut mot horisonten.

Många cyklar hit. Kortare eller längre sträckor. Ett par kör moped och motorcykel. De stannar vid vattnet för att bada, vila och fika.

Utmed strandpromenaden rör sig ofta motionärer. Hit räknas också hundarna. Både från Lomma och närliggande orter.

Den gamla volleybollplanen påminner om parkens rekreativa funktion. Jag har inte sett den användas för sport, men som samlingsplats eller strand.

Sträckan är en aktiv fiskeplats. Inte minst ekorna och stövelvadarna påminner om detta.

Överallt skuttar små kaniner iväg åt olika håll. Gräsmattorna märks av otaliga jordhögar från dem.

Det aktiva fågellivet lockar alltid ett par fågelskådare som sitter och tittar ut mot vattnet under träden.

En stor del av dessa aktiviteter är säsong- och väderbetonade. Som mest aktiv är parken sommartid. Men året runt är det ett populärt promenadstråk och utflyktsmål. Särskilt framåt solnedgången har jag upplevt att platsen lever upp - där dag blir kväll och det annars grå landskapet lyses upp av varma färger.

Figur 117. Utsikt från caféet en solig sommardag 2014. Bakom träden skymtar ett par hissade vita segel.
 Figur 118. Samma vy tidigare samma år. Träden har inte hunnit slå ut och utemöblerna inte plockats fram.

Figur 119-121. Utflykt till Blå caféet 2012.
 Figur 122. Fylld parkering 2014.
 Figur 123. Lunch på innergården 2011.
 Figur 124. Interiör med fin utblick 2011.

Figur 125. Restaurang blå cafété när det fortfarande var i bruk.

Blå cafété

Kommunen stöckade av fastigheten och sålde ut den till en privat ägare 2010 (Sjögren, 2010). Tekniska nämndens ordförande menade att de inte behövde lokalerna.

”Lars Carlén (S) gillar inte att kommunen säljer fastigheterna och tycker att de slumpas bort på ett sätt som inte gynnar kommunen.

– Det oroar mig. Blå cafété ligger på ett område där det kan bli fritidsaktiviteter och om kommunen säljer kan det låsa utvecklingen, säger han.

Alf Michelsen (M), tekniska nämndens ordförande, hänvisar till att kommunen inte behöver lokalerna.

– Vi säljer eftersom kommunen inte har någon egen verksamhet i lokalerna och eftersom det inte har med kommunens kärnverksamhet att göra. Vi har gjort värderingar så vi vet vilket pris marknaden är beredd betala.” (Sjögren, 2010)

Fastigheten såldes vidare 2014 till dess nuvarande ägare, Ove Linde. De renoverade byggnaden och drev sedan restaurangen i ett par år (Landelius, 2018). Det har länge funnits planer på att bygga ut verksamheten med hotell, vilket kommunen satt sig emot. 2017 stängde verksamheten då den inte längre gick runt. Linde uttalade sig i en artikel från 2018 i Sydsvenskan.

”– Vi har inte krävt att få köpa mer mark utan velat utnyttja ytan här för att bygga i tre-fyra våningar. Men Blå Cafété ska vara som det alltid har varit tycker kommunen. Då har jag sagt att det får stå och förfalla istället.

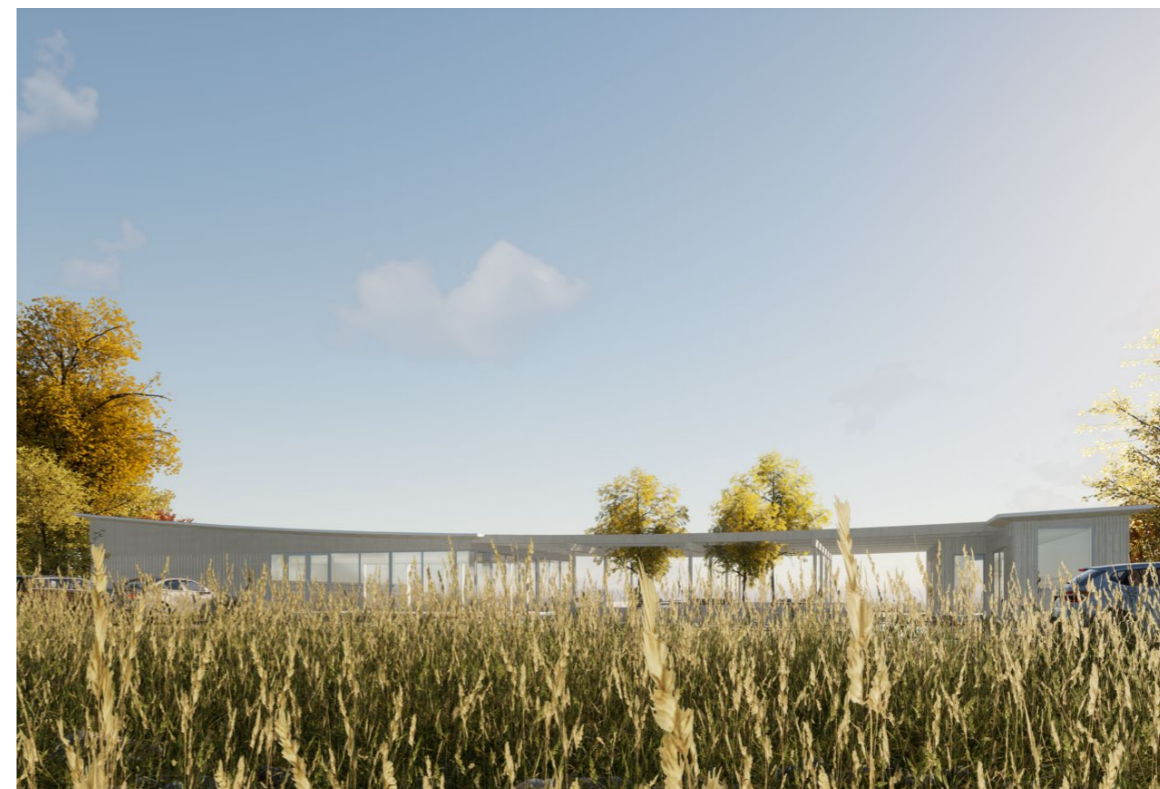
Har ni letat ny köpare?

– Nej. Våra planer föll ju inte väl ut hos nuvarande ledningen, så vi gör ett försök till i höst efter valet. Annars får kafété stå och bli ett monument över något som inte blev någonting.” (Linde se Landelius, 2018)

För några månader sedan lämnades in ett bygglov för ett nytt café i två våningar, varav en under mark (Amnell, 2023). Detta planeras vara klart nästa höst, 2024. Ytterligare en artikel skrivs.

”Planen är en ny byggnad i två plan varav ett under mark. Den ska innehålla restaurang, kafé med glasskiosk och en blomsterbutik. Dagens blå fasad ersätts med ytterväggar i naturfärgat trä.

Ove Linde säger att han vill ha en helt annan inriktning på den nya verksamheten.
– Den nuvarande byggnaden är rätt sunkig. Den nya kommer att ge plats för en riktig restaurang med lite klass. Antingen driver vi den själva eller tar in en duktig krögare som hyresgäst, säger han och fortsätter:

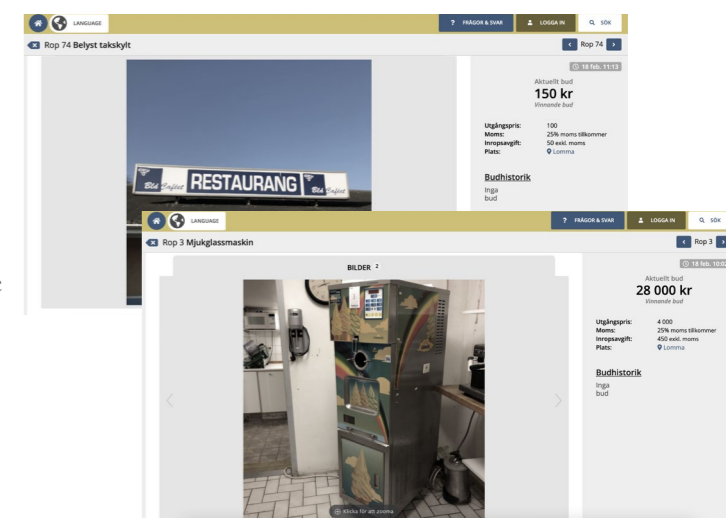

Figur 126. Rending av det nyritade cafété av Kamikaze Arkitekter.

– Det är egentligen för tidigt att säga något om inriktningen. Men med tanke på närheten till havet kunde det vara trevligt med fisk som tema.” (Linde se Amnell, 2023)

Till höger syns en rendering över det nya förslaget. Det verkar förhålla sig till den tidigare byggnadens mått eller lite större. En innergård överbyggd med pergola ansluter till en utbyggnad i norr. Fasaden är i ljus trä med stora glaspartier.

Nedan syns skärmbilder från utförsäljningen av det gamla cafétés interiör (Tovek, 2023). Belyst takslykt 150 kr. Glassmaskin 28 000 kr.

Figur 127-128. Bilder från utförsäljningen av cafétés interiör. Belyst takslykt 150 kr, mjukglassmaskin 28 000 kr.

Figur 129. Baren vid mittensalen, 2014. Gult klinkergolv och inredning av trä. Uppglasade väggar mellan rummen.

Figur 130-131. Caf et i vinterskrud. Mot slutningen skymtar en mini-golfbana i samma ljusblå nyans och längre bort den gamla fiskestugan i r tt. Bilder från 2010, innan renovering.

Figur 132-133. Onsdagsdans till liveband hölls varje vecka under sommaren. Här en junikväll 2016 och 2017.

Figur 134-135. Nyöppning av restaurangen efter renovering 2016. Västra serveringssalen respektive mittensalen.

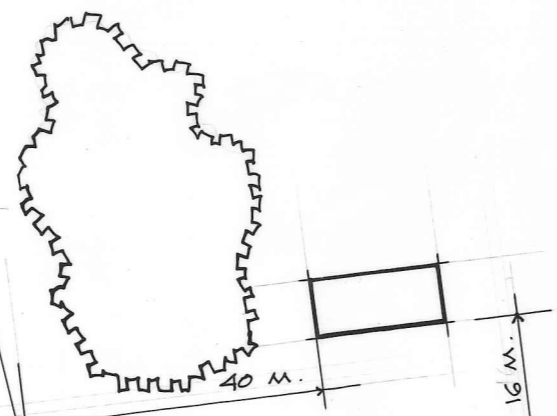
NORR.

ÖRESUND

År 1956 den 25/10 föredrogs denna ritning hos byggnadsnämnden i Lomma och blev efter granskning fastställt till efterutredning med villkor och föreskrifter protokollet innehåller; betygas Lomma som ovan.

På Byggnadsnämndens vägnar:
Functio
 Lomma 31/50

ALLMÄN VÄG FRÅN MALMÖ

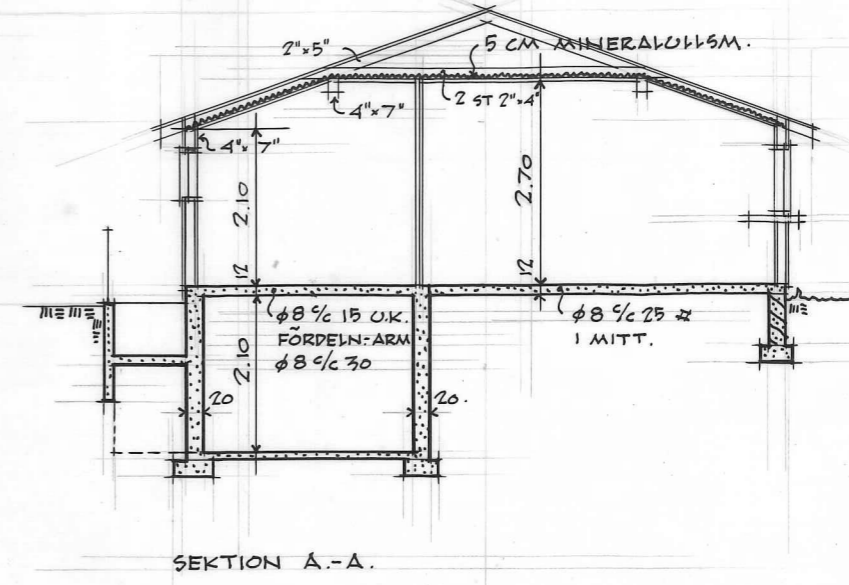
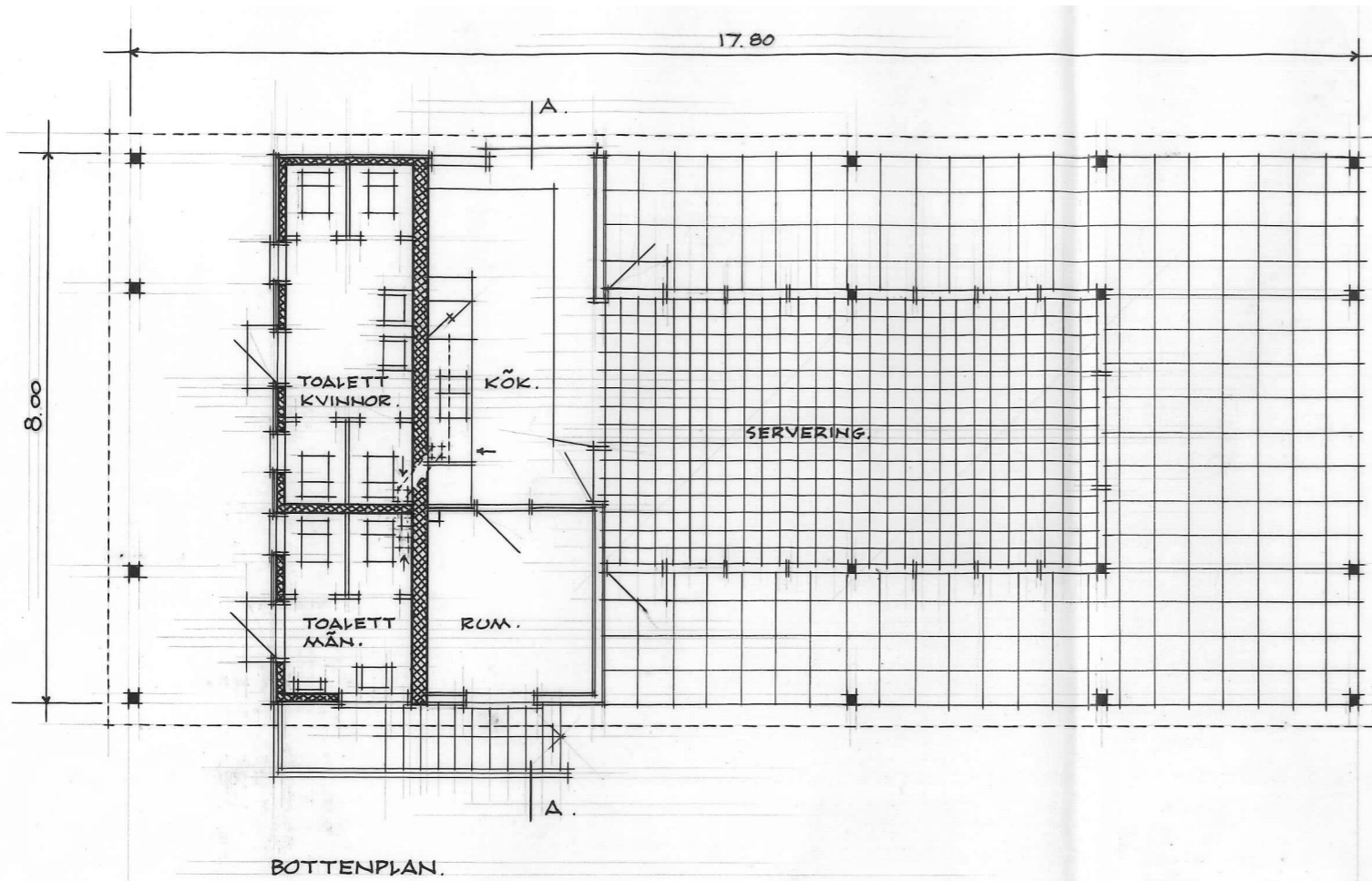

ALNARP 1¹: 1:57
 LOMMA SOCKEN. CAFÉ.
 SITUATIONSPLAN. SK. 1:1000.

CARL NORDSTRÖM
 ARKITEKT OCH INGENJÖRSBYRÅ
 MALMÖ JÖNKÖPING

FÖRSL. AV T. FENGER. MAA. 1881

Figur 136. Situationsplan från 1956. Kontexten består av den stora vägen från Malmö, två mindre vägar ner mot vattnet, strandlinjen och ett buskage.

- TEGEL.
- BETONG.
- BETONGBLOCK.
- TRÄ.

1956 den 25/10 föredlogs
 en ritning hos byggnadsnämnden i Lomma och
 blev efter granskning fastställt till utförande
 med villkor och föreskrifter protokollet innehåller;
 betygas Lomma som ovan.
 På Byggnadsnämndens vägnas:
[Signature]
 Svar 31:50

ALNARP 1^a. 1:57
 LOMMA SOCKEN. CAFE.
 PLANER O SEKTION. SK. 1:100.

CARL NORDSTRÖM
 ARKITEKT OCH INGENJÖRSBYRÅ
 MALMÖ JÖNKÖPING
 FÖRSL. AV T. FENGER. MAA. 881
 RIT AV EH 7

Figur 137. Planer och sektioner från 1956. Byggnaden består av en mer sluten del för kök och toalett och en mer öppen servering. I källaren plats för förvaring.

FASAD MOT ÖSTER

GAVEL MOT SÖDER

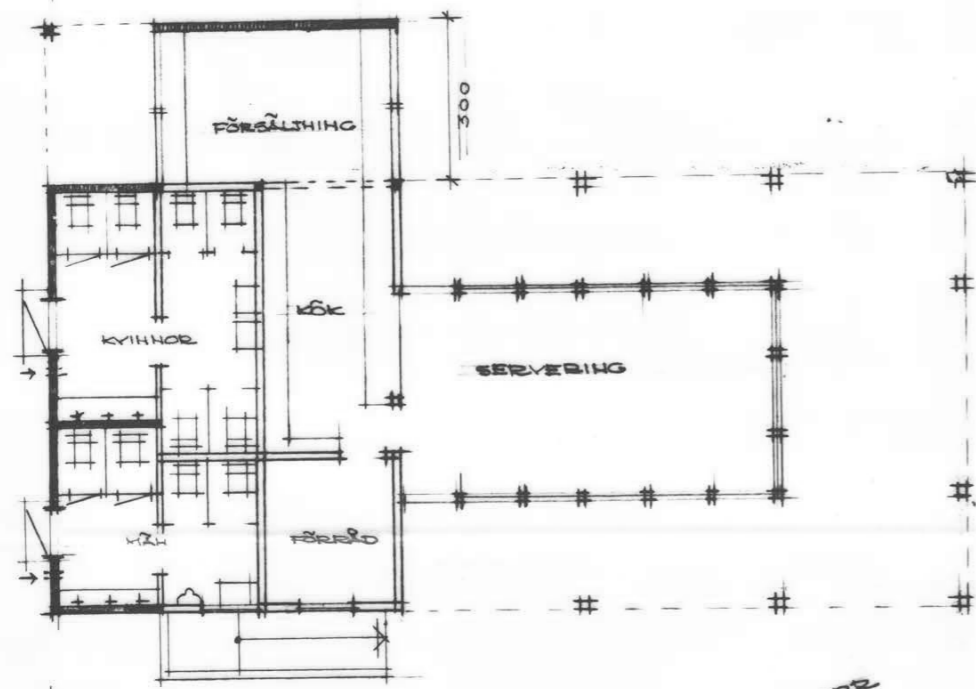
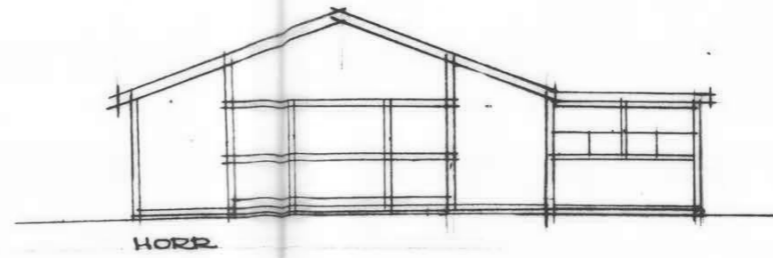
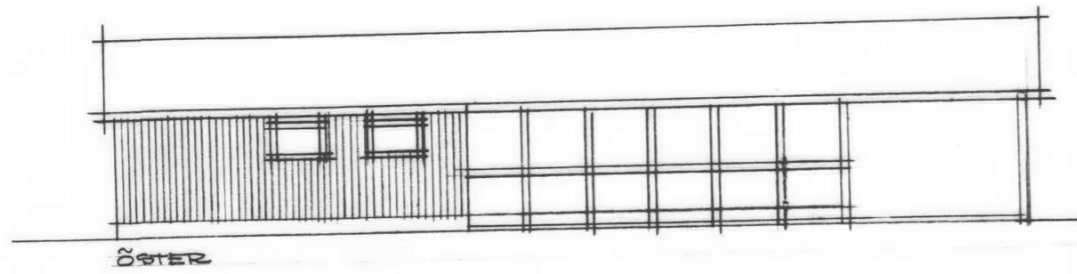
FASAD MOT VÄSTER

GAVEL MOT NORR

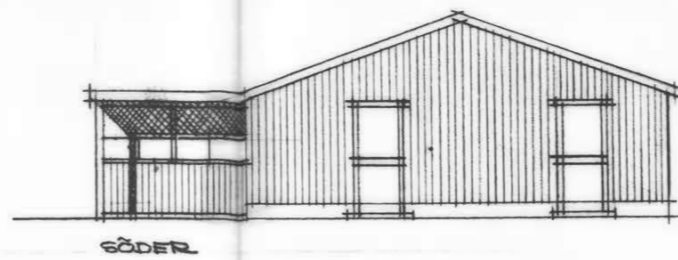
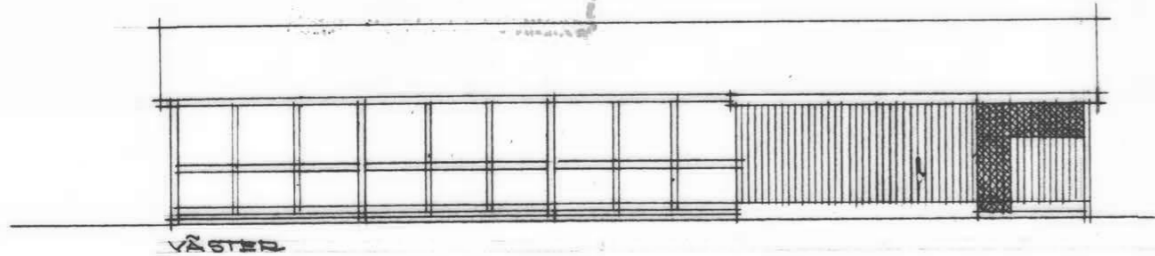
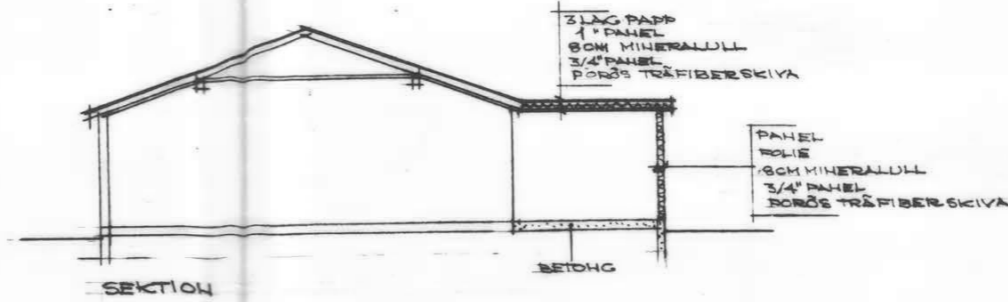
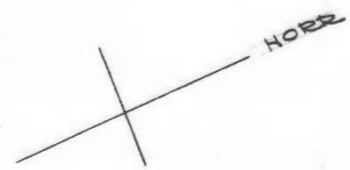
1956. *Alnard*
 Den 25/10 följande be-
 räkning hos byggnadsnämnden i Lomma och
 blev efter granskning fastställt till efterseende
 med villkor och föreskrifter protokollet innehåll-
 er; betygas Lomma som ovan.
 På Byggnadsnämndens vägnar
Henric Larsson
 31:50

ALNARD 1¹. 1:57
 LOMMA SOCKEN. CAFE.
 FASADER. SK. 1:100.

Figur 138. Fasaddritningar från 1956. Det stora utskjutande taket skapar en mjuk övergång till
 parken och betonar byggnadens horisontalitet. Flaggstängens markerar platsen som landmärke.

PLAN
BEF. EVAKUERING

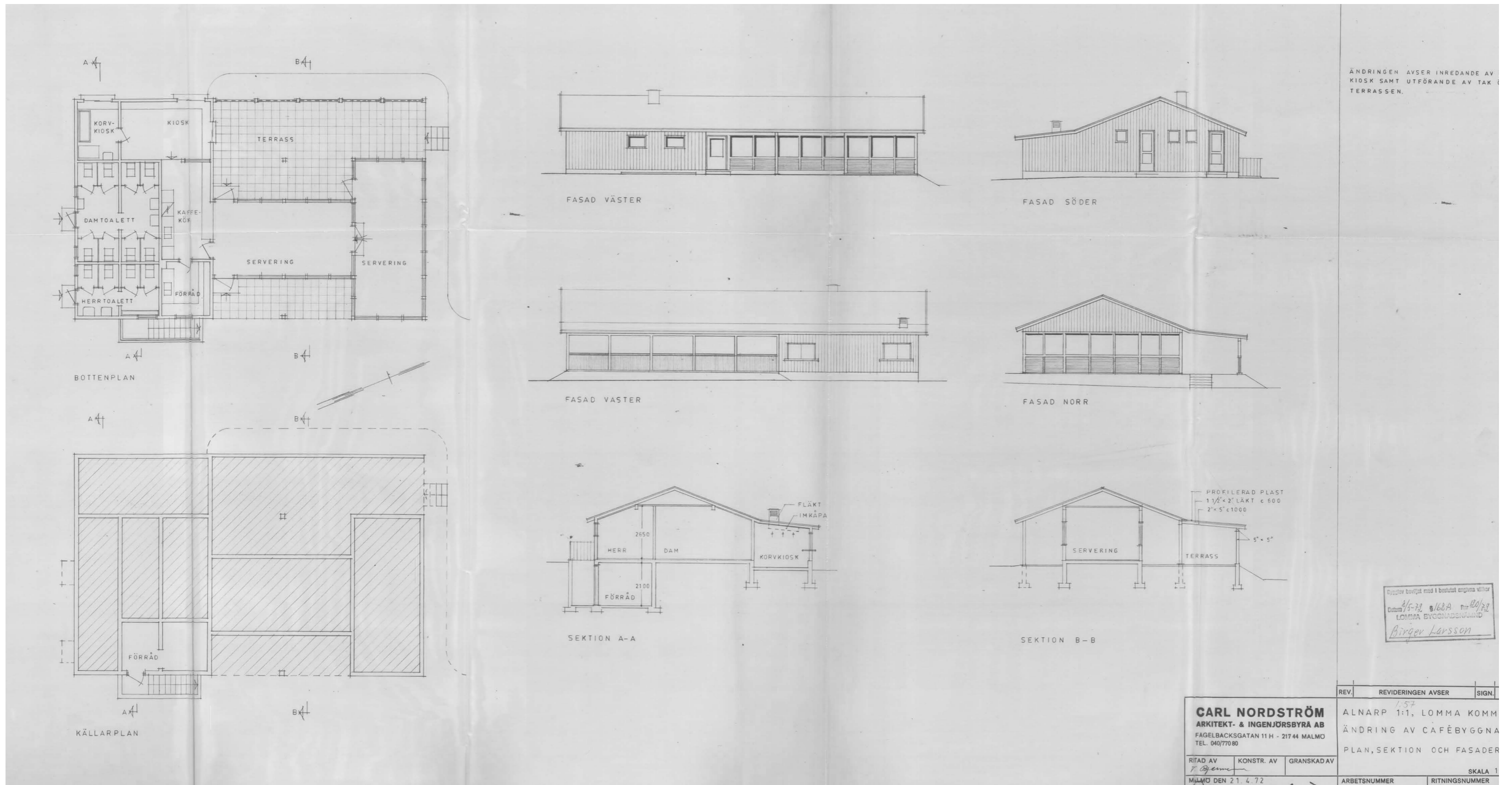

Byggnadslov beviljat med i bostu-
tet angivna villkor
Datum 20/4 64 § 353 Du 205/64
LOMMA BYGGNADSNÄMND

ALNARP 4:57
LOMMA KÖP
TILLBYGGNA
CAFE & TOA
SKALA 1:10

CARL N

Figur 139. Plan, sektion och fasadritningar från 1964. Toaletterna byggs ut och köket expanderar med en kiosk. Detta ger byggnadens kortsida en ny siluett.

Figur 140. Planer, fasader och sektionsritningar från 1972. Köket kompletteras ytterligare med en korvkiosk. Serveringen utökas med en ny stor sal mot norr och en inbyggd terrass mot väst.

Lomma Kommun Byggnadsnämnden	
1991-05-07	
Dnr	Rnr

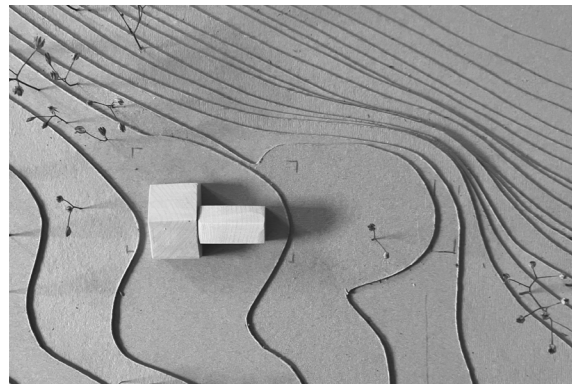
Alnerp 157

LOMMA ENERGIVERK

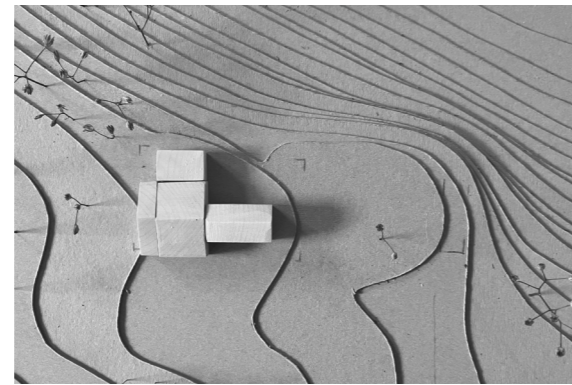
TRANSFORMATORSTATION 757

Bygglöv beviljat med i beslutet angivna villkor	
Datum 14/5-91 § 81	Rnr 223/91
LOMMA BYGGNADSNÄMND	
<i>A. Johansson</i>	

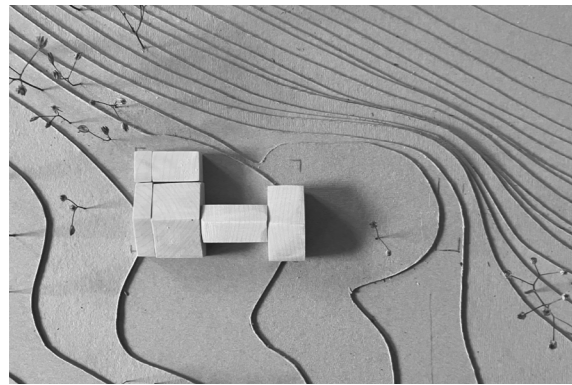
Figur 141. Situationsplan från 1991. Intill vägen har nu tillkommit en gång- och cykelväg. Parkeringen framför är utformad som en sväng från vägen.

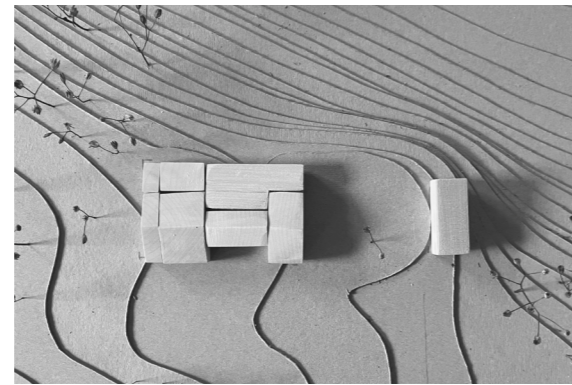
1956

1964

1972

Idag

Figur 142-145. Modell i skala 1:200. Volymstudie över blå caféet, indelad i dess utbyggnader.

Byggnadens delar

Byggnaden uppfördes 1956 och har sedan byggts ut i etapper 1964, 1972 samt en eller flera gånger därefter. Ritningarna på sida 89-94 är från 1956, sida 95 är från 1964 och sida 97 är från 1972, samtliga utförda av Carl Nordström Arkitekt och Ingenjörbyrå. Situationsplanen på sida 99 är från 1991. Jag har tyvärr inte hittat någon senare ritning på byggnaden.

Modellen ovan visar en studie av byggnaden indelad i dess huvuddelar i skala 1:200. Illustrationen till höger visar ett diagram över byggnadens inre och yttre rum samt dess utveckling.

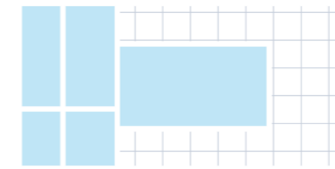
Den ursprungliga byggnaden bestod av en mer sluten del mot söder med toalett och kök, och en mer öppen servering mot norr. T-formen utgör också en fin balans mellan dess delar. Intressant även att dam-toaletten gavs större utrymme än herrtoaletten. Byggnaden omslöts av ett stort sadeltak som skjöt ut över terrassen. Detta gav volymen en bestämd horisontalitet som befäste den i landskapet. Övergången mellan ute och inne var dynamisk och kontakten med parken, liksom anslutande vägar var viktig.

1964 tillkom en kiosk mot väst från köket. Den gavs en flak taklutning som avviker från resten av byggnaden. Toaletterna utökades också under det utskjutande taket.

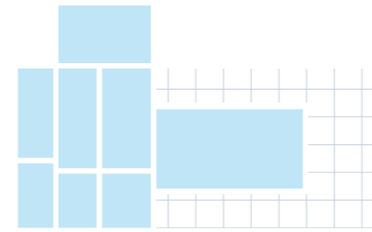
1972 kompletterades köket ytterligare med en korvkiosk. Serveringen fick även en ny sal efter den norra änden av det utskjutande taket. Terrassen byggdes också in med en tunn skalvägg mot parken. Denna vinterbonades senare. I vilken ordning detta gjordes i praktiken är dock oklart. På fotografiet från 1966 på sida 56 syns byggnaden med tillbyggd kiosk och serveringssal.

Samtidigt som byggnaden kontinuerligt byggts ut har den byggts in. Det stora taket finns nu bara kvar över entrén.

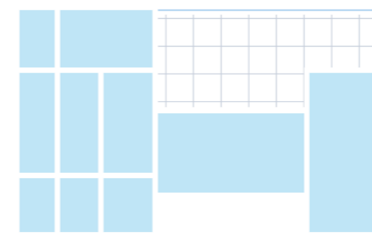
Idag omfattar caféet även av en innergård i norr, se illustrationen till höger. Den ramas in av ett högt plank mot öst, med fönster i plexiglas mot väst och en scen mot norr. Framför scenen är det som tidigare varit dansbana, inramad av rester från staketet som tidigare markerat aktiviteten. Från innergården leder en trappa ner mot kullens mitt.

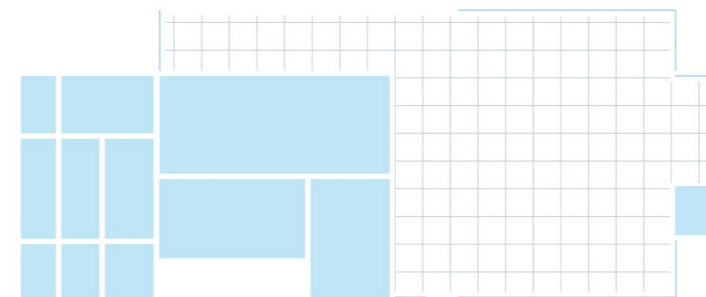
1956

1964

1972

Idag

Figur 146. Volymstudie över byggnaden och dess utveckling, utan skala. Blå fält visar inre rum, rutigt fält yttre rum och linjer yttre väggar.

2. BLÅ CYKEL - CAFÉT

- Design

I rörelse

Jag är uppvuxen i en cykelstad. Det har egentligen aldrig varit något jag funderat över utan det har helt enkelt varit det lättaste sättet att ta sig runt. I Lund ligger allt på cykelavstånd och cykeln har alltid företräde.

Så i början av sommaren var jag i Stockholm för att gå på min kusins student. Jag bodde hos min bror och stannade i några dagar.

Jag har aldrig riktigt förstått den staden. Orienterat mig längs underjordiska linjer mellan Bromma, stan och tillbaka. För att komma upp på olika fristående punkter utan anknytning till varandra. Utan anknytning till mig.

När jag är själv i Stockholm undviker jag jag gärna tunnelbanan. Jag går i stället kilometer efter kilometer mellan stationerna.

Denna gången får jag låna min brors extracykel.

Vi svävar fram över de flerfiliga bilvägarna. Genom korsningarna. Förbi människorna.

Det går snabbt och jag försöker hänga med. Vi passerar Handels, Stadsbiblioteket, är snart framme vid plattan och svänger runt fontänen.

Under tiden börjar jag sakta länka samman stadens olika delar. Och jag uppfylls av en ny känsla. Som att jag behärskar detta.

Väl på kalaset berättar jag för folk jag träffar att jag cyklat dit. De säger oj, har du cyklat hit. Jag frågar dem om de cyklar i Stockholm och de svarar att visst det gör de ibland!

När vi cyklar tillbaka på kvällen känner jag hur jag fått en annan relation till staden. Jag tänker att det kanske är såhär jag förstår platser, på cykel.

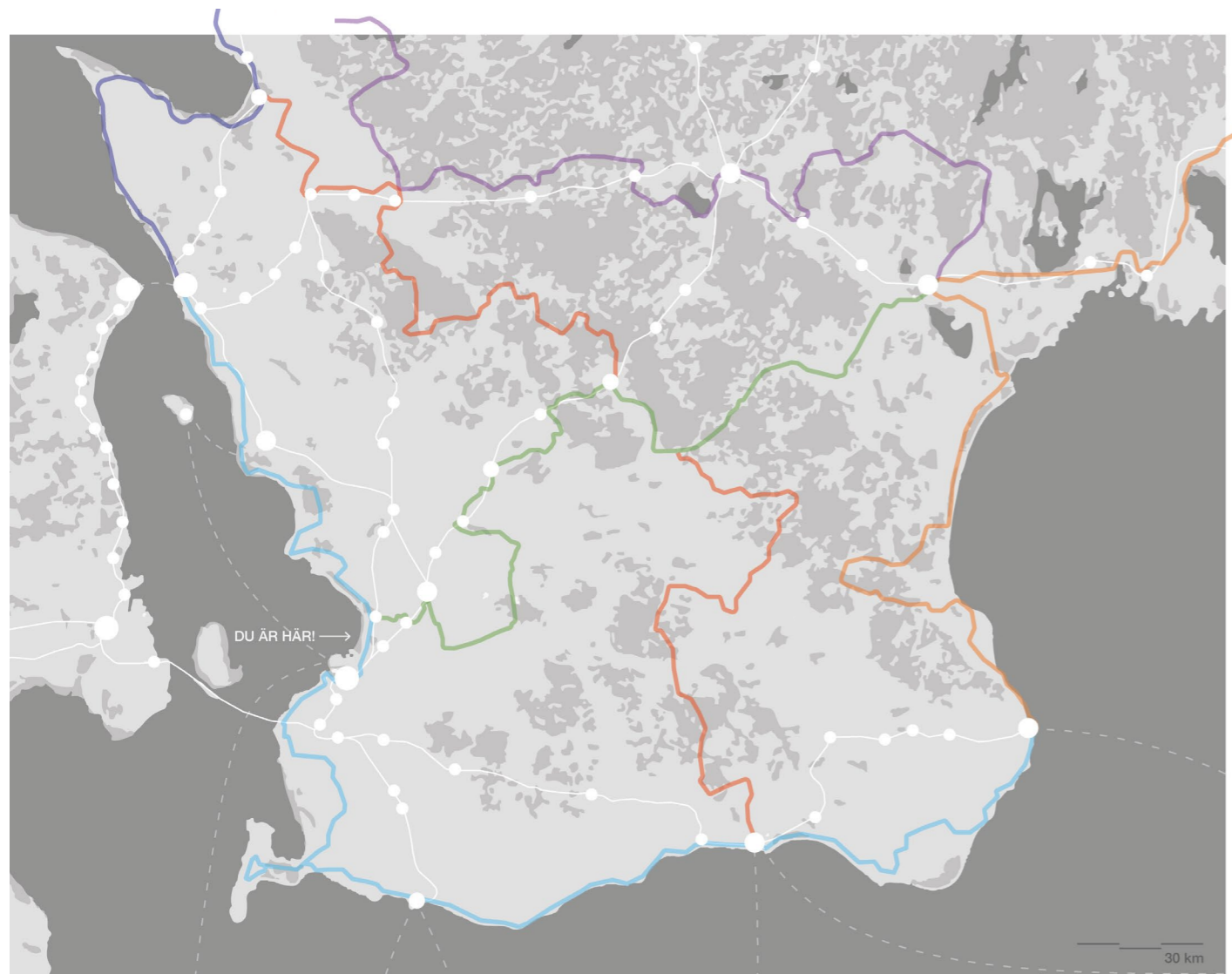
Jag läser någonstans att man får ta med sig cykeln gratis på skånetrafiken under sommaren. Jag tar med mig min och åker in till Malmö.

På vägen hem cyklar jag omvägar för att se om jag kan hitta samma känsla som tidigare. Men jag gillar redan Malmö, så det kanske inte går.

Jag cyklar längs havet och ser alla sommarfyllda ben. Avstånden minskar. Jag kopplar ihop större områden och tar mig längre. Sedan cyklar jag tillbaka.

I tågvagnen möter jag andra cyklister, med färgglada landsvägsbicyklar som ska till Ystad, Simrishamn, Eslöv, Lund. En del cyklar längre och har cykelväskor på alla sidor, karta, solbrända fötter, blekt hår och pigg blick. Jag ska bara en liten bit men känner mig ändå lite besläktad med dem.

Det är lite bökigt att ta hem cykeln på tåget, men jag känner mig också lite mer världsvan. Lite mer fri.

Figur 147. Skånes cykelleder markerade i färg tillsammans med järnvägsnät i vitt.

- **1 Kattegattleden** Göteborg - Helsingborg
390 km, 8 etapper
- **2 Sydostleden** Växjö - Simrishamn
274 km, 6 etapper
- **3 Sydkustleden** Helsingborg - Simrishamn
260 km, 6 etapper
- Cykelleden Skåne
- **101** Kristianstad - Ängelholm
176 km, 8 etapper
- **102** Båstad - Ystad
251 km, 7 etapper
- **103** Lomma - Kristianstad
143 km, 7 etapper

Skånes cykelleder

På kartan till vänster syns Skånes cykelleder i färg tillsammans med dess järnvägs- och färjenät. Pilen markerar Öresundsparken.

Kattegattleden (mörkblå) invigdes 2015 som Sveriges första nationella cykelled (Kattegattleden, U.å.). Den omfattar drygt 40 mil och sträcker sig från Göteborg till Helsingborg, indelad i åtta etapper. Sydostleden (gul) tillkom 2016 på andra sidan mellan Växjö och Simrishamn (Sydostleden-Sydkustleden, U.å.). Den är knappt 30 mil lång, indelad i sex etapper. Sydkustleden (ljusblå) invigdes 2019 och binder samman de båda. Den är 26 mil lång, indelad i sex etapper.

Lomma knyter an till södra delen av etapp 5: Malmö - Landskrona på Sydkustleden. Den är 57 km och tar drygt 5 timmar att cykla enligt hemsidan (ibid.). Men den kan också delas in i mindre delar. De beskriver sträckan som lätt, med bra väglag. De listar också ett antal fina spots längs vägen tillsammans med en lista över anslutande tågstationer - varav Malmö C och Lomma är två.

Cykelleden Skåne invigdes 2023 och består av tre delleder (Cykelleden Skåne, U.å.). De sträcker sig tvärs över landskapet, från kust till kust. 101: Kristianstad - Ängelholm (lila) är ca 18 mil, indelad i åtta etapper. 102: Båstad - Ystad (röd) är ca 25 mil, indelad i sju etapper. 103: Lomma - Kristianstad (grön) är ca 14 mil, indelad i sju etapper.

Lomma knyter an till etapp 1: Lomma - Lund på delled 103. Det är en sträcka på ungefär 10 km som tar ca en timme att cykla. Även här går det att ta tåget till både Lomma och Lund.

Förutom dessa leder finns även flera andra vägar att välja. En närmare bild över cykelvägarna mellan Malmö, Lomma och Lund utgiven av Naturskyddsföreningen 2022 visas på nästa uppslag.

Turister och pendlare

Det finns många olika sätt att cykla på. En del tar kortare turer som en liten utflykt. En del tar sig längre för att få större variation. Andra färdas från plats till plats och övernattar längs vägen. Ett alternativ är att ta med cykeln på tåget och/eller färjan ena eller båda vägarna. Det är bland annat populärt att ta tåget till Österlen eller båten till Ven, Bornholm, Helsingör och Tyskland. Syftet är både att röra på sig, men kanske framförallt att komma ut och uppleva någonting nytt. Cykelturisten cyklar ofta i par eller mindre grupper, men även själva och har med sig en del packning. Här fungerar olika cyklar, men gärna en mångsidig variant för både stad och landsväg, där man eventuellt kan hänga på en cykelväska.

Andra sportcyklar längre sträckor i högre hastighet för att motionera. Det finns särskilda cykelgrupper som tränar tillsammans. De kan bestå av en liten eller större grupp på upp till ca 70-talet personer. Ibland görs turer med specifika mål där de stannar för att pausa. De har ofta en lätt och snabb landsvägs-cykel med lätt packning.

Cykelpendlaren är en tredje typ. De cyklar mellan bostad och aktivitet till vardags. De cyklar ofta samma sträcka varje dag och behöver ta sig igenom även tråkigt väder. De är ofta själva och har lite packning med sig. Cykeln kan både vara en stadscykel, landsvägs-cykel eller elcykel. För de som cykelpendlar inom staden är också lådcykeln vanlig.

Vardagscykling är ofta kortare sträckor mellan olika målpunkter. Ofta i stadsmiljö, med lite eller ingen packning. Här är stadscykeln vanlig.

Cykling utan mål är ett annat sätt att röra sig. Det är en mer spontan och oplanerad aktivitet. Liksom en promenad. Att cykla en runda. Jag upplever att detta är mindre vanligt och att det ofta görs själv eller i par.

Supercykelvägar

När jag läste på Alnarp cyklade jag som många andra av studenterna ofta till skolan. Det är en bra cykelväg som går snabbt (så länge det inte är motvind!), men kanske inte den trevligaste sträckan längs bilvägen. Från Lund är det ca 10 km och tar 30-40 minuter. Från Malmö är det ungefär lika långt.

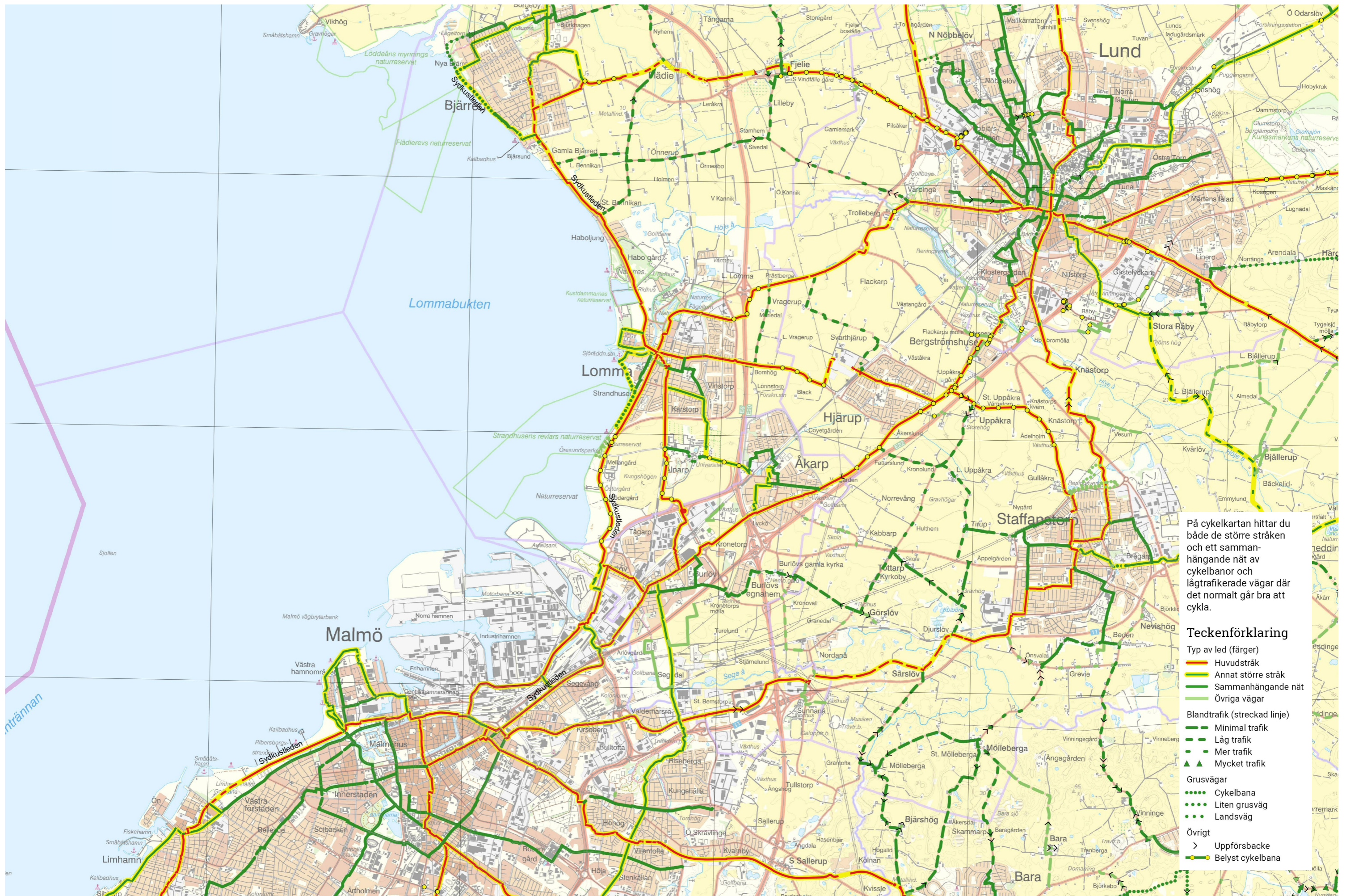
Som student är kollektivtrafik och cykel ofta de färd sätt som finns att tillgå. Som tidsoptimist passade cykeln mig bra samtidigt som jag fick vardagsmotion, sparade lite pengar och slapp kallpratet på bussen.

2023 lanserade Region Skåne sin satsning på supercykelvägar för att främja cykelpendling (Region Skåne, 2023). De ska knyta samman Skånes större orter med en hög standard med mål 2040. Några av de största utpekade noderna i sydvästra Skåne är Lund, Lomma och Malmö.

Sträckan mellan Malmö och Lomma ska få ett bättre flöde genom att bredda cykelvägen där det behövs, bland annat utmed Malmövägen (ibid.). Flera korsningar planeras också om för att stärka cyklistens säkerhet.

Sträckan mellan Lomma och Lund anses hålla god nivå, men ska förbättras till supercykelväg (ibid.). Några åtgärder är belysning och separerade cykelöverfarter.

Cykling har många fördelar. Det är ett tidseffektivt, hälsosamt, hållbart och ekonomiskt sätt att röra sig. Vardaglig cykelpendling bidrar till en bättre folkhälsa, välmående och miljö. Genom att skapa utrymme för personlig självständighet, styrka och frihet kan det också stärka människans relation till sig själv, andra och sin omgivning.

Figur 148. Cykelkarta över Malmö - Lund, Naturskyddsföreningen 2022.

Figur 149. Raksträcka under lindallé mellan Lund och Lomma.

Figur 150. Utblick från Blå caféet mot vattnet.

Cykelsekvens

Lund - Lomma - Alnarp - Öresundsparken

För att få en bild av cykelvägen cyklade jag och dokumenterade sträckan mellan Lund och Öresundsparken med foto i en cykelsekvens. Den fullständiga sekvensen syns på nästa uppslag.

Ovan syns en del av raksträckan längs bilvägen mellan Lund och Lomma, till höger vyn från caféet över parken.

Jag tog mig genom lunds stadskärna och ut mot åkrarna. Här följer en lång raksträcka utmed bilvägen. Framåt Lomma svänger vägen av för att komma upp i samhället. Sedan kan man antingen fortsätta mot hamnen eller svänga av till vänster mot Alnarp.

Korsningen in till Lomma upplever jag som en av de mest osäkra, med trafik i hög hastighet och dålig sikt.

I Lomma är cykelvägen mer varierad. Den följer genom bostadsområden och parker. Trafiken är glesare och håller lägre hastigheter. Cykelvägen är ofta separerad från bilvägen,

Genom Alnarp följer ett nytt landskap som efter järnvägen återigen öppnar upp sig i åker.

Den andra svåra korsningen på vägen är den över Malmövägen. Här är sikten begränsad med mycket trafik i hög hastighet.

Slutligen svänger vägen av mot parken. Jag lägger min cykel i gräset och går upp mot caféet.

1. Genom Lund, smala gågator, genvägar

2. Ut på landet, breda landskap, blommande diken, mjuka åkrar

3. Under bilväg, tunnel med graffiti, omgärdad av vallar

13. Ut på stora vägen, bilar, små gårdar

14. Upp mot Alnarp, allé, ryggar av häckar, planterade rader

15. Mellan gamla skolbyggnader, restaurang, slott, elevhem

4. Ut på raksträcka, intill bilvägen, tunna rader av körsbärsträd

5. Mer raksträcka, bredare, blåsig, tråkigt, högt ljud från vägen

6. Trädkronor, både tak och rygg, lind

16. Följer vägen, mot havet, mellan åkrar, längs allén, böljande landskap

17. Korsar stora vägen och svänger av, tätt intill bilvägen

18. Framme vid parkeringen, Blå caféet, ogräs, stängt

7. Över vägkorsning, stoppar upp farten, dålig sikt, närmar sig staden

8. Svänger av, rygg av träd, blomster, åker, förbi bilvägarna

9. Kommer fram till Lomma, farlig korsning, cykel-ledstäng

19. Runt hörnet, brännässlor, övervakningskameror, igenbomnade dörrar

20. Mot parken, kullen, trappen

21. Över havet, horisont, fåglar, strand, segelbåt, volleybollplan

10. In i Lomma, cykelvägar, mellan hus

11. Gröna cykelvägar, förbi parker, radhusområden med klippta häckar

12. Genom radhusområden, gult tegel, smala vägar

22. Upp för trappan, graffiti, gräskulle

Frekvens

När jag varit på platsen har jag lagt märke till att många verkar cykelpendla denna sträcka.

För att få en idé om ungefär hur många som cyklar förbi Öresundsparken dagligen räknade jag antalet cyklar under en timme en onsdag i juli, klockan 17.15-18.15.

När jag kom hit regnade det. Längs vägen såg jag flera personer som stannat och gömt sig under tak. Men ganska snart sprack det upp igen och blev solsken.

Sammanlagt räknade jag till 37 stycken personer (och en hund) som cyklade förbi. (Utöver det var det 3 stycken joggare och en moped.)

Merparten cyklade i riktning mot Lomma från Malmö (med en person från Alnarp). Ungefär en tredjedel hade packning med sig och skulle kunna vara på semester medan resten skulle kunna vara dagliga pendlare. En del hade vanliga stadscyklar, en del snabbare landsvägscyklar, en del elcyklar och en person lådcykel. Det var dock svårt att uppskatta hur många som var vanliga respektive elcyklar.

Vid denna tid slutar många för dagen, vilket troligen påverkat siffran, liksom årstiden och vädret. Det är svårt att säga om denna siffra är representativ för sträckan eller inte. Det talar dock för att det är relativt många som cyklar denna sträcka dagligen.

Något jag också la märke till medan jag stod och räknade var att nästan alla vände på huvudet och tittade på mig. Kanske för att hälsa, ha koll på trafiken eller både och. Det kändes hur som lite personligt.

Min upplevelse

När jag cyklat dessa sträckor har jag funderat mycket över upplevelsen av dem. Här tänker jag främst på upplevelsen av säkerhet för cyklister. Som cyklist är man mer oskyddad i trafiken vilket gör att det upplevs särskilt påtagligt.

Vid sträckor som ligger utmed bilvägar med högre hastigheter upplever jag mig mer utsatt. Ljudet från trafiken förstärker denna upplevelse. Ju högre hastigheter, desto större marginaler önskar jag. En liten distans till vägen, höjdskillnad eller rygg av träd tycker jag gör stor skillnad.

Utformningen av korsningar är också relevant. God sikt och möjligheten att stanna på en säker plats upplever jag viktigt.

Att få upp farten kräver mer energi än att hålla en jämn hastighet. Antal korsningar, utformning och trafikmängd är därför också relevant. Topografin påverkar också ansträngningsnivån. Jag väljer gärna omvägar framför uppforsbackar.

Jag tänker också på upplevd ansträngning. En rak och monoton väg upplever jag tuffare än en varierad väg.

En annan faktor är väder och vind. Om det regnar kan jag ta på mig regnkläder. Mot sol (och knott!) har jag keps och solglasögon. Vinden är svårare att skylla sig mot. Vid ett par tillfällen har motvinden gjort att jag inte kunnat ta mig framåt. Detta särskilt vid öppna sträckor, vindtunnlar och närmare havet. Om det regnar mycket hade det också

varit bra att kunna stanna på ett bra ställe och gömma sig någonstans under tak.

Slutligen tänker jag på vad jag cyklar mot -och vad det innebär att komma fram. Att cykla en längre sträcka innebär ofta planering, konstant hög ansträngningsnivå och fäst blick framåt. En sekvens kan delas upp i olika etapper och delmål, men har ofta ett större mål.

Efter en lång tur till Malmö kände jag att jag behövde ta en paus och samla mig innan jag reste hem.

Bilderna till höger är tagna i Lomma under samma tur. Bilderna på sida 117 och 119 vid Lomma strandpromenad och Öresundsparken.

En samlingspunkt längs vägen

För att länka samman de olika cykellederna i Skåne skulle informations-center kunna placeras ut längs vägen. Likt ett naturrum som samlar och delar information kring vandringsområden och dess natur skulle detta kunna markera och informera om cyklingens rekreativa värde tillsammans med platsens unika karaktär.

Genom att placera dessa på platser som är speciella för området kan det både berika upplevelsen av sträckan och hjälpa till att aktivera dessa platser. Det skulle stärka cykledens rörelse, aktivera området runt platsen samt stärka cyklistens värde och position.

Samlingspunkterna skulle kunna innehålla information om lederna och området. Samt vara en plats för paus, inomhus och utomhus, med möjlighet att värma sig, umgås, köpa och äta medhavd mat samt toalett. Här kan även tillkomma ytterligare funktioner såsom cykeluthyrning, verkstad, museum, försäljning, cykelklubb, aktiviteter, tävlingar, kurser, vandrarhem, restaurang och dylikt.

Figur 173-174. Cyklist i röd jacka på cykelväg vid viadukten i Lomma.

Figur 175. Strandpromenaden mellan Lomma hamn och Öresundsparken.

Figur 176. Cykelvägen från Strandvägen upp mot kullen. Till höger syns husbilarna parkerade under tallarna.

Figur 177. Röd- och blåmålad cykel vid Bankgatan i Lund.
Figur 178. Cykelhög vid Kemicentrum, LTH i Lund.

Cykeln som bruksföremål

Jag minns tydligt när min första cykel blev stulen. Det var en gulldig cykel och jag kan inte ha varit mer än några år.

Med tiden lärde jag mig att ju fulare cykel desto bättre. Men med en väloljad kedja.

Det viktiga är rörelsen framåt.

Med cykeln finns inga tider att passa, inga vägar som är begränsade, inga parkeringsplatser att hitta.

Cykeln är ett verktyg som ska användas. Slitas. Men också kunna slängas i en hög.

Det är en del av cykelstadens natur.

Kanske därför har jag fått en förkärlek för skrotiga cyklar, hemsnickrade finesser och röriga cykelställ.

Under projektets gång har jag försökt observera hur rörelsen med cykel ter sig.

Kanske har jag inte tänkt så mycket över det tidigare för att det är vardag. Och för att mitt förhållande till cykeln är väldigt sömlöst.

Det finns alltid cykelparkeringar intill entréerna. Och finns det inte det så finns det andra som ställt sina cyklar här. Och finns det inte det så gör jag det.

I framtida planering göms cykelparkeringar ofta i hus, under mark eller höjs upp på ställningar.

I Lund möbleras torgen fortfarande av cykelhögar. Som en levande skulptur.

Detta förhållningssätt har jag haft med mig genom projektet. Där cykeln får ta plats, vara synlig och ses som ett levande element.

Samtidigt har jag försökt bejaka det att olika människor har olika relationer till sina cyklar. De sportigare cyklarna har ofta ett högre värde och lämnas sällan utan uppsyn.

Färg

Det blå caféet har en väldigt stark och karaktäristisk färg. Den är en stor del av byggnadens identitet och del av dess namn. Jag var först osäker på hur jag skulle förhålla mig till det.

Jag har funderat på att tona ner det blå. Men landat i att den är en del av byggnaden.

Det var viktigt för mig att särskilja nytt från gammalt på något sätt. Antingen mer subtilt som underordnar sig det blå slottet. Eller så försöker man hitta något som kan balansera det.

Med tiden förstod jag att byggnaden haft fler färger genom åren. På bilden från 1966 på sida 56 syns den i svart med vita detaljer. Jag har också hittat fler lager av grått och andra nyanser av blått.

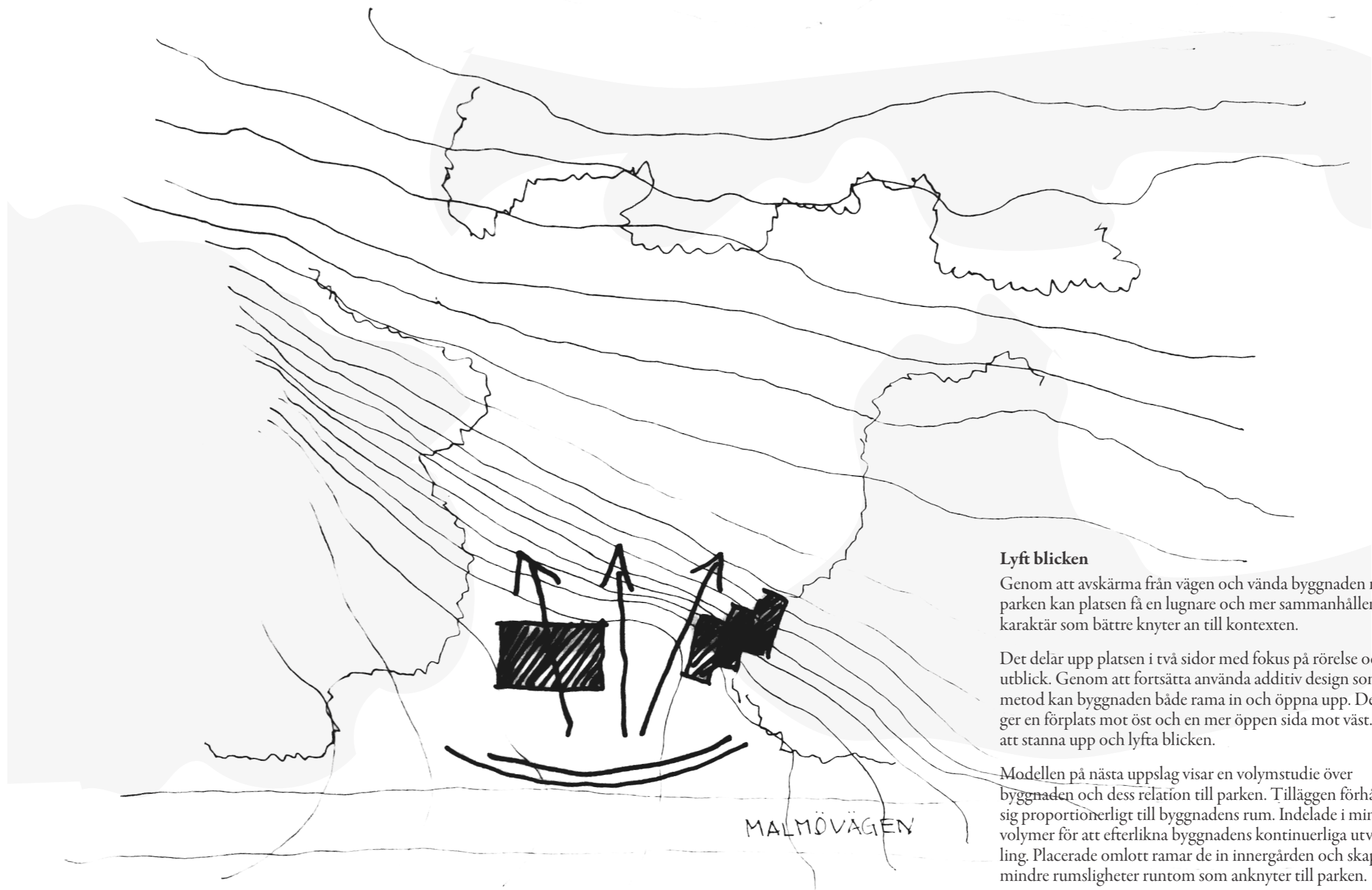
Idag har delar av fasaden delvis målats om med graffiti i rött, svart och krom bland annat. Både utvändigt och invändigt.

En eftermiddag tog jag ett fotografi av en cykel parkerad vid Bankgatan i Lund. En egenmålad cykel med ränder i rött och blått. Denna bil har jag sedan återkommit till gång på gång genom projektet. Jag tycker att den klarröda och den mörkblå färgen gör sig så bra tillsammans. De balanserar varandra utan att någon av dem tar över.

Tillsammans med de röda fiskestugorna har det inspirerat färgsättningen av projektet.

Den ursprungliga byggnaden har jag låtit behålla sin ljusblå färg. Den kompletteras med nya tillägg i mörkt rött.

De är båda starka färger, men med en ljus och en mörk färgkontrast tycker jag att de fungerar de väl tillsammans.

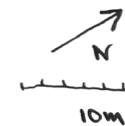
Lyft blicken

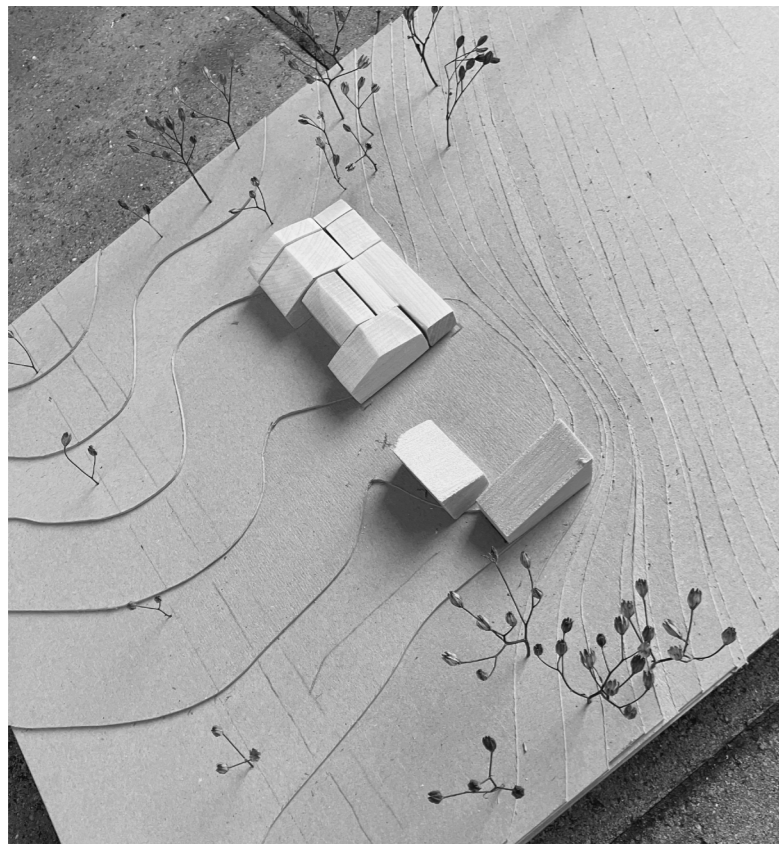
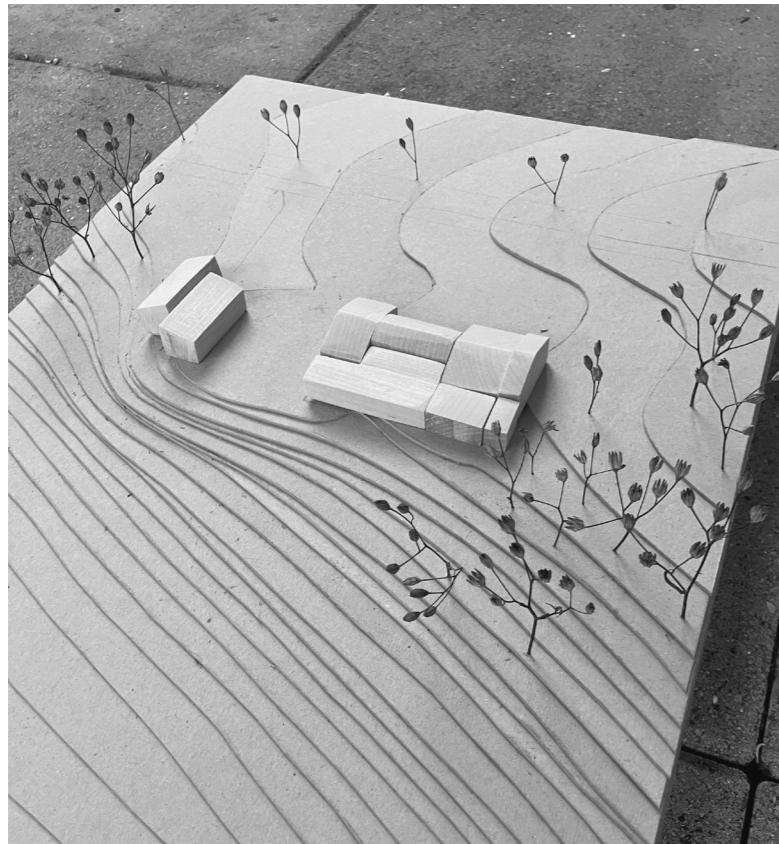
Genom att avskärma från vägen och vända byggnaden mot parken kan platsen få en lugnare och mer sammanhållen karaktär som bättre knyter an till kontexten.

Det delar upp platsen i två sidor med fokus på rörelse och utblick. Genom att fortsätta använda additiv design som metod kan byggnaden både rama in och öppna upp. Det ger en förplats mot öst och en mer öppen sida mot väst. För att stanna upp och lyfta blicken.

Modellen på nästa uppslag visar en volymstudie över byggnaden och dess relation till parken. Tilläggen förhåller sig proportionerligt till byggnadens rum. Indelade i mindre volymer för att efterlikna byggnadens kontinuerliga utveckling. Placerade omlott ramar de in innergården och skapa mindre rumsligheter runt om som anknyter till parken.

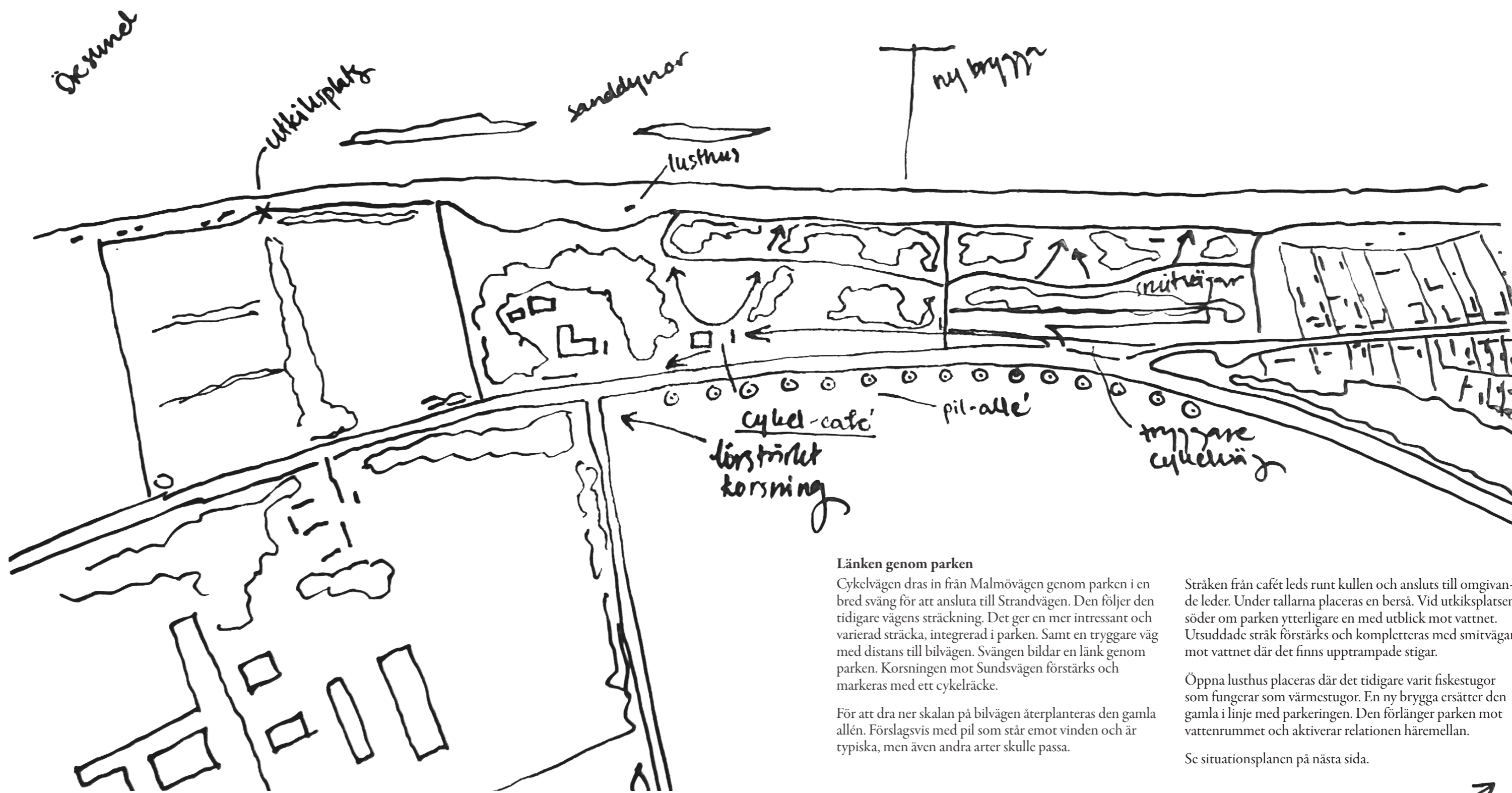
Figur 179. Utsnitt av fokusområde för förslaget.

Figur 180-182. Volymstudie i skala 1:200.

Länken genom parken

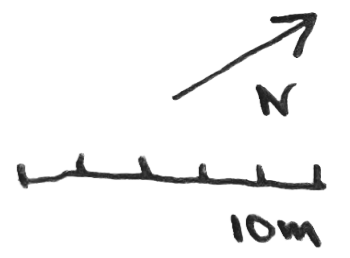
Cykelvägen dras in från Malmövägen genom parken i en bred sväng för att ansluta till Strandvägen. Den följer den tidigare vägens sträckning. Det ger en mer intressant och varierad sträcka, integrerad i parken. Samt en tryggare väg med distans till bilvägen. Svängen bildar en länk genom parken. Korsningen mot Sundsvägen förstärks och markeras med ett cykelräcke.

För att dra ner skalan på bilvägen återplanteras den gamla allén. Förslagsvis med pil som står emot vinden och är typiska, men även andra arter skulle passa.

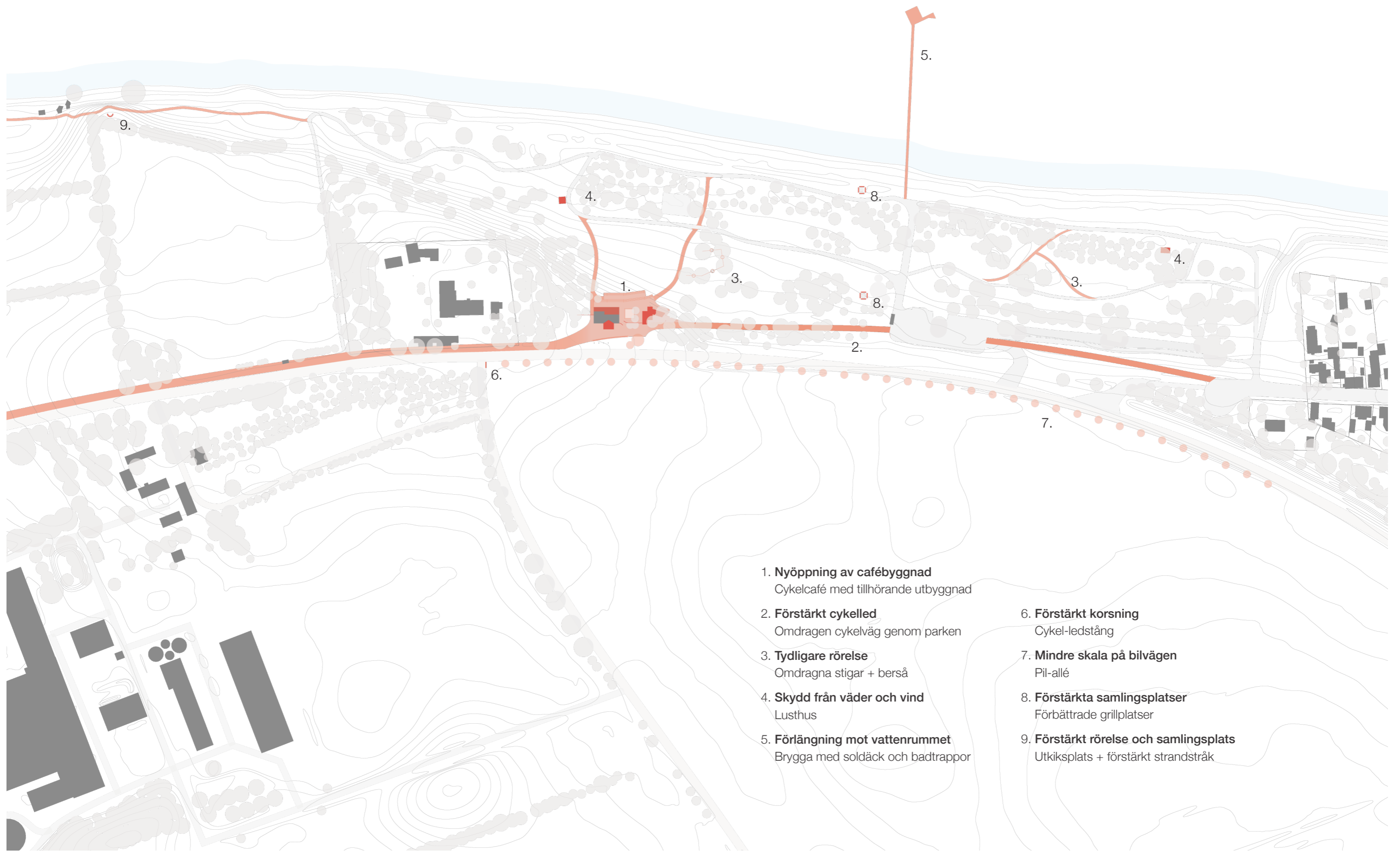
Stråken från cafét leds runt kullen och ansluts till omgivande leder. Under tallarna placeras en berså. Vid utkikspalten söder om parken ytterligare en med utblick mot vattnet. Utsuddade stråk förstärks och kompletteras med smitvägar mot vattnet där det finns upptrampade stigar.

Öppna lusthus placeras där det tidigare varit fiskestugor som fungerar som värmestugor. En ny brygga ersätter den gamla i linje med parkeringen. Den förlänger parken mot vattenrummet och aktiverar relationen häremellan.

Se situationsplanen på nästa sida.

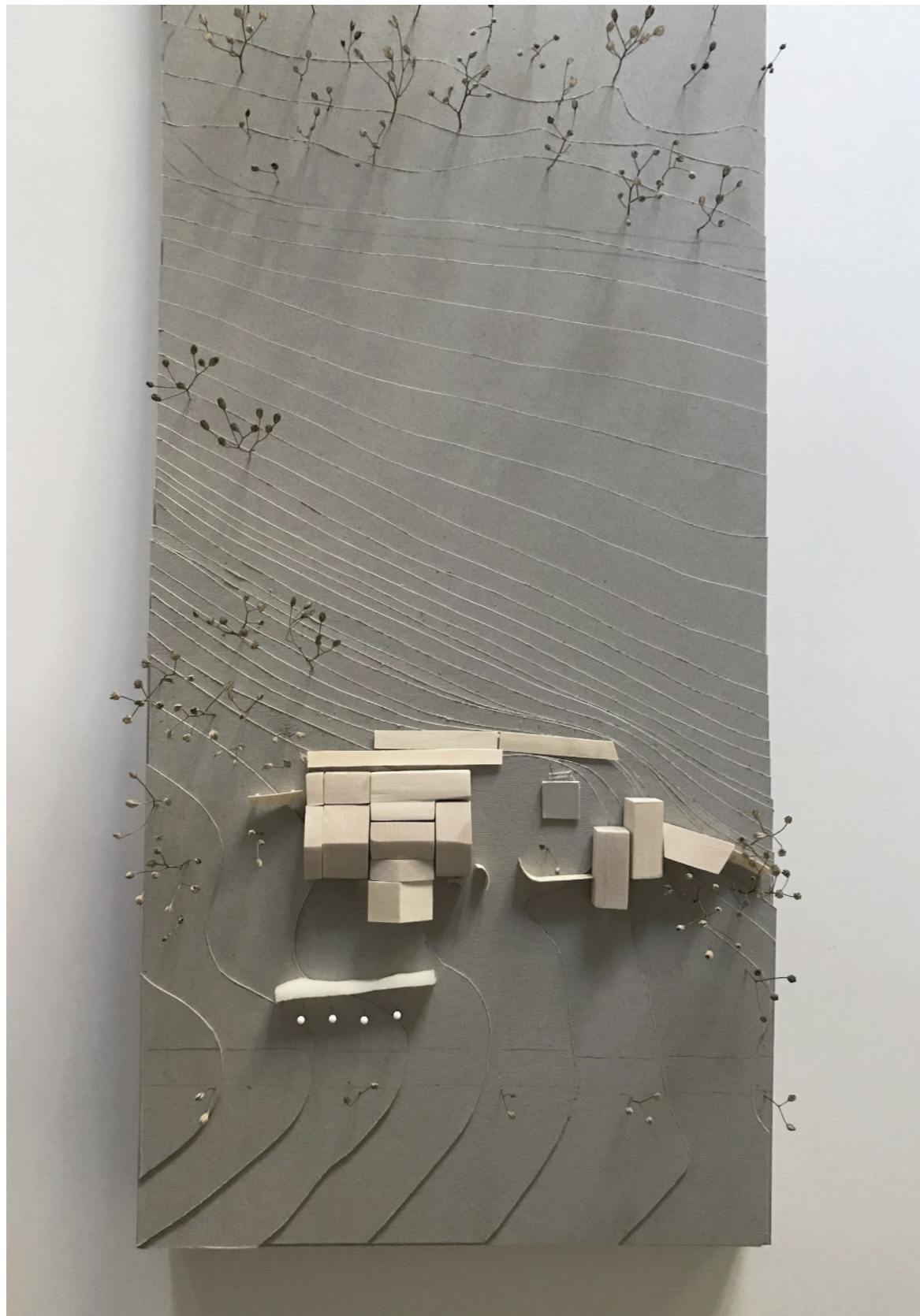
Figur 183. Konceptskiss över området med tillägg.

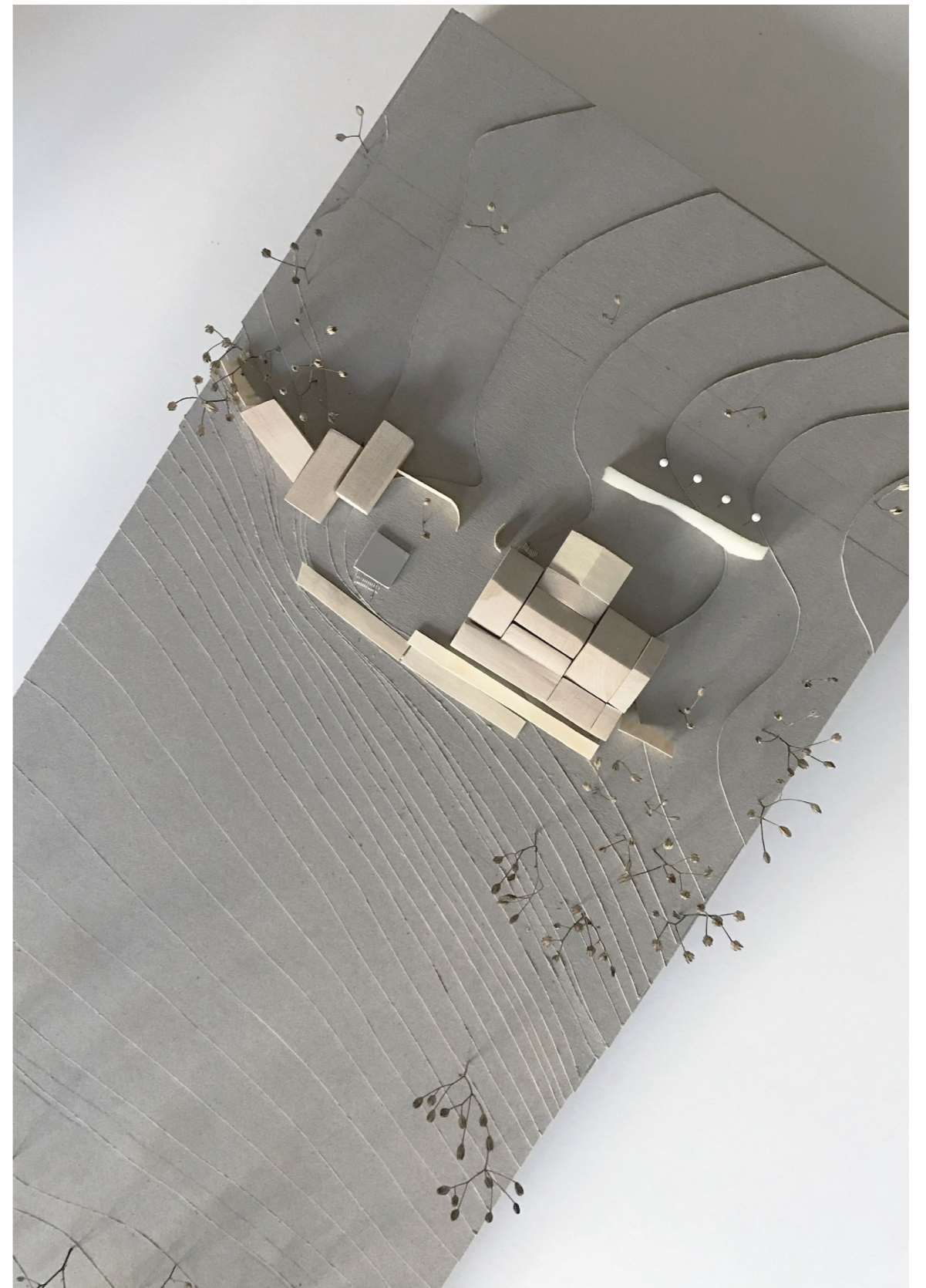
- 1. **Nyöppning av cafébyggnad**
Cykelcafé med tillhörande utbyggnad
- 2. **Förstärkt cykelled**
Omdragen cykelväg genom parken
- 3. **Tydligare rörelse**
Omdragna stigar + berså
- 4. **Skydd från väder och vind**
Lusthus
- 5. **Förlängning mot vattenrummet**
Brygga med soldäck och badtrappor

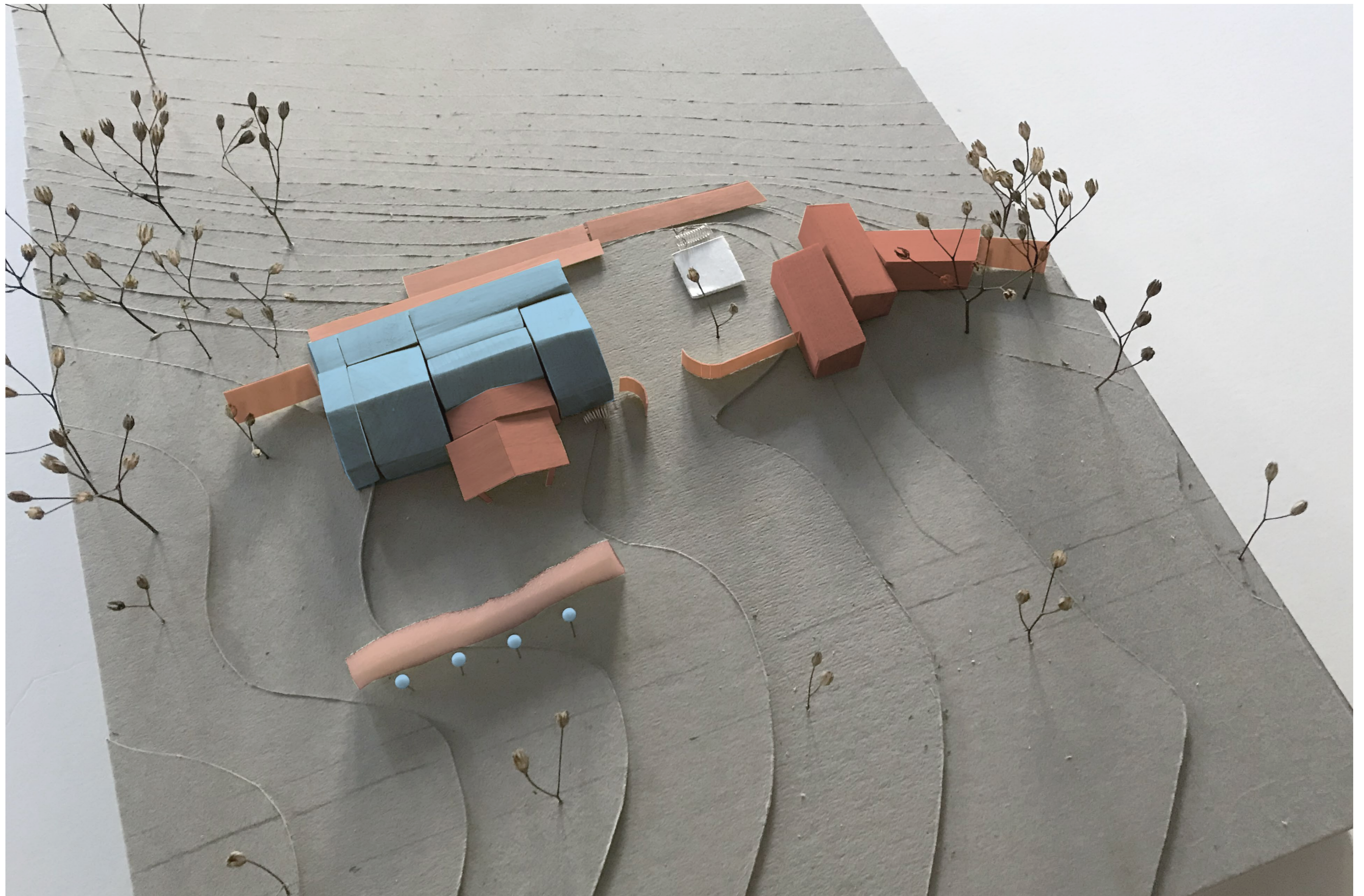
- 6. **Förstärkt korsning**
Cykel-ledstäng
- 7. **Mindre skala på bilvägen**
Pil-allé
- 8. **Förstärkta samlingsplatser**
Förbättrade grillplatser
- 9. **Förstärkt rörelse och samlingsplats**
Utkiksplats + förstärkt strandstråk

Figur 184. Situationsplan med tillägg i rött.

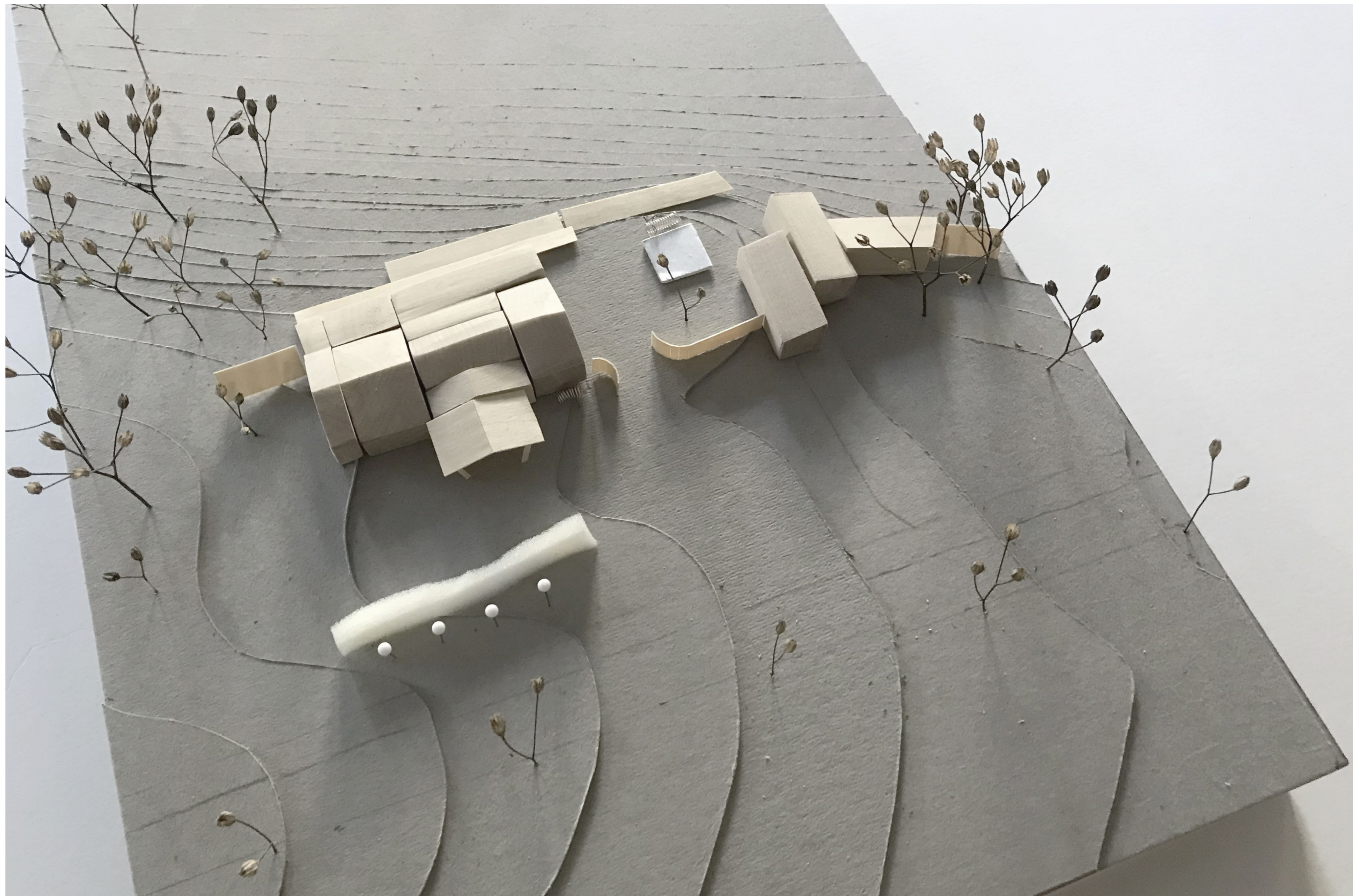

Figur 185-186. Skissmodell i skala 1:200.

Figur 187. Skissmodell i skala 1:200.
Blått = befintligt, rött = nytt.

Figur 188. Skissmodell i skala 1:200.

Från fält till sund

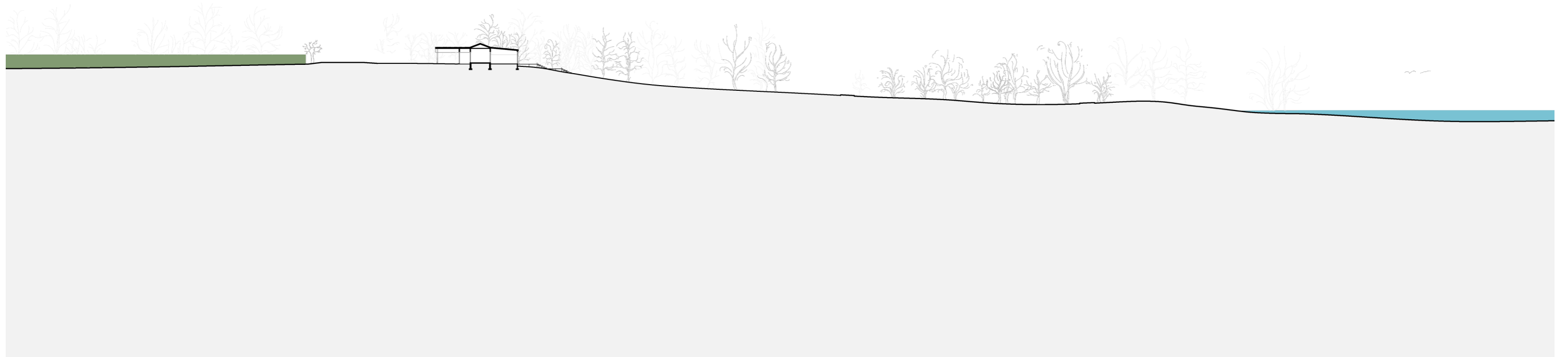
Mellan åkern i öst till den långgrunda stranden i väst står byggnaden. Genom att förlänga den förstärks dess två olika sidor. Se skissmodell på sida 131-136.

Så mycket som möjligt av den gamla byggnaden och omgivande växtlighet är bevarat. Därtill görs flera mindre tillägg. Se situationsplan och planritning på följande uppslag.

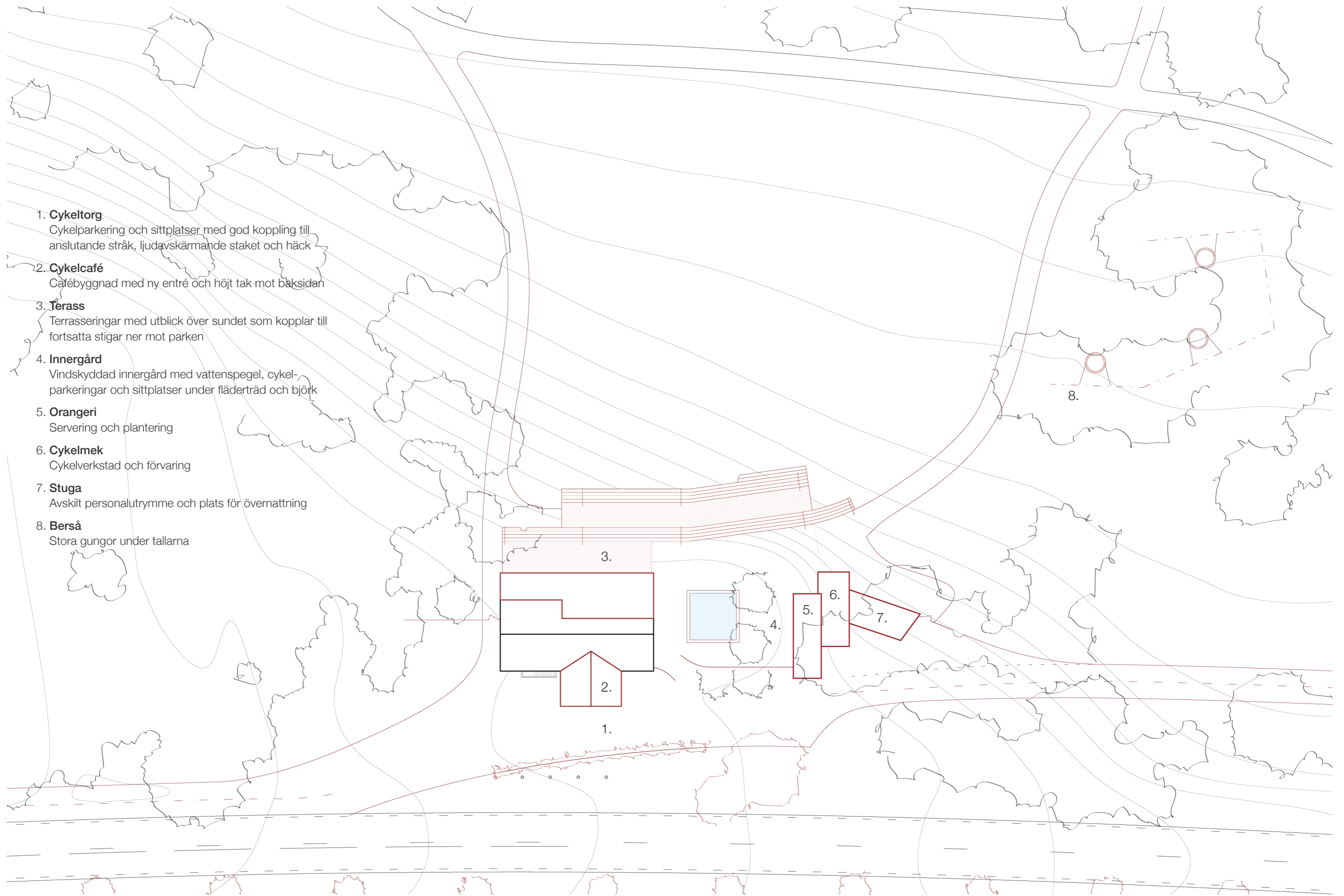
De gamla flaggstängerna är sparade och kompletteras med en häck som avskärmar från ljud, ramar in platsen och ger plats för cykelställ och sittplatser.

Dansbanan ersätts av upphöjd vattenspegel med möjlighet att sitta och parkera cykeln runtom. Denna ramar in av ett orangeri med plats för servering. Därefter följer en cykelverkstad och ett rum med möjlighet till övernattnig.

En ny entré öppnar upp och skär igenom byggnaden. De gamla kioskluckorna öppnas upp igen. På andra sidan sträcker sig en terrass ut mot parken. Det ger en mjuk övergång mellan ute och inne och förstärker byggnadens relation med landskapet.

Figur 189. Lång sektion från fält till sund.

1. Cykeltorg

Cykelparkering och sittplatser med god koppling till anslutande stråk, ljudavskärmande staket och häck

2. Cykelcafé

Cafébyggnad med ny entré och höjt tak mot baksidan

3. Terrass

Terrasseringar med utblick över sundet som kopplar till fortsatta stigar ner mot parken

4. Innergård

Vindskyddad innergård med vattenspegel, cykel-parkeringar och sittplatser under fläderträd och björk

5. Orangeri

Servering och plantering

6. Cykelmek

Cykelverkstad och förvaring

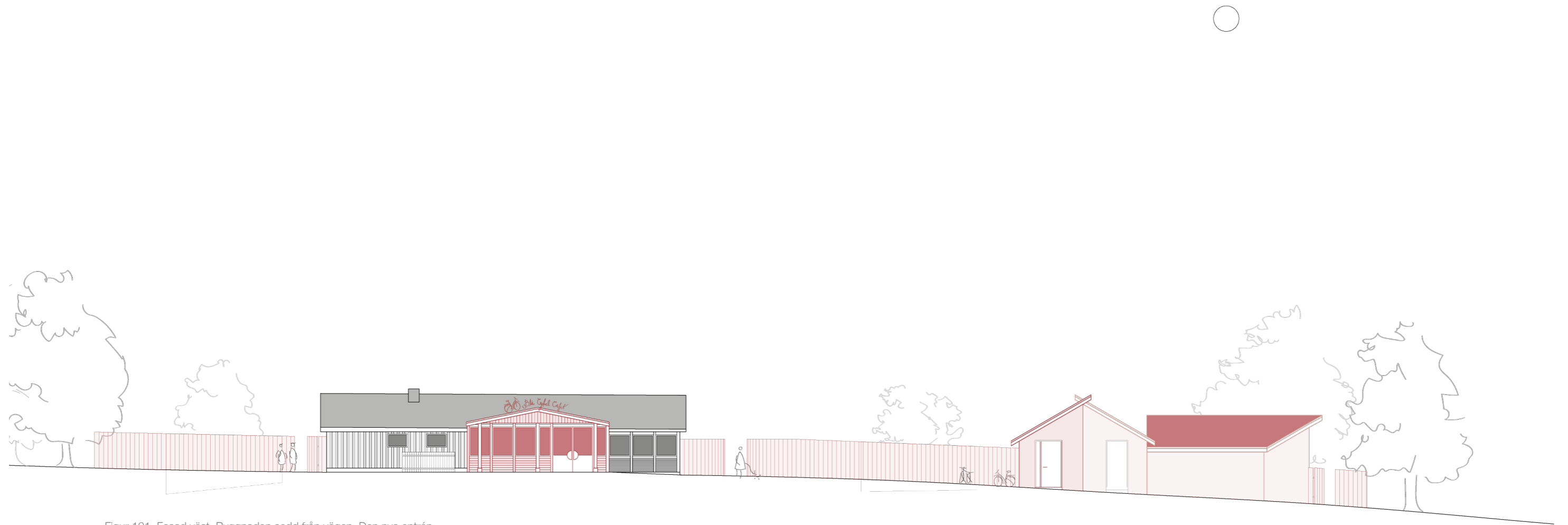
7. Stuga

Avskilt personalutrymme och plats för övernattnig

8. Berså

Stora gungor under tallarna

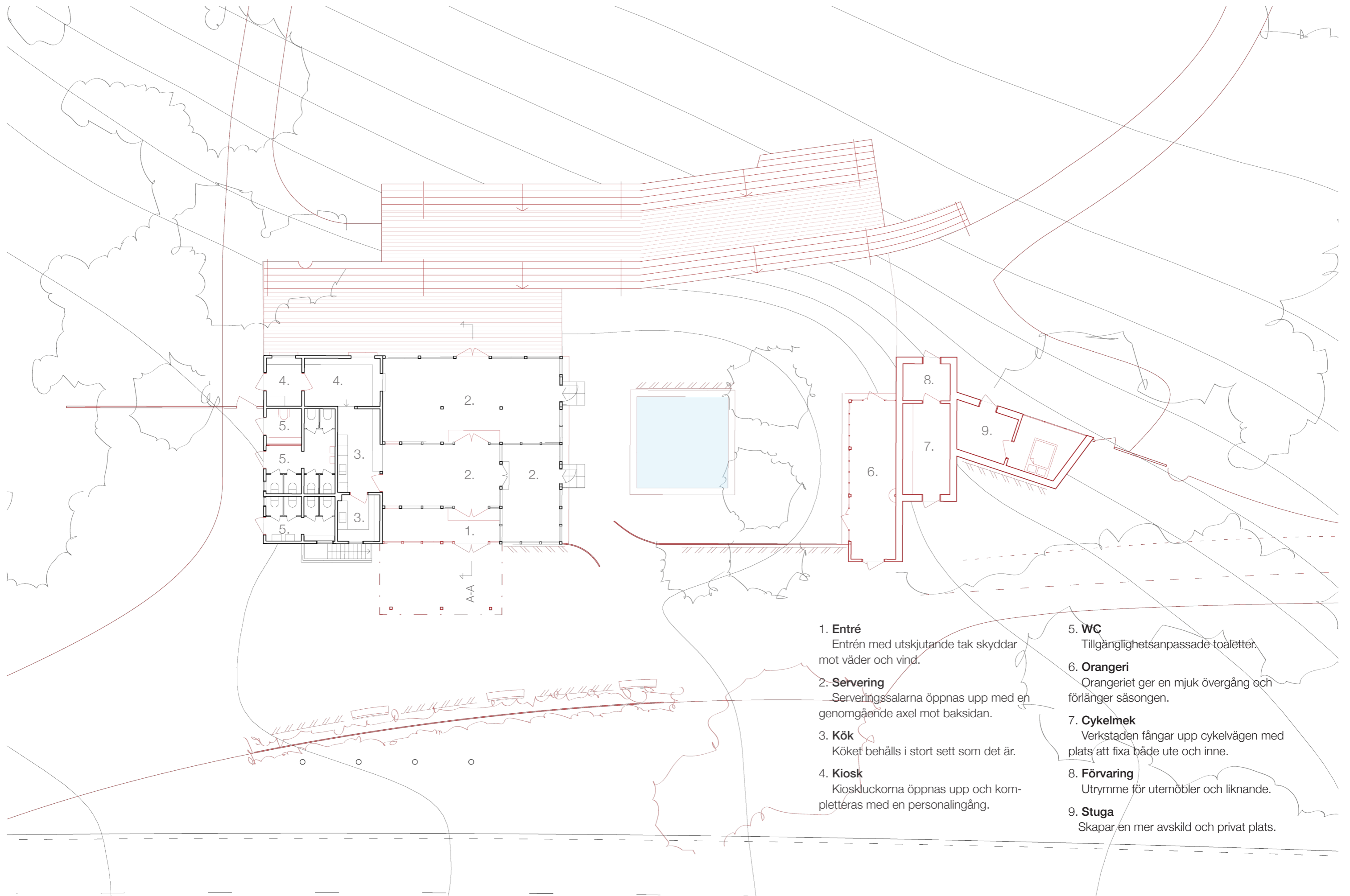
Figur 190. Situationsplan över utsnitt.
Svart = befintligt, rött = nytt.

Figur 191. Fasad väst. Byggnaden sedd från vägen. Den nya entrén med utskjutande tak markerar denna och skapar samtidigt en mjuk övergång mellan cykeltorget och -caféet.
Svart = befintligt, rött = nytt.

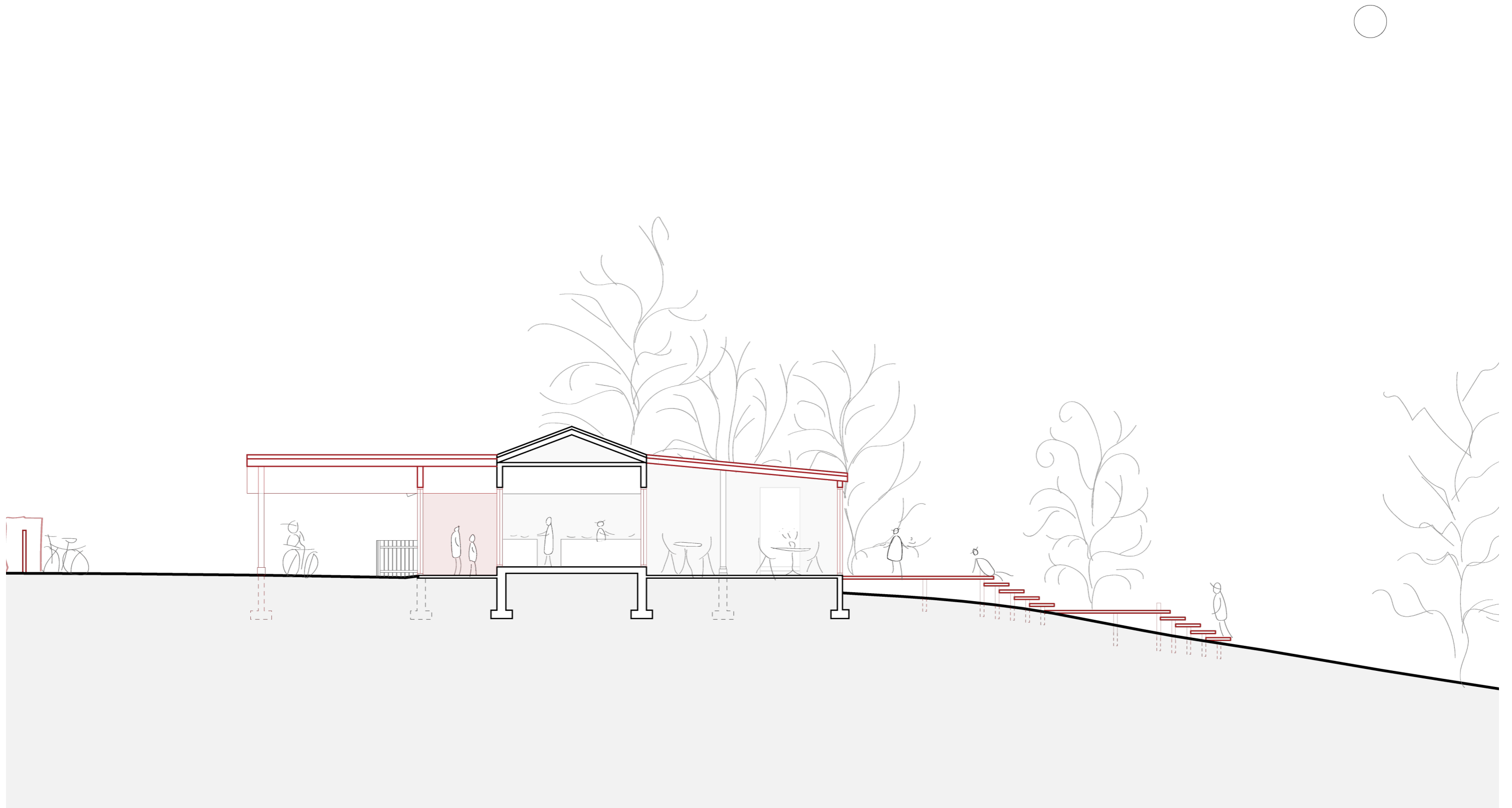

Figur 192. Fasad syd. Orangeriet ramar in innergården som öppnar upp sig med terrasseringar mot parken.
Svart = befintligt, rött = nytt.

- 1. **Entré**
Entrén med utskjutande tak skyddar mot väder och vind.
- 2. **Servering**
Serveringssalarna öppnas upp med en genomgående axel mot baksidan.
- 3. **Kök**
Köket behålls i stort sett som det är.
- 4. **Kiosk**
Kioskluckorna öppnas upp och kompletteras med en personalingång.
- 5. **WC**
Tillgänglighetsanpassade toaletter.
- 6. **Orangeri**
Orangeriet ger en mjuk övergång och förlänger säsongen.
- 7. **Cykelmek**
Verkstaden fångar upp cykelvägen med plats att fixa både ute och inne.
- 8. **Förvaring**
Utrymme för utemöbler och liknande.
- 9. **Stuga**
Skapar en mer avskild och privat plats.

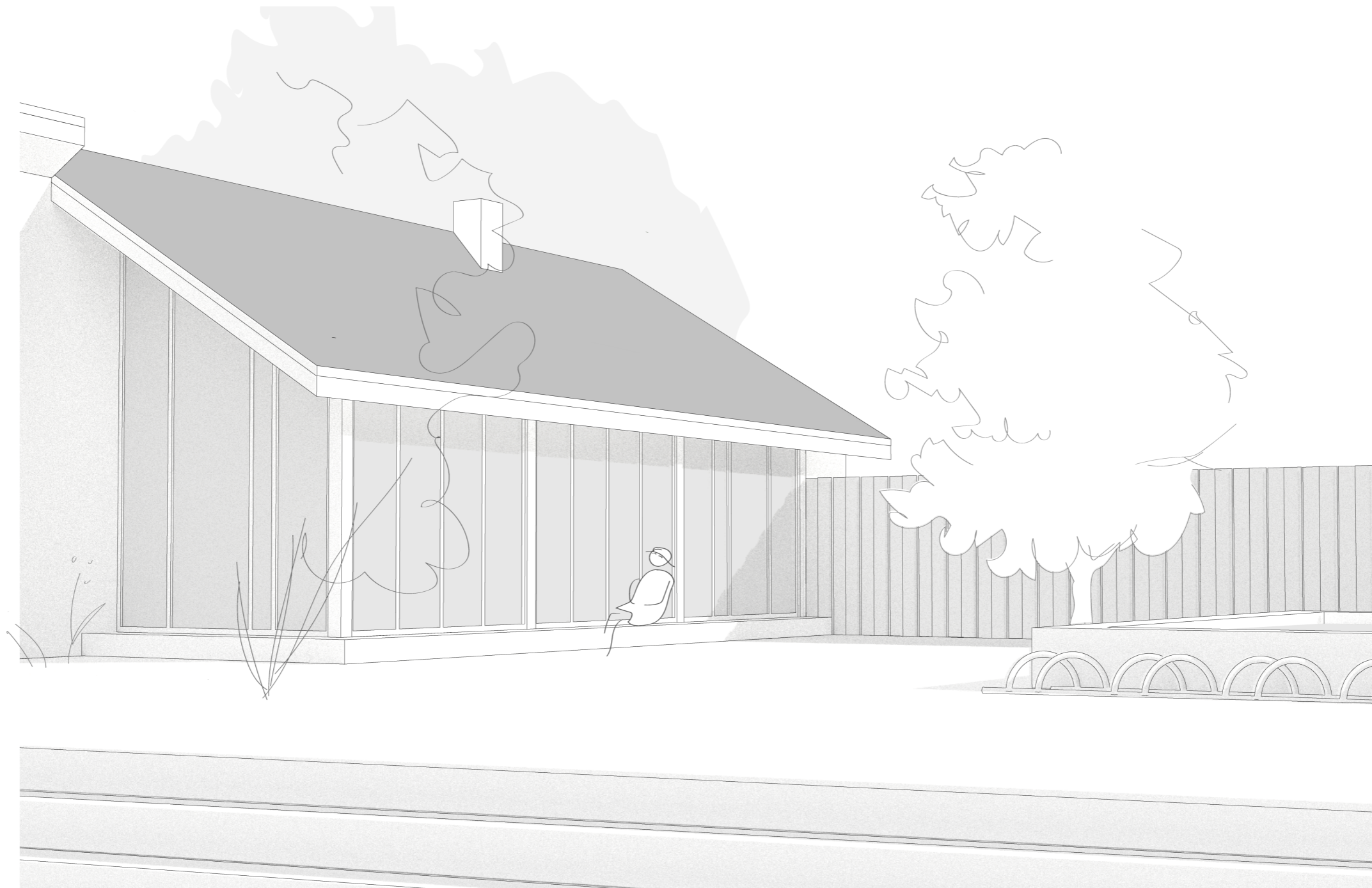
Figur 193. Planritning med kontext.
Svart = befintligt, rött = nytt.

Figur 194. Byggnadens möte med landskapet.
Sektion öst-väst. Svart = befintligt, rött = nytt.

Figur 195. Litet cykeltorg längs stråket med pumpstation och tillhörande verkstad. I bakgrunden den gamla byggnaden med ny entré och utskjutande tak.

Figur 196. Innergård med anslutande orangeri i söderläge. Trappavsatsen bildar en fin sittplats i söderläge med utblick över parken.

3. DISKUSSION

- Reflektion

Figur 197-198. Utställning på Lomma bibliotek hösten 2023.

Arbetsgång

Arbetet har utvecklats mycket under projektets gång. Från att ha varit mer fokuserat på individen till att handla om någonting större. Med tiden tycker jag att jag fått en bra förståelse för platsen, tiden och människan.

Med en bred frågeställning från början har jag gått många olika turer. Det har samtidigt begränsat mig mycket och gjort att tiden inte räckt till för allt. Här önskar jag att jag tänkt mer praktiskt, avgränsat och smalnät av min frågeställning tidigare i projektet.

Arbetsgången har gått upp och ner under processen. Från att ha fokuserat på människans relation till landskapet genom böcker till handling. Kanske önskar jag att jag varit mer handfast i mitt arbetssätt från början.

I arbetet har jag utgått mycket från mig själv och mina upplevelser. Här hade det varit intressant att också lyfta fram fler perspektiv genom att prata med olika personer som har en relation till området. För att få med människors olika erfarenheter, perspektiv och upplevelser av parken.

Det hade också varit givande att prata med någon som har en stark koppling till platsen och byggnaden. Kanske hade det också gått att få tag i någon mer bild på parken och byggnaden härigenom.

Jag har mailat kommunen för att fråga om vad de tänker om platsen och dess framtid utan svar. Genom att träffa någon på kommunen hade jag kanske kunnat bättre ta del av deras perspektiv, kunskaper och idéer.

En stor begränsning i projektet är att jag inte varit inne i byggnaden. Här hade jag kunnat lägga mer tid på att försöka få tag i fastighetsägaren för att prata med dem och få tillgång till byggnaden.

Under projektet har jag besökt platsen flera gånger under olika årstider. Det hade varit intressant att observera miljön ännu mer kontinuerligt för att se hur den förändras över året.

Arbetet är avgränsat till att fokusera på området närmast kafé. Här finns mer utrymme för att fokusera på hela parken och hur den kopplar till sin kontext.

Förslaget är avgränsat till en övergripande nivå. För att kunna realiseras hade en större detaljeringsgrad fordrats.

Det hade också varit intressant att testa fler arbetsmetoder såsom placemaking genom att förändra, lägga till eller ta bort något i rummet. Jag hade exempelvis en idé om att iscensätta en kiosk på platsen, som tyvärr aldrig blev.

En annan aspekt som hade varit intressant att titta mer på är cyklingen. Detta perspektiv hade kunnat undersökas närmare genom att exempelvis cykla en längre sträcka tillsammans med en cykel-grupp, intervjua någon som cykelpendlar eller testa att cykelpendla under ett antal dagar. Det hade också varit intressant att djupdyka mer i cykelleder och -vägar för att se om man kan hitta fler möjliga stopp längs vägen.

Diskussion

Det slog mig när jag en dag besökte platsen och en av fiskestugorna var nedbrunnen till grunden. Hur stort utrymme en liten hodda kan ta. Och så snabbt försvinna.

Den var uppbruten och ommöblerad när jag var där gången innan. Jag satt på de platsbyggda bänkarna och tittade ut mot de immiga fönstren. Det var som Simmel beskriver ett frirum. En plats i förändring. Med den frihet det besitter. Som försvann med det. Utanför står bara skeletten till de stolar som blev kvar och blickar ut mot vattnet.

Här finns många fler tomrum från hus som försvunnit utan anmärkning. Som inte finns med på ritningar eller stadsplaner. Men som finns i berättelserna om platserna.

För ett tag sedan lämnades ett nytt bygglov in för ett nytt kafé som ska ersätta det gamla. Det ser ut som att det troligen kommer att bli verklighet, kanske redan nästa höst.

Det ska bli intressant att se hur platsen utvecklas.

Samtidigt betyder det att de aspekter jag tittat på i mitt arbete kanske aldrig kommer att beaktas. I stället blir det ett tidsdokument över parken.

Jag hoppas att platsen i framtiden kan vända sig mer mot sina användare och sin kontext. Och att den återigen kan få bli en aktiv och öppen samlingspunkt, oavsett form.

Jag hoppas att mitt arbete kan bidra till att lyfta parken och byggnadens värde för Lomma. Och bidra till diskussionen om av dess utveckling. För att också omsätta detta i handling. Liksom för liknande parker och vägfärdar.

Utblick

För att återknyta till frågeställningen – *Hur kan denna plats utvecklas i samklang med sin kontext - tid, landskap och människa för att öppna upp, knyta samman och aktivera parken på nytt?*

Cykelkaféet ämnar aktivera platsen och skapa en regional samlingspunkt som knyter an till parken genom att vända sig mot den. Genom att lyfta cyklistens och cykelledens värde aktiverar det också området runt om. Det återskapar också den entré till Lomma som platsen tidigare varit.

Arbetet avslutades med en utställning på Lomma Bibliotek hösten 2023 för att återknyta ämnet och frågorna till människorna, platsen och samtiden.

Om det funnits mer tid hade det varit intressant att fortsätta titta på cykellederna i regionen och se om man kan hitta fler möjliga stopp längs vägen.

Referenser

Dokument

Bahr, Adam, Lundquist, Nils, Björn, Helena (2017). *Skötselplan för naturreservat Öresundsparken*. Dnr: KS/KF 2014:435.265. Lomma Kommun. https://lomma.se/download/18.2467a4fd161230b4a-c97a9cc/1517240497882/Skötselplan%20Naturreservat%20Öresundsparken.pdf [2023-09-05]

Länsstyrelsen i Skåne. Tunhammar, Göran, Grandin, Matilda 2008. *Bildande av naturreservatet Södra Lomma-bukten med Tågarps hed och Alnarps fälad i Lomma och Burlövs kommuner* (511-50977-06, 1262-207). https://lomma.se/download/18.77e184c015a1925474053963/1488815366080/Lommabukten_beslut_080519.pdf [2023-09-05]

Malmö Kulturmiljö (2005). *Byarna och landsbygden: Kulturmiljöprogram Lomma Kommun*. Åtgärdsprogram (2005). Lomma kommun. https://lomma.se/download/18.1fc96f7a15aa40b071a936/1489488005029/Åtgärds-program+för+Byarna.pdf [2023-11-13]

Palmu, Erkki, Björn, Helena (2018). *Skötselplan för marint naturreservat ”Strandbusens revlar”* Dnr KS/KF 2015:371.410. Lomma Kommun. https://lomma.se/download/18.49b1c368167c-5931899151fa/1548255904970/Skötselplan%20för%20MNR%20Strandhusens%20revlar.pdf [2023-09-05]

Interviewer

Rengfjord, Stefan. 2023. Son till familjen som drev Lomma södra camping 1963-1989. Intervju den 7e september.

Litteratur

Adams, Rickard. (1972). *Den långa flykten*. Bonnier Pocket.

Simmel, Georg (1911). *The Ruin*. The Hudson Review. Volym 11(nr 3). 379-385. https://www.jstor.org/stable/3848614?seq=9 [2023-09-05]

Wrede, Eva. (2017). *Lomma Strandvägen*. Eva Wrede Förlag.

Sociala medier

Jeppsson, Börje (2023). Började campa på lomma södra i litet tält tror det var 1954. *Lomma på 60-talet, det var då!*. [Facebook]. 10 augusti. https://www.facebook.com/groups/1546938858822106/permalink/2347848212064496/ [2023-09-05]

Jeppsson, Börje (2023). Har kommit till husvagnstiden. *Lomma på 60-talet, det var då!*. [Facebook]. 30 augusti. https://www.facebook.com/groups/1546938858822106/permalink/2361168514065799/ [2023-09-05]

Jeppsson, Börje (2023). Vet inte om någon kommer ihåg cykelparkeringen vid Eterniten när det var skilt herr och dambad. *Lomma på 60-talet, det var då!*. [Facebook]. 27 september. https://www.facebook.com/groups/1546938858822106/search/?q=börje%20jeppsson [2023-12-09]

Jeppsson, Leo (2023). Hej gruppen, Söker information om och bilder på Blå caféet i Lomma, campingen och parken. *Lomma på 60-talet, det var då!*. [Facebook]. 6 april. https://www.facebook.com/groups/1546938858822106/search/?q=blå%20caféet [2023-11-23]

Persson, Torbjörn (2021). 15 gamla bilder köpta i Engströms tobakaffär (låg mellan posten och Mobergs Radio/Tv sen kom Färgcentrum, Portus Restaurang, 2 vän Folkandrården, Biblioteket) på dåvarande Centrumtorget! *Lomma på 60-talet, det var då!*. [Facebook]. 20 augusti. https://www.facebook.com/photo/?fbid=10216787516314880&set=g.1546938858822106 [2023-09-05]

Studentarbeten

Svensk, Linnea (2023). *Skötselns roll för ett samspel mellan trygghet och biologisk mångfald i samhällsnära naturreservat*. (Serie). Sveriges Lantbruksuniversitet, Alnarp. Institutionen för Landskapsarkitektur, planering och förvaltning/Landskapsingenjörsprogrammet. https://stud.epsilon.slu.se/18710/1/svensk-l-20230321.pdf [2023-09-05]

Tidningsartiklar

Amnell, Mats (2023). *Blått kafé kan ersättas med ny havsnära restaurang*. Sydsvenskan, 26 maj. https://www.sydsvenskan.se/2023-05-26/blatt-kafe-kan-ersattas-med-ny-havsnara-restaurang [2023-09-05]

Hagenblad, Åsa (2014). *Ny ägare tar över restaurang vid havet*. Sydsvenskan, 20 augusti. https://www.sydsvenskan.se/2014-08-20/ny-agare-tar-over-restaurang-vid-havet [2023-09-05]

Ivarsson, Dan (2017). *Mörkret, stjärnhimlen och fladdermössen ska skyddas i nya naturreservatet Öresundsparken*. Sydsvenskan, 2 september. https://www.sydsvenskan.se/2017-09-02/morkret-stjarnhimlen-och-fladdermossen-ska-skyddas-i-nya-naturreservatet-oresundsparken [2023-09-05]

Landelius, Michaela (2018). *Hotellplanerna brann inne – nu får Blå Cafét stå och förfalla*. Sydsvenskan, 23 juli. https://www.sydsvenskan.se/2018-07-23/hotellplanerna-brann-inne--nu-far-bla-cafet-sta-och-forfalla [2023-09-05]

M. Karlsson, Johanna (2016). *Polisen rustar för jättefest på stranden*. Sydsvenskan, 3 juni. https://www.sydsvenskan.se/2016-06-03/polisen-rustar-for-jattefest-pa-stranden [2023-09-05]

Sjögren, Alf (2010). *Fastigheter säljs ut*. Sydsvenskan, 24 januari. https://www.sydsvenskan.se/2010-01-24/fastigheter-saljs-ut [2023-09-05]

Webbsidor

Cykelleden Skåne (U.å.). *Delleder*. hhttps://cykelledenskanc.se/ [2023-11-28]

Havs och Vattenmyndigheten (U.å.). *Hamnhusen, T-bryggan*. https://www.havochvatten.se/badplatser-och-badvatten/kommuner/badplatser-i-lomma-kommun/hamnhusen-t-bryggan.html [2023-09-05]

Kattegattleden (U.å.). *Etapper längs Kattegattleden*. https://kattegattleden.se/ [2023-11-28]

Region Skåne (2023). *Cykelvägar i Skåne: Ta den gula vägen*. https://utveckling.skane.se/regional-utveckling/verksamhetsomraden/cykelstruktur-och-transporter/cykling/supercykelvagar/ [2023-09-05]

Sydostleden - Sydostleden (U.å.). *5 Malmö - Landskrona*. https://sydostleden-sydostleden.se/etapp/5-malmo-landskrona [2023-09-05]

Tovek (2023). *Rop 74 Belyst takskylt*. https://tovek.se/auktionsarkiv/rop?itemId=489242 [2023-09-05]

Bilder

Övriga bilder är författarens egna.

Öresundsparken

27. *Generalstabskartan 1860*. Lantmäteriet, Malmö, 1-1. https://historiskakartor.lantmateriet.se/hk/viewer/internal/J243-1-1/52414b-5f4a3234332d312d31/rak2/RAK/Malm%C3%B6,%201-1/Generalstabskartan [18-09-2023]

Generalstabskartan 1860. Lantmäteriet, Landskrona, 4-1. https://historiskakartor.lantmateriet.se/hk/viewer/internal/J243-4-1/52414b-5f4a3234332d342d31/rak2/RAK/Landskrona,%204-1/Generalstabskartan [18-09-2023]

Generalstabskartan 1864. Lantmäteriet, Ystad, 2-1. https://historiskakartor.lantmateriet.se/hk/viewer/internal/J243-2-1/52414b-5f4a3234332d322d31/rak2/RAK/Ystad,%202-1/Generalstabskartan [18-09-2023]

Generalstabskartan 1865. Lantmäteriet, Lund, 5-1. https://historiskakartor.lantmateriet.se/hk/viewer/internal/J243-5-1/52414b-5f4a3234332d352d31/rak2/RAK/Lund,%205-1/Generalstabskartan [18-09-2023]

28. *Häradsekonomiska kartan 1910-15*. Lantmäteriet, Bjärred, 1-39. https://historiskakartor.lantmateriet.se/hk/viewer/internal/J112-1-39/52414b5f4a3131322d312d3339/rak2/RAK/Bj%C3%A4rred,%201-39/H%C3%A4radsekonomiska%20kartan [18-09-2023]

Häradsekonomiska kartan 1910-15. Lantmäteriet, Lund, 1-40. https://historiskakartor.lantmateriet.se/hk/viewer/internal/J112-1-40/52414b5f4a3131322d312d3430/rak2/RAK/Lund,%201-40/H%C3%A4radsekonomiska%20kartan [18-09-2023]

Häradsekonomiska kartan 1910-15. Lantmäteriet, Malmö, 1-46. https://historiskakartor.lantmateriet.se/hk/viewer/internal/J112-1-46/52414b5f4a3131322d312d3436/rak2/RAK/Malm%C3%B6,%201-46/H%C3%A4radsekonomiska%20kartan [18-09-2023]

Häradsekonomiska kartan 1910-15. Lantmäteriet, Alnarp, 1-47. https://historiskakartor.lantmateriet.se/hk/viewer/internal/J112-1-47/52414b5f4a3131322d312d3437/rak2/RAK/Alnarp,%201-47/H%C3%A4radsekonomiska%20kartan [18-09-2023]

29. *Häradsekonomiska kartan 1910-15*. Lantmäteriet, Bjärred, 1-39. https://historiskakartor.lantmateriet.se/hk/viewer/internal/J112-1-39/52414b5f4a3131322d312d3339/rak2/RAK/Bj%C3%A4rred,%201-39/H%C3%A4radsekonomiska%20kartan [18-09-2023]

Häradsekonomiska kartan 1910-15. Lantmäteriet, Lund, 1-40. https://historiskakartor.lantmateriet.se/hk/viewer/internal/J112-1-40/52414b5f4a3131322d312d3430/rak2/RAK/Lund,%201-40/H%C3%A4radsekonomiska%20kartan [18-09-2023]

Häradsekonomiska kartan 1910-15. Lantmäteriet, Malmö, 1-46. https://historiskakartor.lantmateriet.se/hk/viewer/internal/J112-1-46/52414b5f4a3131322d312d3436/rak2/RAK/Malm%C3%B6,%201-46/H%C3%A4radsekonomiska%20kartan [18-09-2023]

Häradsekonomiska kartan 1910-15. Lantmäteriet, Alnarp, 1-47. https://historiskakartor.lantmateriet.se/hk/viewer/internal/J112-1-47/52414b5f4a3131322d312d3437/rak2/RAK/Alnarp,%201-47/H%C3%A4radsekonomiska%20kartan [18-09-2023]

30. *Ekonomiska kartan 1970*. Lantmäteriet, Alnarp, 2C4f70. https://historiskakartor.lantmateriet.se/hk/viewer/internal/J133-2C4f70/52414b5f4a3133332d324334663730/rak2/RAK/Alnarp,%202C4f70/Ekonomiska%20kartan [18-09-2023]

Ekonomiska kartan 1970. Lantmäteriet, Lomma, 2C5f70. https://historiskakartor.lantmateriet.se/hk/viewer/internal/J133-2C5f70/52414b5f4a3133332d324335663730/rak2/RAK/Lomma,%202C5f70/Ekonomiska%20kartan [18-09-2023]

31. *Ekonomiska kartan 1970*. Lantmäteriet, Alnarp, 2C4f70. https://historiskakartor.lantmateriet.se/hk/viewer/internal/J133-2C4f70/52414b5f4a3133332d324334663730/rak2/RAK/Alnarp,%202C4f70/Ekonomiska%20kartan [18-09-2023]

32. Lomma Museiförening (U.å.). *Strandmotiv vid Lomma*. [Vykort]. Tillgänglig: Lomma Museiförening/Bilder från Lomma. http://www.lommamuseiforening.se/wp-content/uploads/2015/06/lomma-strandmotiv30tal.jpg [18-08-2023]

33. Äkta fotografi (U.å.). *Lomma Strandbad*. [Vykort]. Tillgänglig: Lomma Museiförening/Bilder från Lomma. http://www.lommamuseiforening.se/wp-content/uploads/2015/06/stranden50tal.jpg [18-08-2023]

34. Nyquist, H. (1925). *Lomma, Strandhusen år 1925, Strandvägen 220 A*. [Fotografi]. https://www.facebook.com/photo/?fbid=6231026683593976&set=gm.2150030678512918&idorvanity=1546938858822106 [8-11-2023]

35. Lomma Kommun (U.å.). *Flygfoto 1940-tal*. Ortofoto [Kartografiskt material]. https://gis.lomma.se/portal/apps/ImageryViewer/index.html?appid=84aa70ce96ed4b97b29a7dad0c9a8a7a [18-09-2023]

36. Lomma Kommun (U.å.). *Flygfoto 1962*. Ortofoto [Kartografiskt material]. https://gis.lomma.se/portal/apps/ImageryViewer/index.html?appid=84aa70ce96ed4b97b29a7dad0c9a8a7a [18-09-2023]

37. Lomma Kommun (U.å.). *Flygfoto 2004*. Ortofoto [Kartografiskt material]. https://gis.lomma.se/portal/apps/ImageryViewer/index.html?appid=84aa70ce96ed4b97b29a7dad0c9a8a7a [18-09-2023]

38. Lomma Kommun (U.å.). *Flygfoto 2010*. Ortofoto [Kartografiskt material]. https://gis.lomma.se/portal/apps/ImageryViewer/index.html?appid=84aa70ce96ed4b97b29a7dad0c9a8a7a [18-09-2023]

42. K. E. Rosenqvist (2021). *Bad- & Campingplatsen, Lomma*. [Vykort]. Tillgänglig: Facebook. https://www.facebook.com/photo/?fbid=10216787516314880&set=g.1546938858822106 [18-08-2023]

43. Lomma Museiförening (U.å.). *LOMMA, Strandområde*. [Vykort]. Tillgänglig: Lomma Museiförening/Bilder från Alnarp. http://www.lommamuseiforening.se/wp-content/uploads/2015/06/530730371950.jpg [18-09-2023]

44. Hembygdsföreningen i Lomma kommun (1966). *Lomma Blå caféet 1966*. [Vykort]. Hembygdsföreningen i Lomma kommun.

45. Lomma Museiförening (U.å.). *Sodracampingenca50tal*. [Vykort]. Tillgänglig: Lomma Museiförening/Bilder från Lomma. http://www.lommamuseiforening.se/wp-content/uploads/2015/06/sodracampingenca50tal.jpg [18-09-2023]

46. E. Danielsson (2023). *Lomma: Öresundsparkens camping*. [Vykort]. Tillgänglig: Regionmuseet Skånes samlingar/Vykortssamling. https://samlingar.regionmuseet.se/objects/c62-292988/?sq=lomma&offset=23 [18-09-2023]

47. Jeppsson, B. (U.å.). *Började campa på lomma södra i litet tält tror det var 1954. Sen kom ju hustälten och senare husvagnarna. Hittade lite bilder*. [Fotografi]. https://www.facebook.com/photo?fbid=2249452688587530&set=pcb.2347848212064496 [18-09-2023] Används med upphovspersonens tillstånd.

48. Jeppsson, B. (U.å.). *Började campa på lomma södra i litet tält tror det var 1954. Sen kom ju hustälten och senare husvagnarna. Hittade lite bilder*. [Fotografi]. https://www.facebook.com/photo/?fbid=2249452638587535&set=pcb.2347848212064496 [18-09-2023] Används med upphovspersonens tillstånd.

49. Jeppsson, B. (U.å.). *Började campa på lomma södra i litet tält tror det var 1954. Sen kom ju hustälten och senare husvagnarna. Hittade lite bilder*. [Fotografi]. https://www.facebook.com/photo/?fbid=2249452821920850&set=pcb.2347848212064496 [18-09-2023] Används med upphovspersonens tillstånd.

50. Jeppsson, B. (U.å.). *Lite mer bilder från tälttiden på lomma södra tror 60 talet*. [Fotografi]. https://www.facebook.com/photo/?fbid=2251728998359899&set=pcb.2350429425139708 [18-09-2023] Används med upphovspersonens tillstånd.

51. Jeppsson, B. (U.å.). *Lite mer bilder från tälttiden på lomma södra tror 60 talet*. [Fotografi]. https://www.facebook.com/photo/?fbid=2251729068359892&set=pcb.2350429425139708 [18-09-2023] Används med upphovspersonens tillstånd.

52. Jeppsson, B. (U.å.). *Lite mer bilder från tälttiden på lomma södra tror 60 talet*. [Fotografi]. https://www.facebook.com/photo/?fbid=2251729201693212&set=pcb.2350429425139708 [18-09-2023] Används med upphovspersonens tillstånd.

53. Jeppsson, B. (U.å.). *Lite mer bilder från tälttiden på lomma södra tror 60 talet*. [Fotografi]. https://www.facebook.com/photo/?fbid=2251729131693219&set=pcb.2350429425139708 [18-09-2023] Används med upphovspersonens tillstånd.

54. Jeppsson, B. (U.å.). *Lite mer bilder från tälttiden på lomma södra tror 60 talet*. [Fotografi]. https://www.facebook.com/photo/?fbid=2251729138359885&set=pcb.2350429425139708 [18-09-2023] Används med upphovspersonens tillstånd.

55. Jeppsson, B. (U.å.). *Lite mer bilder från tälttiden på lomma södra tror 60 talet*. [Fotografi]. https://www.facebook.com/photo/?fbid=2251728938359905&set=pcb.2350429425139708 [18-09-2023] Används med upphovspersonens tillstånd.

56. Jeppsson, B. (U.å.). *Började campa på lomma södra i litet tält tror det var 1954*. [Fotografi]. <https://www.facebook.com/photo?fbid=2249452768587522&set=pcb.2347848212064496> [18-09-2023] Används med upphovspersonens tillstånd.

57. Jeppsson, B. (U.å.). *Började campa på lomma södra i litet tält tror det var 1954*. [Fotografi]. <https://www.facebook.com/photo?fbid=2249452628587536&set=pcb.2347848212064496> [18-09-2023] Används med upphovspersonens tillstånd.

58. Jeppsson, B. (U.å.). *Lite mer bilder från tälttiden på lomma södra tror 60 talet*. [Fotografi]. <https://www.facebook.com/photo?fbid=2251729208359878&set=pcb.2350429425139708> [18-09-2023] Används med upphovspersonens tillstånd.

59. Jeppsson, B. (1983). *Har kommit till husvagnstiden*. [Fotografi]. <https://www.facebook.com/photo/?fbid=2261695187363280&set=pcb.2361168514065799> [18-09-2023] Används med upphovspersonens tillstånd.

60. Jeppsson, B. (U.å.). *Har kommit till husvagnstiden*. [Fotografi]. <https://www.facebook.com/photo/?fbid=2261695034029962&set=pcb.2361168514065799> [18-09-2023] Används med upphovspersonens tillstånd.

61. Jeppsson, B. (U.å.). *Har kommit till husvagnstiden*. [Fotografi]. <https://www.facebook.com/photo/?fbid=2261695124029953&set=pcb.2361168514065799> [18-09-2023] Används med upphovspersonens tillstånd.

62. Jeppsson, B. (U.å.). *Har kommit till husvagnstiden*. [Fotografi]. <https://www.facebook.com/photo/?fbid=2261695174029948&set=pcb.2361168514065799> [18-09-2023] Används med upphovspersonens tillstånd.

63. Jeppsson, B. (U.å.). *Har kommit till husvagnstiden*. [Fotografi]. <https://www.facebook.com/photo/?fbid=2261695094029956&set=pcb.2361168514065799> [18-09-2023] Används med upphovspersonens tillstånd.

64. Jeppsson, B. (U.å.). *Har kommit till husvagnstiden*. [Fotografi]. <https://www.facebook.com/photo/?fbid=2261695060696626&set=pcb.2361168514065799> [18-09-2023] Används med upphovspersonens tillstånd.

65. Jeppsson, B. (U.å.). *Har kommit till husvagnstiden*. [Fotografi]. <https://www.facebook.com/photo/?fbid=2261695234029942&set=pcb.2361168514065799> [18-09-2023] Används med upphovspersonens tillstånd.

66. Jeppsson, B. (1983). *Midsommar 1983* [Fotografi]. <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=2269281379937994&set=p.2269281379937994&type=3> [08-11-2023] Används med upphovspersonens tillstånd.

67. Jeppsson, B. (U.å.). *Här är Jan och Marguerite* [Fotografi]. <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=2269280296604769&set=p.2269280296604769&type=3> [08-11-2023] Används med upphovspersonens tillstånd.

68. Jeppsson, B. (U.å.). *Det närmar sig slutet på campingen*. [Fotografi]. <https://www.facebook.com/photo?fbid=2281193275413471&set=pcb.2379594992223151> [03-10-2023] Används med upphovspersonens tillstånd.

69. Jeppsson, B. (U.å.). *Det närmar sig slutet på campinen*. [Fotografi]. <https://www.facebook.com/photo?fbid=2281193388746793&set=pcb.2379594992223151> [03-10-2023] Används med upphovspersonens tillstånd.

70. Jeppsson, B. (1982). *Det närmar sig slutet på campingen*. [Fotografi]. <https://www.facebook.com/photo?fbid=2281193332080132&set=pcb.2379594992223151> [03-10-2023] Används med upphovspersonens tillstånd.

71. Jeppsson, B. (1983). *Det närmar sig slutet på camping-en*. [Fotografi]. <https://www.facebook.com/photo?fbid=2281193352080130&set=pcb.2379594992223151> [03-10-2023] Används med upphovspersonens tillstånd.

72. Jeppsson, B. (U.å.). *Det närmar sig slutet på campingen*. [Fotografi]. <https://www.facebook.com/photo?fbid=2281193262080139&set=pcb.2379594992223151> [03-10-2023] Används med upphovspersonens tillstånd.

73. Jeppsson, B. (U.å.). *Vet inte om någon kommer ihåg cykelparke-ringen vid Eterniten när det var skilt herr och dambad*. [Fotografi]. <https://www.facebook.com/photo/?fbid=2280335808832551&set=pcb.2378786605637323> [2023-12-09] Används med upphovspersonens tillstånd.

74. Jeppsson, B. (U.å.). *Vet inte om någon kommer ihåg cykelparke-ringen vid Eterniten när det var skilt herr och dambad*. [Fotografi]. <https://www.facebook.com/photo?fbid=2280335818832550&set=pcb.2378786605637323> [2023-12-09] Används med upphovspersonens tillstånd.

76. Byggnadsnämnden, Lomma kommun (1989). *Öresundsparken rekreatiomsområde*. [Situationsplan]. 1:1000. Tillgänglig: Lomma Kommun/Ritningsarkiv. <https://ritningsarkiv.lomma.se/C3WebPublik/DocumentList.aspx> [18-09-2023]

77. Frennesson, P. (2017). *Mörkret, stjärnhimlen och fladdermössen ska skyddas i nya naturreservatet Öresundsparken*. Sydsvenskan, 2 september. <https://www.sydsvenskan.se/2017-09-02/morkret-stjarnhimlen-och-fladdermossen-ska-skyddas-i-nya-naturreservatet-oresundsparken> [18-09-2023]

78. Frennesson, P. (2017). *Mörkret, stjärnhimlen och fladdermössen ska skyddas i nya naturreservatet Öresundsparken*. Sydsvenskan, 2 september. <https://www.sydsvenskan.se/2017-09-02/morkret-stjarnhimlen-och-fladdermossen-ska-skyddas-i-nya-naturreservatet-oresundsparken> [18-09-2023]

79. Lomma kommun (U.å.). *Naturområde Lomma Kommun*. Interaktiv digital karta [Kartografiskt material] <https://gis.lomma.se/portal/apps/webappviewer/index.html?id=61db5b0139c74f49ac6d-5024145cd822> [18-09-2023]

80. Bahr, A (2017). *Figur 1*. Skötselplan för naturreservat Öresundsparken. (2017, Dnr: KS/KF 2014:435.265). Lomma kommun. <https://lomma.se/download/18.2467a4fd161230b4a-c97a9cc/1517240497882/Skoetselplan%20Naturreservat%20Oresundsparken.pdf> [18-09-2023]

81. Bahr, A (2017). *Figur 2*. Skötselplan för naturreservat Öresundsparken. (2017, Dnr: KS/KF 2014:435.265). Lomma kommun. <https://lomma.se/download/18.2467a4fd161230b4a-c97a9cc/1517240497882/Skoetselplan%20Naturreservat%20Oresundsparken.pdf> [18-09-2023]

82. Bahr, A. (2017). *Figur 14*. Skötselplan för naturreservat Öresundsparken. (2017, Dnr: KS/KF 2014:435.265). Lomma kommun. <https://lomma.se/download/18.2467a4fd161230b4a-c97a9cc/1517240497882/Skoetselplan%20Naturreservat%20Oresundsparken.pdf> [18-09-2023]

83. Bahr, A. (2017). *Figur 8*. Skötselplan för naturreservat Öresundsparken. (2017, Dnr: KS/KF 2014:435.265). Lomma kommun. <https://lomma.se/download/18.2467a4fd161230b4a-c97a9cc/1517240497882/Skoetselplan%20Naturreservat%20Oresundsparken.pdf> [18-09-2023]

84. Bahr, A. (2017). *Figur 13*. Skötselplan för naturreservat Öresundsparken. (2017, Dnr: KS/KF 2014:435.265). Lomma kommun. <https://lomma.se/download/18.2467a4fd161230b4ac97a9cc/1517240497882/Skoetselplan%20Naturreservat%20Oresundsparken.pdf> [18-09-2023]

97. Bahr, A. (2017). *Figur 9*. [Fotografi]. Skötselplan för naturreservat Öresundsparken. (2017, Dnr: KS/KF 2014:435.265). Lomma kommun. <https://lomma.se/download/18.2467a4fd161230b4a-c97a9cc/1517240497882/Skoetselplan%20Naturreservat%20Oresundsparken.pdf> [18-09-2023]

98. Åkesson, J. (2011). *Öresundsparken: Ett pedagogiskt strandlaboratorium*. [Ritning] Sveriges lantbruksuniversitet, Alnarp. Fakulteten för landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap/ Landskapsarkitektur. https://stud.epsilon.slu.se/2526/1/Akesson_j_110524.pdf [25-10-2023]

99. Engevad, P. (2011). *Övergiven vinsch*. [Fotografi]. Flickr. <https://www.flickr.com/photos/egevad/6340657499/in/photostream/> [13-11-2023]

117. Michael (SU9) (2014). *Blå Cafét*. [Fotografi]. Foursquare. <https://foursquare.com/v/blå-caféet/4bf276f155c7c9b6b0196204?openPhotoId=53cbca34498ea02596724b8e> [13-11-2023]

118. Lundin, J. (2014). *Blå Cafét*. [Fotografi]. Foursquare. <https://foursquare.com/v/blå-caféet/4bf276f155c7c9b6b0196204?openPhotoId=531c6eba498eeddc432ec52c> [13-11-2023]

119. Skånegrabben i Malmö (2012). *Lite ditt och datt har det vatt ! ! !* [Fotografi]. Blogspot. <http://copter67.blogspot.com/2014/05/bla-cafeet-och-flytved.html> [13-11-2023]

120. Skånegrabben i Malmö (2012). *Lite ditt och datt har det vatt ! ! !* [Fotografi]. Blogspot. <http://copter67.blogspot.com/2014/05/bla-cafeet-och-flytved.html> [13-11-2023]

121. Skånegrabben i Malmö (2012). *Lite ditt och datt har det vatt ! ! !* [Fotografi]. Blogspot. <http://copter67.blogspot.com/2014/05/bla-cafeet-och-flytved.html> [13-11-2023]

122. Copterman (2014). *Blå caféet och flytved*. [Fotografi]. Blogspot. <http://copter67.blogspot.com/2014/05/bla-cafeet-och-flytved.html> [13-11-2023]

123. Kindström, P. (2011). *Blå Cafét*. [Fotografi]. Foursquare. <https://foursquare.com/v/blå-caféet/4bf276f155c7c9b6b0196204?openPhotoId=4df39250fd286d19d4beb1f7> [13-11-2023]

124. Lundgren, K. (2013). *Blå Cafét*. [Fotografi]. Foursquare. <https://foursquare.com/v/blå-caféet/4bf276f155c7c9b6b0196204?openPhotoId=5200f03c498e759f95c4c2c9> [13-11-2023]

125. Thomasson, T (2018). *”Vi ville bygga en fin port till Lomma och skapa nya arbetstillfällen”, säger ägaren Ove Linde om de grusade planerna på att bygga om och ut Blå Cafét till ett hotell*. [Fotografi]. Hotellplanerna brann inne – nu får Blå Cafét stå och förfalla, 23 juli. Tillgänglig: Sydsvenskan. <https://www.sydsvenskan.se/2018-07-23/hotellplanerna-brann-inne--nu-far-bla-cafeet-sta-och-forfalla> [18-09-2023]

126. Kamikaze Arkitekter (2023). *Den nya restaurangbyggnaden uppförs i två plan varav ett under mark*. [Rendering]. Blått kafé kan ersättas med ny havsnära restaurang, 26 maj. Tillgänglig: Sydsvenskan. <https://www.sydsvenskan.se/2023-05-26/blatt-kafe-kan-ersattas-med-ny-havsnara-restaurang> [18-09-2023]

127. Tovek (2023). *Rop 74 - Belyst takskylt*. [Fotografi]. Tillgänglig: Toveks Auktioner. <https://tovek.se/auktionsarkiv/rop?itemld=489242> [18-09-2023]

128. Tovek (2023). *Rop 3 - Mjukglassmaskin*. [Fotografi]. Tillgänglig: Toveks Auktioner. <https://tovek.se/auktionsarkiv/rop?itemld=489170> [18-09-2023]

129. Rocksäckes, C. (2010). *Lommas kommun säljer ut kulturbyggnader för att rädda sina skolor*. [Fotografi]. <https://callerockback.blogspot.com/search?q=blå+caféet> [27-10-2023]

130. Rocksäckes, C. (2010). *Det finns inte många restauranger i landet som kan matcha Blå Caféets utsikt*. [Fotografi]. <https://callerockback.blogspot.com/search?q=blå+caféet> [27-10-2023]

131. Copterman (2014). *Blå caféet och flytved*. [Fotografi]. <http://copter67.blogspot.com/2014/05/bla-cafeet-och-flytved.html> [14-11-2023]

132. Blå Cafét (2016). *Vi personalen på blå café vill tacka alla som var här på onsdags dansen vi ses igen Nesta onsdag*. [Fotografi]. <https://www.facebook.com/1662028887417883/photos/pb.100054233570612-2207520000/1722030274751077/?type=3> [27-10-2023]

133. Blå Cafét (2017). *Dans på blå cafet idag*. [Fotografi]. <https://www.facebook.com/1662028887417883/photos/pb.100054233570612-2207520000/1902288726725230/?type=3> [27-10-2023]

134. Blå Cafét (2016). *Idag så öppnar vi blåa cafét, vi hoppas på att få se era underbara ansikten idag!* [Fotografi]. <https://www.facebook.com/photo?fbid=1662684594018979&set=pb.100054233570612-2207520000> [27-10-2023]

135. Blå Cafét (2016). *Idag så öppnar vi blåa cafét, vi hoppas på att få se era underbara ansikten idag!* [Fotografi]. <https://www.facebook.com/photo?fbid=1662684560685649&set=pb.100054233570612-2207520000> [27-10-2023]

136. Carl Nordström (1956). *Café och toalettbyggnad*. [Situationsplan]. 1:1000. Malmö: Carl Nordström arkitekt och ingenjörbyrå. <https://ritningsarkiv.lomma.se/C3WebPublik/DocumentList.aspx> [2023-11-15]

137. Carl Nordström (1956). *Café och toalettbyggnad*. [Situationsplan]. 1:1000. Malmö: Carl Nordström arkitekt och ingenjörbyrå. <https://ritningsarkiv.lomma.se/C3WebPublik/DocumentList.aspx> [2023-11-15]

138. Carl Nordström (1956). *Café och toalettbyggnad*. [Situationsplan]. 1:1000. Malmö: Carl Nordström arkitekt och ingenjörbyrå. <https://ritningsarkiv.lomma.se/C3WebPublik/DocumentList.aspx> [2023-11-15]

139. Carl Nordström (1964). *Tillbyggnad till bef. café och toaletter*. [Plan, sektion och fasader]. 1:100. Malmö: Carl Nordström arkitekt och ingenjörbyrå. <https://ritningsarkiv.lomma.se/C3WebPublik/DocumentList.aspx> [2023-11-15]

140. Carl Nordström (1972). *Ändring av cafébyggnad*. [Plan, sektion och fasader]. Malmö: Carl Nordström arkitekt och ingenjörbyrå. <https://ritningsarkiv.lomma.se/C3WebPublik/DocumentList.aspx> [2023-11-15]

141. Lomma energiverk (1991). *Nybyggnad av transformatorstation*. [Situationsplan]. Lomma: Lomma energiverk. <https://ritningsarkiv.lomma.se/C3WebPublik/DocumentList.aspx> [2023-11-15]

Det blå cykel-café

148. Lunds naturskyddsförening (2022). *2:4 Malmö Lund*. [Cykelkarta]. 1:50000. Lund: Naturskyddsföreningen. <https://lund.naturskyddsforeningen.se/wp-content/uploads/sites/130/2022/06/SNF-Cykelkarta-1-50K-blad-2-4-juni-2022-Malmo-Lund.jpeg> [2023-11-16]

